

1 § Särskild debatt om situationen i vissa utsatta bostadsområden

*Särskild debatt
om situationen i
vissa utsatta
bostadsområden*

Anf. 1 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Sverige har förändrats. Vi ska i dag tala om storstäder, utsatta stadsdelar.

För tvåhundra år sedan hade Sverige tre storstäder med mer än 10 000 invånare. Det var Stockholm, Malmö och Karlskrona. För hundra år sedan bodde 90 % av alla svenskar på landsbygden. I dag bor 90 % i våra städer. Sverige har förändrats. Sverige har utvecklats till ett bra land att leva i.

Jämlika villkor har varit målet för välfärdsbygget. Det ordet har använts av många av mina företrädare – i klasskampen, i kampen för jämställda villkor – och det är samma ord som jag vill använda för integrationspolitiken och för att alla bostadsområden ska vara bra bostadsområden. Det innebär nya förändringar, nya utmaningar och ibland också en oro och en rädsla.

90-talet började med en ekonomiskpolitisk kollaps. Hundratusentals människor runtom i vårt land fick lämna sina jobb. Under 90-talet tog Sverige också emot många flyktingar, inte minst från det forna Jugoslavien, som sökte skydd i vårt land. Men trots att den ekonomiska krisen pressade våra välfärdsambitioner klarade vi i slutet av 90-talet att också satsa på våra utsatta stadsdelar. Och vi kan se resultat.

År 1997 bodde 300 000 människor i områden med låg eller mycket låg sysselsättning. Den senaste mätningen från 2003 visar att antalet områden med låg eller mycket låg sysselsättning halverats. Kuggarna tar i. Politiken gör skillnad. Under samma period hade andelen utsatta stadsdelar i Storstadssatsningen, där man alltså hade ett behov av ett långsiktigt försörjningsstöd, sjunkit från 16,1 % år 1997 till 10,3 % år 2003.

Jag vill använda siffror i den här debatten. Siffror, kvantitativa undersökningar, är ett sätt att arbeta mot fördomar.

Storstadspolitiken var en riktad satsning med tusen projekt runtom i vårt land. Det handlade om språkförskolor, språkutveckling i våra grundskolor, boenderåd, lokala trygghetssatsningar och brottsförebyggande råd samt arbets- och utvecklingscentrum.

Vi har inte nått målet. Vi har inte brutit segregeringens negativa effekter, men kuggarna har tagit. Politiken har gjort skillnad. Behoven av försörjningsstöd har minskat. Den öppna arbetslösheten har minskat.

Utbildningsnivån har ökat. Mycket återstår att göra. Vi måste ha tålamod. Vi måste arbeta vidare. Vi kan inte gå in på ett systemskifte.

Jag fick mejl häromdagen från ett stort antal unga folktoparter som skrev att politiken misslyckats sedan 1994. Sedan presenterade de sin statistik, men de tog ett annat år. De tog 1990 som startår. De tog ett år som låg före den ekonomiska katastrof som jag berättade om när hundratusentals människor fick lämna sina jobb. Jag känner inte igen Folkpartiet på den punkten. De vill berätta en annan historia. De vill svartmåla.

Det är inte genom att svartmåla som vi bryter segregationen. Det är inte genom att kalla människors bostadsområden för ghetton som vi bryter segregationen. Då skapar vi bara ett vi och ett de.

Storstadspolitiken har gått in i sin andra fas med lokala utvecklingsavtal mellan kommuner och staten, samverkansöverenskommelser mellan kommuner och staten. På så sätt kan vi göra nya satsningar. På så sätt kan vi via Skolutvecklingsmyndigheten skicka extra stöd till skolorna att satsa i våra utsatta stadsdelar. Arbetsförmedlingen kan göra extra satsningar i de områdena, och det ska också göras. Aidentifierade ansökningshandlingar ska nu spridas ut i våra kommuner. En upprustning av miljonprogrammet ligger framför oss. Polisen gör extra satsningar i våra utsatta stadsdelar.

Jag hoppas få komma tillbaka med ytterligare områden där vi fortsätter vårt arbete i de utsatta stadsdelarna med jämlika villkor som utgångspunkt.

Anf. 2 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Den särskilda debatt som vi ska ägna oss åt i dag rör särskilt utsatta bostadsområden. Sådana finns det tyvärr gott om i Sverige efter tolv års socialdemokratiskt styre.

Jag ställde häromveckan en fråga på det här området till Jens Orback med anledning av den rapport som visade att 23 % av gymnasieeleverna i Malmö, i min valkrets, nu saknar godkänt i matematik, svenska och engelska. De dåliga resultaten är inte spridda över Malmö utan tvärtom koncentrerade till områden som Rosengård, Hyllie, Fosie och Södra Innerstaden, som alla kvalar in i kategorin utsatta områden.

Svaret från ministern är ganska uppseendeväckande. Han instämmer i min beskrivning av problemen bara för att därefter veckla in sig i en sifferexercis kring sysselsättningstalen, som enligt honom ökat, och socialbidragsberoendet, som enligt honom minskat.

Nu stämmer statistiken inte. Sysselsättningen har mycket riktigt ökat i de stadsdelar som jag räknade upp, men ökningen utgörs av jobb som inte är på riktigt utan består av olika offentliga satsningar som är av kortsiktig karaktär.

Och socialbidragsberoende är inte heller på väg ned. Tvärtom stiger kostnaden per individ, och allt färre människor lämnar i dag bidragsberoendet för att bli självförsörjande. De som går på bidrag gör det enligt både den statliga och kommunala statistiken under längre tid och till större kostnader. Och detta fenomen är inte unikt för Malmö eller Malmös stadsdelar. Det är en del av en riksomfattande trend.

Jag ska citera direkt ur ministrarnas svar: "För perioden 1997–2003 har utbildningsnivån i stadsdelarna ökat lika mycket som i genomsnitt i Sve-

rige under samma period, för att nämna några resultat som visar att insatser gör skillnad.”

Jaså, verkligen?

Dagen efter det att svaret överlämnats till mig står det i Sydsvenska Dagbladet hur utvecklingen i Malmös skolor nu når nya bottennivåer. Andelen grundskoleelever som är behöriga för gymnasiestudier är nu nere på 76,8 %, samtidigt som klyftan mellan dem som har goda betyg och dem som har dåliga vidgas.

Det har till och med gått så långt att Malmö kommuns socialdemokratiska styre i desperation nu vänder sig till stadens friskolor för att lägga ut det individuella programmet på entreprenad, det program där de elever går som inte är behöriga för studier på de nationella programmen i gymnasieskolan.

Jens Orbacks kollega skolminister Ibrahim Baylan kommer enligt kollegan i Malmö inom kort att kunna räkna med en begäran om dispens från lagen för den här sakens skull.

Så ser vi alltså hur den socialdemokratiska skolpolitiken slutligen går mot sin kollaps, både i retorik och i praktik, och det mindre än ett år före valet. Friskolorna kallas in, trots all den vrede som socialdemokraterna här i kammaren tömmer över dem. Och de lokala socialdemokratiska skolpolitikerna i Malmö överger nu både sin egen och regeringens politik. Det är intressant.

Det är också värt att notera att regeringen och Jens Orback saknar visioner, vilket också framgår av både svaret till mig och dagens inlägg här från ministern. Boendesegregationen och utanförskapet ska lösas med tvärsektoriellt samordnat arbete, och det ska med skattemedel byggas upp något som kallas för ett urbant institut. Det är oklart vad det ska göra för någonting. Dessutom ska det samverkas mer mellan kommuner och stat, och det ska det ju alltid när regeringen inte har några konkreta åtgärder att presentera.

Men inget av detta ger fler jobb. Inget av detta leder till att fler människor går från att vara bidragsförsörjda till att vara självförsörjande, och inget av detta kommer att bryta utanförskapet för de människor som bor i de här områdena i Sverige.

Det är det allvarligaste i hela ministrarnas svar till mig. Det är detta som berör själva kärnan i integrationspolitiken, och det är den del där Moderaternas och den borgerliga alliansen politik skär skarpast gentemot regeringens och vänsterkartellens. Det handlar om jobben och om hur jobben skapas.

Vi har föreslagit lärlingsintroduktion för de nyanlända flyktingarna. Vi har föreslagit nystartsjobb, vilket innebär att man slopar arbetsgivaravgiften för nyanlända flyktingar som anställs i privat sektor. Vi har föreslagit ett jobbavdrag som reducerar skillnaden mellan att ha ett arbete och att leva på bidrag. Det måste alltid löna sig att jobba jämfört med att inte göra det.

Alla dessa tre åtgärder gör tillsammans att trösklarna minskar, att det blir mer attraktivt att anställa och mer attraktivt att bli anställd, icke att förglömma.

Vänsterkartellen har hittills under de år som de styrt Sverige inte klarat av att leverera en politik som är i närheten av att minska utanförskapet. Ministern erkänner det själv indirekt i sitt svar och sina repliker här i

Prot. 2005/06:15
14 oktober

*Särskild debatt
om situationen i
vissa utsatta
bostadsområden*

kammaren i dag. I denna ödesfråga är det ingen tvekan om vilket av de två regeringsalternativen som står för det tydligaste alternativet och vem som har initiativet i den här frågan.

Vi inom alliansen går nu framåt gemensamt för att vinna väljarnas förtroende för att bryta utanförskapet och hopplösheten i de här områdena i vårt land. Jens Orback och Socialdemokraterna får tillsammans med sina kamrater i Miljöpartiet och Vänstern stå kvar och försvara en politik som har slut på såväl argument som visioner.

Anf. 3 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Beskjutning med automatvapen mot en polisstation. Sådant hör vi om från Irak, men det är oerhört att det händer i Sverige. Det kan inte passera utan att vi alla måste fundera på bakgrunden och vilket ansvar vi har. Ett polisingripande som slutar med stenkastning och upplöpp – vad säger det om utvecklingen i Sverige?

Statsrådet Orback har redogjort för statistik. För dem som följer den här debatten är det naturligtvis oerhört svårt att själva kunna värdera uppgifter om statistik eftersom det är få av oss som har tid och möjlighet att fördjupa oss i uppgifter som politiker från olika läger kommer med.

Vi hävdar bestämt att det som statsrådet ägnar sig åt är en skönmålning. Det är inte så att utvecklingen i Sveriges utsatta områden går åt rätt håll. Om man tar ett antal år kan man förstås hitta vissa år där kurvan har gjort ett hack uppåt. Det är det jag hävdar att Jens Orback gör här från talarstolen. Men huvudtrenden i Sverige under 90-talet och första hälften av det årtionde som vi nu är inne i är att utvecklingen går åt fel håll.

En sak som rätt många kan göra är att titta i regeringens egen budgetproposition, i finansplanen, och kontrollera en av Jens Orbacks många uppgifter, nämligen bidragsberoendet. Det är riktigt att beroendet av försörjningsstöd sjönk under några år kring sekelskiftet, men det framgår mycket klart av den kurvan att nu har den återigen vänt uppåt och bidragsberoendet i Sverige ökar.

Vi får ständigt nya rapporter som visar att skolresultaten försämras i Sverige. Tyvärr kom det nyligen uppgifter som visar att de försämras mest bland elever med icke-svensk bakgrund.

Jag tycker att det är viktigt att inte skuldbelägga några individer om man inte har väldigt tydliga bevis för det. Jag menar att skulden för det som den här debatten handlar framför allt ligger hos den politiska ledningen i Sverige. Det är den som inte har förmått att tillgodogöra sig allt det positiva som invandring kan innebära för ett land. Genom sina egna göranden och låtanden har man i mycket hög utsträckning sett till att invandring har gett upphov till problem.

Den här utvecklingen kan brytas. Det är vi fullständigt övertygade om. Det är viktigt att vi så långt som möjligt har en gemensam verklighetsgrund. Därför är det bekymmersamt och egentligen djupt allvarligt att den som är mest ansvarig av alla, nämligen integrationsministern, skönmålar situationen. Det kommer mängder av forskningsrapporter och annat material som visar att segregationen i Sverige på många sätt fördjupas. Jag läste nyligen en artikel av Aje Carlbom i tidningen Axess där han redogör för sina forskningsrön om det han kallar för enklaviseringen, alltså att det också finns en växande tendens hos en del invandrargrupper att skapa enklaver i det svenska samhället så att man minimerar kontak-

terna med majoritetssamhället. Det är väl på sätt och vis en naturlig motreaktion mot ett majoritetssamhälle som bygger höga murar mot dem som flyttar hit. Men den utvecklingen är inte positiv.

Vår vision är ett samhälle där den värdegrund vi har gemensamt vidgas, att så många som möjligt bekänner sig till den värdegrunden och att vi, på den värdegrunden, bygger ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle där vi kan leva bra tillsammans. Men just nu finns det alltför mycket som inte pekar i den riktningen. Vi vill gärna ha en dialog, både med andra partier och med invandrargrupper, om vad den värdegrunden rymmer. Vi vill vara väldigt tydliga när det gäller barns rättigheter, kvinnors rättigheter och hur olika grupper kan leva på ett bra sätt tillsammans. Vi har därför inbjudit partier och invandrargrupper till en konferens om just dessa värdegrundsfrågor. Vi menar att Sverige behöver en mycket bättre debatt.

Vi tycker att det är otroligt viktigt att vi får en jobbgaranti, att nyanlända snabbt kommer i arbete. I debatten i förrgår anförde statsministern det som ett exempel på en högervridning från Folkpartiet att vi tycker att det är otroligt viktigt att arbetsföra som begär försörjningsstöd ska mötas av ett krav på att delta i en jobb- och utvecklingsgaranti.

Till sist vill jag fråga integrationsminister Orback om det är något fel på den idén att en nyanländ flykting som kommer hit och begär försörjningsstöd som krav för detta stöd måste delta i en jobb- och utvecklingsgaranti.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Andrén, Marita Aronson, Hans Backman, Anita Brodén, Anne-Marie Ekström, Mia Franzén, Karin Granbom, Nina Lundström, Mauricio Rojas och Nyamko Sabuni (alla fp).

Anf. 4 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Jag ska börja med att läsa de två första meningarna i en statlig utredning, beställd av regeringen, en utredning om makt, integration och strukturell diskriminering. De första två meningarna lyder så här: "Integrationspolitiken tycks ha hamnat i en återvändsgränd. Etniska klyftor, segregation, och utanförskap ökar och integrationspolitikens definierade mål har inte förverkligats."

Så kan man beskriva utvecklingen, och så kan man beskriva misslyckandet. Jag tror att det är viktigt att vi konstaterar att det är ett misslyckande i integrationspolitiken och har varit så under lång tid. Jag vill gärna också säga att det här inte är lätta frågor att hantera, men samtidigt måste man också ställa krav på politiskt ansvarstagande från dem som har makten.

Vi ser det här på olika områden, och vi ser det i arbetsmarknadsstatistiken. Sysselsättningsgraden för svenskfödda ligger på 75–76 %. För människor som kommer från länder utanför EU-området är vi nere på 50 %, och i många bostadsområden är siffran ännu lägre än så. Den öppna arbetslösheten är tre fyra gånger större för människor som har sin bakgrund utanför Sveriges gränser och utanför EU-området.

Det här handlar i hög grad om arbetsmarknadspolitiken och näringspolitiken. Det är självklart så: Människor som lever på bidrag och ersätt-

Prot. 2005/06:15
14 oktober

*Särskild debatt
om situationen i
vissa utsatta
bostadsområden*

ningar måste man både ställa krav på och ge stöd åt, krav på motprestationer men också stöd för att komma in på arbetsmarknaden. I Sverige misslyckas vi på båda punkterna.

Jag kan ta ett exempel. Ahmed Egal heter en man som har varit engagerad många år för att hjälpa människor som lever på socialbidrag att komma in på arbetsmarknaden. Han driver projekt ute i Rinkeby. Just nu är det projekt för människor som har levt på socialbidrag. De får en chans att få en grundläggande utbildning inom vård- respektive byggsektorn. Han lyckas få ut 50–70 % av de människor som genomgår hans kurser i arbete. Han får sig människor tillsända av ett antal stadsdelsförvaltningar, men han vet aldrig, från ett halvår till ett annat, om han har pengar och elever för nästa halvår. Länsarbetsnämnden vill inte samarbeta med honom. De vill sköta sig själva.

Det finns många sådana exempel i Sverige på att det finns engagerade människor som vill göra stora insatser och lyckas, både bland bemanningsföretag och bland enskilda individer, men Amssystemet, arbetsmarknadspolitiken, tar inte till vara den kraften. Det säger någonting om de fyrkantiga system vi har som alla ska pressas in i och som inte utnyttjar eldsjälar och goda idéer.

Mot den här utvecklingen ställer vi kristdemokrater bättre villkor för småföretagsamhet och lägre trösklar för att komma in på arbetsmarknaden. Men när vi pratar om jobb som gör att man får ett första fotfäste så omtalas de av socialdemokrater som "McDonaldsjobb" och "städjobb" i föraktfulla ordalag. Det viktiga är ju att man får ett fotfäste på arbetsmarknaden och sedan kan gå vidare och ha goda chanser att gå vidare på olika områden. Det handlar om sänkta inkomstskatter för låg- och medelinkomsttagare, och det handlar som sagt var också om en ny arbetsmarknadspolitik, som gör att Ahmed Egal och andra får betalt för dem man lyckas placera på arbetsmarknaden. Då får man också en möjlighet för många att vara med och dela på ansvaret och visa att man har goda idéer som fungerar i praktiken. Men det förvägras man i det socialdemokratiska Sverige.

Men segregationen handlar ju också om miljonprogrammen, deras arkitektur, deras planering och deras brist på infrastruktur. Här vet vi att vi har blivit granskade av ett europeiskt projekt som heter Restate, som studerat storskaliga bostadsområden i tio länder. Man tittade bland annat på Tensta och Husby i Stockholm och Öxnehaga och Råslätt i Jönköping. Man konstaterade att de sociala satsningar som Jens Orback talar så väl om inte har lett till de önskade resultaten. I stället skriver man om Tensta att stadsdelen är en av de fattigaste i Sverige och har förblivit så under hela sin 30-åriga existens. Jens Orback säger att politiken har gjort skillnad. Har den det?

Vi måste också förnya de här bostadsområdena. Det måste till integration av arbetsplatser, social service, infrastruktur och liknande saker. Det handlar alltså också om den fysiska miljön som människor bor i. Det handlar om att exempelvis se till att det hamnar också statusprojekt i de här områdena – kanske genom utlokalisering av myndigheter. Jens Orbacks regering har ju flyttat 3 000 arbetsplatser från Stockholm till olika delar av landet, men han förmår inte att förlägga ens en ny myndighet till områdena utanför Stockholms innerstad, till exempel Rinkeby, Rågsved eller andra områden. När jag tog upp den här idén för nio månader sedan

sade Jens Orback att det var en god idé. Har det hänt någonting, Jens Orback, på det här området?

Jens Orback för en argumentationslinje som är klassiskt socialdemokratisk och som vi kommer att höra mera av inför valet, och den går ut på att Socialdemokraterna är i opposition mot verkligheten och mot sin egen politik. Man pekar på brister. Man säger: Vi vill göra mer – vi har idéer inför framtiden. Men man berättar ingenting om sitt ansvar efter elva år vid makten.

Då kommer nästa argumentationslinje: Ja, men jag har inte varit statsråd så länge! Nej, det blir så eftersom Persson byter statsråd ungefär som vanligt folk byter skjorta. Det blir nya statsråd hela tiden som börjar om och börjar om. Men Jens Orback får faktiskt ta ansvar för både sitt eget fögderi, Mona Sahlins fögderi och hela det kollektiv som den socialdemokratiska regeringen utgör. Och frågan är: När ska politiken göra skillnad, Jens Orback? När ska Socialdemokraterna ta ansvar för elva år av styre – eller ska vi säga misskötsel – på det här området, integrationspolitiken?

Anf. 5 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Minns ni Trollhättan, där tusentals jobb plötsligt hotades därför att ett större bilföretag valde att lägga produktionen på annan ort, väl medvetet om att det skulle öka förtjänsterna i fickorna på de redan välbeställda som ägde aktier i företaget? Vad svarade samhället med? En enorm satsning. Miljarder användes för att denna del av vårt land skulle kunna fortsätta att verka. Jag har inga invändningar mot det. Men nog är det märkligt att inte samma satsningar kan göras när tusentals, tiotusentals människor saknar arbete och försörjningsmöjligheter i förorterna till våra storstäder?

Minns ni tsunamin, den fruktansvärda mänskliga tragedi som drabbade så många så hårt: traumatiserade överlevande och offer som själva fick sina liv förkortade alltför tidigt? Ja, det var en viktig insats som världen då gjorde. Men varför gör vi inte samma insats, med samma styrka, hastighet och energi, när tiotusentals, hundratusentals flyktingar flyr från sina hemländer världen över och till exempel kommer till Sverige men inte får den vård och det stöd de behöver?

Skälet kan vara att också vi färgas av en institutionell diskriminering, en institutionell rasism, och att våra omdömen också färgas av åsikten att människor i andra delar av världen har ett annat värde.

Jag tror att de här två exemplen – jag ska säga att jag inte har uppfunnit dem själv utan har hämtat dem från en rapport, *Har vi råd med människor?* från Hyresgästföreningen – ger en bild av hur den institutionella, strukturella diskrimineringen kan se ut. Jag tror att det är dags att vi inser att också vi är präglade av den och att vi har någonting att göra upp med. Därför tror jag att det är dags att göra det.

Det krävs en uppgörelse med denna rasism som tar sig uttryck i en flyktingpolitik som saknar grundläggande humanistiska drag. Det krävs en rätt till arbete för alla. Jobsatsningen nu i budgeten är bra, men den är långt ifrån tillräcklig. Om 250 000 människor kunde sparkas från offentlig sektor i början av 90-talet, ja, då borde det inte vara omöjligt att minst lika många kan återanställas. Det saknas ju inte arbetsuppgifter.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

*Särskild debatt
om situationen i
vissa utsatta
bostadsområden*

Det handlar om rätten till en fullgod utbildning i ett skolsystem där man möts som jämlikar. Det betyder ett stopp för explosionen av privata skolor, ett nej till religiösa privatskolor och en satsning på att alla skolor får de förutsättningar som är de bästa för att människor ska kunna investera i sin utbildning och i landets framtid.

Det krävs obligatoriska bostadsförmedlingar och en bostadsanvisningslag som gör att vi kan göra det som egentligen var tanken med hyresrätten, nämligen försvara rätten att hyra en bostad.

Vi måste se en diskrimineringslagstiftning som skärps. Kunskapen om diskrimineringslagen måste spridas så att den faktiskt också används.

Vi behöver se obligatoriska mångfaldsplaner, avidentifierade ansökningsprocesser, en offentlig sektor som blir en förebild och antidiskrimineringsklausuler vid offentlig upphandling. Allt detta är gott och väl.

Men man bör också notera att den här debatten är begärd av Folkpartiet. Det är inte så oväntat; Folkpartiet begär ju debatter varje gång någon på partikansliet har skrivit ihop en rapport. Den här gången kallades den visst för *Utanförskapets karta*. Varje gång, oavsett ämne, landar det hela i ungefär samma politiska förslag: hårdare tag, piskor för vanligt folk och en lättare tillvaro för de redan välbeställda. Någonstans där brukar man landa.

Man talar om jobbgarantier. Men i praktiken handlar det om någonting annat – om att försöka underminera den svenska arbetsrätten. Man kräver lönenivåer som är över socialbidragsnormen, som det kallas, men under kollektivavtalsnivån. Så kan man i modern tappning också formulera förslagen på att använda de mest utsatta för att försämrå villkoren för de allra flesta.

Jag tog med mig en annan karta till Folkpartiet, som jag tänkte överrätta till Lars Leijonborg. Det är en karta över Stockholm, men inte över utanförskapet utan över innanförskapet. Jag kryssade för till exempel Danderyd, där ohälsotalet är bara en tredjedel av det i Botkyrka, som Folkpartiet har med i sin karta. Jag kryssade för Älvsjö, där folk tjänar 50 % mer än människor i Skärholmen på Folkpartiets karta.

Det är dags att se att upprätthållande av denna samhällsordning sker av dem som är privilegierade. Segregation handlar inte om att det bor människor i förortsområden med många nationella identiteter utan att människor i våra innerstäder och i våra villaförorter faktiskt lever hela sina liv i isolering. De möter andra vita människor och de möter andra människor som är här en bakgrund och en situation som är välbeställd och väletablerad. Denna karta borde du kanske också studera, Lars Leijonborg, i din iver att nu försöka diskutera segregation.

Anf. 6 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Bortåt en miljon människor saknar jobb att gå till. Det är människor som var och en har sin unika historia och sina unika drömmar. De bor i hela vårt avlånga land, och inte bara i några utpekade bostadsområden.

Arbetslöshet är alltid påfrestande för den enskilde, för familjen och de nära. Men för de allra flesta handlar det om kortare perioder – en övergång från ett arbete till ett annat. De allra flesta av oss har upplevt eller kommer att få uppleva det några gånger i livet.

Det blir dock förödande när arbetslösheten blir långvarig och när den enskilde anpassar sig till systemen och till arbetslöshet till följd av de system som vi politiskt har byggt upp i vårt samhälle.

Vi måste göra klart att det är arbetslinjen som gäller. Fokus måste bli på jobb i stället för bidrag. Det är den i särklass viktigaste uppgiften för att bryta det stora utanförskapet – att så många varje dag står utanför arbetsmarknaden. För att vända den utvecklingen, herr talman, krävs en ny regering.

Sverige har byggts av människor och idéer från hela världen. Sveriges välstånd i morgon bygger på att vi förmår öppna oss igen och se fördelarna med mångfald. Sverige måste bli attraktivt för människor att flytta till, och inte från.

Då måste människor som kommer till oss slippa sitta i väntrum i årtal för att alls få chansen. Det är människor som drömmer om ett bättre liv och människor som flyr från förföljelse eller krig. De är beredda att ge upp allt för att få en ny möjlighet, men de möts av vårt omhändertagande väntrum. Hur många drömmar hinner inte släckas och hur många förväntansfulla ögon hinner inte slockna innan tiden för att pröva lyckan är inne?

Också på det här området visar vår moderna historia att den har varit inriktad på bidrag i stället för på jobb. Alltför många människor har drabbats av tron att myndigheter löser problem och att någon annan tar ansvar. Frustrerad finner man sig sedan aldrig ha fått en chans att visa vad man går för.

Det är hög tid att vända blad, att se och tilltro människor och att fokusera på arbete i stället för bidrag. Människor ska inte behöva flytta till London för att få den chans som de har hoppats på att få i Stockholm.

Herr talman! Det krävs en ny regering som satsar på jobb i stället för bidrag. Det krävs också en ny regering för att få bukt med centraliseringsivern och tilltron till att regeringen vet bäst och ska styra allt. Vårt centralstyrda system är uppbyggt för att bekämpa olikheter och bejaka likhet. Inte undra på att vårt land ser ut som det gör!

Detta styre må ha fungerat bra historiskt. Men i dag är det en direkt hämsko på tillväxt och mångfald. Det är hög tid att bryta ny väg, att öppna vårt samhällsstyre, bana väg för mångfald och ta vara på växtkraft underifrån.

Låt oss vända på perspektiven och frigöra den regionala och lokala kraften i stället för att ägna oss åt att lägga nya uppifrånstyrda projekt till de gamla! Så frigör vi resurser för att lösa problemet med det stora utanförskapet i vårt samhälle och underlätta för företagande och jobb.

Herr talman! Om vi ser oss omkring ser vi ett samhälle med många typer av utanförskap. Vi ser människor som är inne i systemen och försvaret dem och människor som står utanför. Vi kan se det på olika områden. Men det är inte alltid som vi som i någon del är innanför ser problemen. För unga kan det handla om att man inte kommer in på vare sig arbets- eller bostadsmarknaden. Det kan handla om äldre som inte blir hörda eller om kvinnliga eller invandrade företagare som inte får låna. Det kan handla om homosexuella eller muslimer. Det handlar, herr talman, om att riva systemhinder och se varje människa som olik, unik och alltid lika mycket värd.

Dagens debatt initierades till följd av vad som hände hemma i Södertälje för några veckor sedan. Det var utan tvekan mycket allvarligt dels för de enskilda människor som berörs, dels för alla oss som verkligen känner oss hemma och trivs i Ronna och i Södertälje. Debatten tenderar att dra alla över en kam och göra alla till offer för ett kollektivt utanförskap. De enskilda handlingarna är oacceptabla, men ansvaret för dessa ska inte bli kollektivt.

Vi ska våga se problem, och vi ska självfallet inte sopa dem under mattan. Men vi ska också orka söka möjligheterna och se individerna. Vi ska söka utveckling. Det hela främjas av att makten ligger nära i stället för, som i dag, långt borta.

Herr talman! I sammanhanget finns det också skäl att uppmärksamma ännu ett utanförskap, nämligen polisens utanförskap i närmiljön. Genom regeringens politik har vi alltmer fått uppleva hur närpolisen har blivit fjärrpolis. Det är ett förhållande som gäller lika mycket i Norrbotten som i Stockholms och Göteborgs förorter och hos oss i Södertälje.

Polisen blir någonting långt borta som rycker ut när det gäller tyngre insatser. Den utvecklingen kommer att öka konfliktytorna i stället för att minska dem. Också för detta bär regeringen och vänsterkartellen ett tydligt ansvar. För den som vill vända den utvecklingen och främja polis nära dig för att tidigt beivra brott krävs också ett aktivt val av en ny regering 2006.

I detta anförande instämde Birgitta Sellén (c).

Anf. 7 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! I Aftonbladet den 25 september kan man läsa följande rubrik: "Poliser svårt slagna av mobb".

Polispatrullen skulle stoppa en pågående misshandel. Då attackerades den av både gärningsmannen och hans kumpaner. Det slutade med ett stort slagsmål och tre personer på sjukhus, varav en polis.

Det här var inte i Ronna. Det var i Skara, och det har inte diskuterats lika mycket i debatten. Enligt polisen hade det bråk som utbröt ingen koppling till etniska motsättningar eller gängbråk. Bråkmakarna var vanliga lördagsfyllerister. Det handlade om ett vanligt bråk.

Varför diskuterar vi inte detta? Jo, den här mobben, den här attacken och det här våldet – som inte är rätt – hade inte med invandrare att göra. Jag tycker att de partier som utnyttjar ronnaborna och händelsen i Ronna för att vinna politiska poäng borde sluta göra det, för det hjälper inte ronnaborna. Och det hjälper inte integrationen och arbetet mot diskriminering. I stället skuldbelägger ni och skapar mer fördomar, mer diskriminering och mer utanförskap. Sluta använda Ronna! Så kan vi få ett samhällsklimat som skapar bättre integration och mindre diskriminering.

Det finns i vårt samhälle diskriminering som vi inte ska eller kan blunda för. Det finns rasism, islamofobi, antisemitism och homofobi. Många ser detta och tar ställning. Andra bagatelliserar, trivialiserar eller rentav slår mynt av det. Det är väldigt viktigt att det vidtas åtgärder mot dessa former av diskriminering och fördomar. Här har vi fortfarande ett stort arbete att göra.

Jag har suttit i riksdagen i elva år. Den debatt som förs i dag är på sätt och vis mer positiv än den debatt som fördes för elva år sedan. Då pra-

tade man inte om diskriminering. Det har skett förbättringar. Vi har bättre lagstiftning. Nästa år kommer 30 myndigheter att använda lokala antidiskrimineringsklausuler. Det är något som redan i dag finns i Stockholm, Malmö och andra kommuner. Det finns lokala antidiskrimineringsbyråer.

Vi har alltså sett förbättringar, men antidiskrimineringsarbetet tar tid, och vi behöver se fler förbättringar. Vi behöver se till att man använder antidiskrimineringsklausuler vid all upphandling i hela Sverige. Vi behöver se till att man motverkar diskriminering vid finansiering av företag, vid anskaffande av startkapital. Här har det inte hänt någonting, och det är ett område som vi måste jobba vidare med.

Vi behöver se till att förbättra valideringen av utländska examina. Nu har vi avsatt pengar till detta, men det är ett arbete som tyvärr tar tid. Vi skulle ha velat se fler insatser. Vi skulle ha velat se en enhetlig antidiskrimineringslagstiftning med möjlighet till skadestånd för de drabbade.

Vi skulle också vilja se att man utökade omfattningen av brottet hets mot folkgrupp, och att det blir en straffskärpning. Praxis när det gäller hets mot folkgrupp i dag är nämligen att man inte åtalas. Praxis har visat sig vara alldeles för mjuk.

En annan fråga som är viktig är att man ser till att människor har ett jobb. Här har vi gjort en del viktiga insatser i höstbudgeten. Vi skulle gärna vilja göra fler insatser för att skapa arbete. Det här är en politisk debatt – budgetdebatten – där vi har lite olika åsikter om hur man skapar jobb. En hel del åsikter har vi säkert gemensamt.

Jag tror att många av er, även på den borgerliga sidan, stöder förslaget om att soloföretagare ska få sänkt arbetsgivaravgift om de anställer en person till. Vi har sett till att kommunerna har fått mer pengar och att man i myndigheterna kommer att anställa folk inför de framtida pensioneringarna, så att unga människor kan komma in i arbetslivet snabbare.

Det är en diskussion som handlar om hur man skapar jobb. I den diskussionen tycker vi lite olika. Men i den här debatten vill jag fråga er: Vilka insatser är ni beredda att göra mot diskriminering? Är ni i den borgerliga alliansen överens? Kommer de lokala antidiskrimineringsbyråerna att även fortsatt få pengar och ökat stöd, vilket de har fått de senaste åren? Har ni alla en gemensam syn på hur man ska utöka arbetet mot diskriminering? Ska man ha antidiskrimineringsklausuler vid offentlig upphandling i hela Sverige?

Folkpartiet stöder idén om aidentifierade jobbansökningshandlingar kommunalt. Varför ska vi inte ha det överallt – i det privata näringslivet och i den offentliga sektorn? Har ni en gemensam syn på detta?

Jag skulle vilja att ni i den borgerliga alliansen faktiskt berättar vad ni gemensamt avser att göra mot diskriminering. Vi i s, v och mp har en gemensam plattform, även om vi skulle vilja ta fler steg än de som har tagits. Eller kommer ni att avskaffa den diskrimineringspolitik som har påbörjats, som faktiskt är en början på att motverka det utanförskap som många upplever i dag?

Anf. 8 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Tobias Billström efterlyser en vision. Min vision är väldigt klar. Det är samma vision som handlar om jämlika villkor oberoende av klass. Det är samma vision som handlar om jämlika villkor oberoende

Prot. 2005/06:15
14 oktober

*Särskild debatt
om situationen i
vissa utsatta
bostadsområden*

av kön. Det handlar om alla människors lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Och det är samma arbete som vi ska göra, och vi gör det inom integrationspolitiken.

Vi är stolta över den, men vi är inte nöjda. När det gäller jämställdheten är vi bara världens bästa land, men vi vill bygga en annan värld. Vi har en alldeles för hög arbetslöshet. Men Tobias kanske känner till andra länder som arbetar på andra sätt.

Vi är otåliga, vi vill göra mer.

I tidigare budgetdebatter har vi anklagats för att satsa för mycket. Nu satsar vi mycket, och vi är beredda att satsa ännu mer just för att få människor i arbete.

Lars Leijonborg säger att han inte har tid att fördjupa sig i statistik. Det tycker jag är synd. Det vore bra om han tog sig tid, för då kunde han granska sina egna rapporter. Men kanske han i stället har tid att åka ut och besöka dem som bor i dessa områden, eller besöka AUC i Malmö, Kista Matchning, ABC-huset i Botkyrka, Lunda Nova, Sesam i Västerås och så vidare. Jag har varit på alla de platserna. Arbetet går för högttryck.

Åk till Fittja. Eller läs Mångkulturellt Centrums rapport *Tusen röster från Fittja*. Låt de människorna berätta hur det ser ut i de här förorterna. Låt inte bara Mauricio Rojas berätta det. Eller låt Mauricio Rojas möta de människorna i Fittja!

Mångkulturellt Centrums rapportering har fördelen att man gör undersökningar med vissa intervaller. Då kan man se hur människorna där svarar. Människorna i Fittja känner sig tryggare. Allt färre människor i Fittja vill flytta därifrån. Sysselsättningen i Fittja ökar. Polisen har gjort större insatser i Fittja, vilket också har ökat tryggheten.

Det finns dock en del i Botkyrka som är oroliga. Det är de som bor i villaområdena. Det finns många villaområden där borgerliga politiker är i majoritet, Lars Leijonborg. Jag har en fråga till dig: Hur vore det om du fick politikerna i de områdena, där det kryllar av villor och bostadsrätter, att också ta emot flyktingar som söker skydd? Tänk om dessa borgerliga kommuner också kunde bygga hyresrätter eller på annat sätt förbereda så att människor på flykt kan komma dit. Det tycker jag vore bra.

Hur vore det, Lars Leijonborg, om man i de kommuner där borgarna finns också röstade för att man ska utjämna inom kommunerna? I höstas var jag med i en debatt i Stadshuset i Stockholm, där vi diskuterade hur vi ska utjämna mellan stadsdelarna enligt en ny ordning, så att vi kan ge mer till de utsatta stadsdelarna. De borgerliga politikerna var emot.

Jag tror att detta handlar om samma sorts politik som i klasskampen och jämställdhetskampen. Det gäller att minska klyftorna, inte att öka dem. Därför tror jag inte att sänkta bidrag leder till flera jobb.

Vi kan använda oss av en annan symbol. Om vi kommer i svåra situationer, ska vi då se till att vi har byggt livbåtar som alla får plats i, eller ska vi bygga bara för några? Nej, vi ska bygga för *alla*.

Bygger vi livbåtar som tar färre än det antal vi är i det här rummet kommer vi att titta på varandra på ett annat sätt än om vi bygger livbåtar som rymmer fler. Det är med minskade klassklyftor vi tar oss fram. Därför uppmanar jag dig att vända dig till dina borgerliga kolleger och tala om att de också ska ta emot människor som söker skydd i vårt land.

Anf. 9 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Det verkar som om Jens Orback tycks tro att det enda man behöver göra som integrationsminister är att gästspela i kammaren då och då och att man slipper leverera konkreta politiska förslag på åtgärder. Det är tyvärr den slutsats jag måste dra av hans replik.

Statsrådet tycker tydligen att vi ska prata statistik. Det här kan tydligt jämföras med statsministerns anförande i kammaren. Han hade räknat ut att han hade lagt fram 18 budgetar under sin tid som statsminister. Det var 18 budgetar utan ett enda konkret resultat för att bryta segregationen och skapa varaktig integration.

Den borgerliga alliansen, däremot, har presenterat genomtänkta och sammanhållna förslag på integrationsområdet. Vi väljer en linje som utgår från att arbete genererar integration och att arbetslinjen förutsätter reformer som inte bara är kosmetika. Detta sker i skarp kontrast till regeringens politik, som ju enbart är inriktad på bidrag. Lägg märke till att Jens Orback inte med ett ord nämnde hur regeringen vill skapa nya jobb. Det är mycket betecknande för hans ledarskap – brist på ledarskap – som statsråd. Landets integrationsminister deltar i en debatt kring situationen i utsatta områden men har över huvud taget inga förslag till åtgärder för att lösa problemet med arbetslösheten. Så länge den politiken tillåts dominera, så länge kommer aldrig utanförskapet att brytas någonstans eller någonsin.

Vår uppfattning, Yvonne Ruwaida, är att riksdagen inte kan lagstifta bort människors fördomar, men vi utesluter inte från moderat sida att det kan behövas en viss skärpning i delar av diskrimineringslagstiftningen. Vi vill att skadeståndsbeloppen vid arbetsmarknadsrelaterad diskriminering och annan diskriminering i offentliga och privata verksamheter ska skärpas. Vi vill också göra förändringar så att det blir lättare för enskilda att driva diskrimineringsfall i domstol. Vår treklöver av lärlingsintroduktion, nystartsjobb och arbetsavdrag minskar trösklarna. Det är det som är viktigast för att skapa en fungerande integration i det här landet.

Anf. 10 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jens Orback kan vara fullständigt övertygad om att jag har tid att tränga in i den statistik som statsrådet försöker inbilla kammaren och svenska folket stämmer. Jag vet att statsministern är helt fel ute. Jag talade om att tv-tittare och svenska folket inte alltid har den tiden.

Statsrådet talar om Fittja. Berätta om hur arbetslösheten i Fittja har utvecklats de senaste åren. Jag har en rapport från Integrationsverket som visar att år 2000 var den 4,8, år 2001 var den 5,2, år 2002 var den 5,6 och år 2003 var den 8,2. Utvecklingen av arbetslösheten har i Fittja gått åt fel håll de senaste åren enligt Integrationsverket. Jag har tid att avslöja den typ av felaktigheter som statsrådet kommer med. Det är väl det som kommer att avgöra den här debatten framöver, om det är vi som talar om hur verkligheten är, om det är vi som kommer att lyckas eller om statsrådet kommer att lyckas i sina skönmålningar.

Jag har varit på de flesta ställen som Jens Orback talar om. Den verklighet jag möter är bekymmersam på många sätt.

*Särskild debatt
om situationen i
vissa utsatta
bostadsområden*

Kalle Larsson hade på många sätt intressanta synpunkter. Hans inledande bild av hur vi i vissa sammanhang är redo att göra mycket stora satsningar men i andra gör lite när det gäller utsatta människor i vårt land är talande. Det är just den situationen jag vill förändra. Det är intressant att Kalle Larsson tar upp en diskussion om de religiösa skolorna. Jag tycker att religiösa organisationer ska kunna vara huvudmän för utbildning, men vi ska också ha en icke-konfessionell skola. Hur den spänningen ska hanteras tillhör de ämnen jag tycker att vi måste tala mer om. Vi ser nu ett Sverige som håller på att glida isär, där värdegrunden blir mindre tydlig. Den utvecklingen måste vändas, men hittills har Jens Orback inte sagt något i den här debatten som tyder på att han är redo att ta ledningen för en sådan utveckling.
(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Backman, Anita Brodén, Anne-Marie Ekström, Mia Franzén, Nina Lundström, Mauricio Rojas och Nyamko Sabuni (alla fp).

Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Det var ganska intressant att lyssna på Jens Orbacks mer filosofiska utläggning. Det är typiskt socialdemokratiskt. Man är oerhört fixerad vid att utfallet ska bli exakt lika för alla människor. Då måste systemen vara exakt likadana, och då ska alla in i systemen. Men det handlar om att titta på individerna och se att vissa behöver mer stöd och hjälp än andra och också ge dem resurserna för detta. Men vägen framåt kan vara olika utifrån olika människors egna val och egna livssituationer.

Det här är vad en riktig och kristdemokratisk integrationspolitik måste handla om. Jag nämnde Ahmed Egal i Rinkeby som jobbar på sitt sätt men *inte* uppmärksammas och får stöd av exempelvis länsarbetsnämnden. Det finns många andra sådana exempel. Man jobbar utanför det gängse systemet.

Vi diskuterade olika bostadsområden i till exempel Stockholmsområdet. Det är intressant att det faktiskt pågår en ekonomisk rensning i Stockholm. I vissa områden drivs människor med låga inkomster ut på grund av till exempel fastighetsskatten. I andra områden låses man fast. Det finns bara en enda boendeform, ofta den kommunala hyresrätten, som dominerar fullständigt. Det finns inga alternativ, inga möjligheter att göra boendekarriär, att från en hyresrätt gå vidare till en bostadsrätt och sedan till egnahemmet. Då tvingas man lämna området. Så förstärks klyftan i Stockholm. Jag nämnde Tensta som under sin 30-åriga existens har förblivit ett av de fattigaste områdena i Sverige enligt ett europeiskt forskningsprojekt. Man lever under vissa villkor och under vissa boendeformer. Bara en bit därifrån resulterar fastighetsskatt och annan politik i att bara mer välbärgade människor har råd att bo kvar. Så skapas klyftor i Stockholm och runtom i Sverige. Det är det samhället vi håller på att skapa. Vi gör ingenting för att bryta detta.

Vänsterpartister och miljöpartister försöker att vara opposition mot Jens Orback och Socialdemokraterna, fast de faktiskt är med i samma regeringsunderlag, har samma möjligheter att påverka dessa frågor liksom andra frågor. Medan miljöpartisten lägger energin på att få fler friår och vänsterpartisten på att få fler offentliga jobb, lägger vi kristdemokra-

ter energin på att skapa lättare ingångar i arbetsmarknaden, fler jobb i den privata sektorn, möjligheter för människor att gå från bidrag till arbete.

Självklart krävs också en seriös diskussion om värdegrundsfrågorna. Jag skulle vilja varna för utvecklingen där man ifrågasätter exempelvis rätten för människor att få gå en religiös friskola. Självklart ska det vara kontroll av att undervisningen är bra i alla skolor, men religionsfriheten är inte bara rätten att avstå från religion utan också rätten *till* religion. Glömmer vi bort det perspektivet förlorar vi oss snabbt i en likriktning på samma sätt som Socialdemokraterna har förlorat sig i det tänkesättet.

Anf. 12 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Jag vet inte riktigt var jag ska börja. Jag kan inleda med att säga att när Lars Leijonborg börjar hålla med en förstår man att något är fel. Han gör egentligen inte alls det. Han instämmer bara i alla som över huvud taget riktar kritik, oavsett vart den riktas. Bara den drabbar regeringen är det säkert rätt. Så kan man också driva oppositionspolitik.

Men det jag sade var att det finns en annan väg än den som Lars Leijonborg föreslår. I stället för att misstänkliggöra människor med invandrarbakgrund och ur arbetarklassen för att vara lata, slöa, inte vilja lära sig språk och begå för mycket brott, som Lars Leijonborg gör, kan man riva ned hindren för människors deltagande, bekämpa diskrimineringen.

Jag läste – jag erkänner det – Folkpartiets inbjudan till den här debatten. Man lägger där fem förslag. Man talar om att kunskap är viktigt, och där är vi överens. Sedan vill Lars Leijonborg genomföra det med pekpinnen och jag med människors, ungdomars, eget deltagande, men det är en annan diskussion.

Man talar också om fyra saker till: fler poliser, krav på motprestation för socialbidrag, språktest som krav för medborgarskap och ökade möjligheter att utvisa utländska medborgare. Av fem förslag är fyra sådana som i stället för att peka ut diskrimineringen som problemet, hindren för människors deltagande, pekar ut dem som är diskriminerade som de som är bärare av bekymren.

Här är en knivskarp linje nu framdragen, och den går mellan dem som misstänkliggör människor för att inte vilja, inte förmå, inte orka, egentligen inte ha någon lust att vara med, och oss andra, som bekämpar diskrimineringen och gör vad vi kan för att utjämna klassklyftor.

Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Politiken har gjort skillnad, säger Jens Orback. Ja, vi har sett konsekvenserna. Många människor har upplevt hur år lagts till år utan att man kommit in på arbetsmarknaden. Många människor har upplevt sig projektstyrda; det ena projektet har följt på det andra. Många människor har fått känna av tydligt hur makten ligger långt borta.

Integrationspolitiken har misslyckats – ja. Den bygger på att man ser kollektiv, bygger system som fungerar för kollektiv, system som låser in och fast den enskilda människan och stänger och dödar drömmar.

Det behövs en ny politik för nya företag som vågar anställa och människor som vågar starta företag. Det behövs en ny politik för nya jobb, i stället för fortsatt satsning på projekt, i stället för att som vänsterkartellen

Prot. 2005/06:15
14 oktober

*Särskild debatt
om situationen i
vissa utsatta
bostadsområden*

– vi hörde Kalle Larsson – satsa stort på offentligt anställda. Det blir då höjda skatter också för dem med låga inkomster, de som redan i dag har bland de högsta skatterna i världen.

Det behövs också en ny politik för boende, för kunskap, så att människor inte blir inlåsta i det boende som de en gång har kommit till, som gör det möjligt för människor att göra boendekarriär. I stället för stopplagar behöver vi öppna för ägande som stabiliserar och skapar helt andra möjligheter i de här bostadsområdena, som nu ibland är genomgångsområden, som gör att man aldrig får chans till stabilitet, som gör att man aldrig får chans att komma till rätta och få den utbildning man behöver.

Vi behöver en politik som gör att eleverna får kunskap som centralt mål, inte klockslag som centrala uppgifter.

Vi behöver en ny politik för självstyre, herr talman, i stället för socialdemokratisk placeringspolitik.

(Applåder)

Anf. 14 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Alla som lyssnar! Jag frågade Lars Leijonborg om Folkpartiet kan sluta använda ronaborna för sina egna politiska syften. Jag fick inget svar, och jag hoppas att jag kan få det när Lars Leijonborg tar till orda.

Jag skulle vilja be Lars Leijonborg om ytterligare en sak, och det är att sluta använda ordet enklaver. Det finns ett begrepp i engelskan som heter *communities*. Vi ingår alla i *communities*, en sorts social gemenskap. Det finns inget ord för det i vårt svenska språk. Enklaver är ett ord som får människor att tänka på väldigt slutna samhällen, nästan krigssituationer, och det är ett väldigt olämpligt ord. *Communities* är ett mycket bättre ord att använda.

Om man läser forskning och ser på erfarenheterna i fråga om vad som gör att en *community* blir sluten ser man att det är just skuldbeläggning, just att man pekar ut en grupp, oavsett vilken bas en *community* har. Vi ingår alla i någon sorts *community*, eller i flera – vissa har förmågan att ingå i flera, och det är den bästa integrationen. *Communities* i sig är ingenting negativt, men de blir negativa när de blir för slutna. Där har vi ett ansvar, och det är också därför vi inte ska prata på det sätt som Folkpartiet gör om Ronna. Det bidrar till mer slutenhet.

Jag ställde också en del frågor om diskriminering, och jag fick inget svar av några partier men önskar att jag kunde få det. Hur avser ni att motverka diskrimineringen? Vad är er gemensamma plattform? Jag fick lite svar från Moderaterna. Men jag skulle också vilja veta: Kommer ni att använda näringslivet? Har ni mångfaldsplaner i företag, med antidiskrimineringsklausuler för hela den offentliga sektorn och avidentifierade jobbsökningar för alla jobbsök, inte bara kommunalt?

Anf. 15 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Tobias Billström efterlyser mer konkretion. Han fick veta en del häromdagen när jag besvarade en fråga som han ställt, men jag kan berätta lite om våra satsningar.

Vi satsar nu när det gäller sysselsättning 10 miljarder nästa år och 10 miljarder året därefter. Vi kan göra det därför att vi inte går till val på att sänka skatterna. Vi vill först skapa trygghet. Vi vill först minska klyf-

torna. Vi vill först se till att människor som har stora behov får dem tillgodosedda.

När det gäller de här utsatta stadsdelarna – ibland värjer jag mig för mina egna ord om utsatthet och segregering – är det marginaliseringen, stigmatiseringen, jag vill åt. De enklaver som Lars Leijonborg ser kan vi i så fall också se i vårt eget land bland svenskfödda. I de här områdena är blandningen stor, oftast 50 olika nationaliteter.

Tillbaka till satsningar på prova-på-platser, på arbetsförlagd värdering, så att man snabbt kan värdera sin examen och sina arbetskvalifikationer och komplettera dem. Det visar sig lyckat. Vi satsar på plusjobb för att kunna få människor som står utanför arbetskraften att matchas med behov i offentlig sektor. Vi satsar på aktivitetsstöd. Vi satsar på vikariat. Vi satsar på lärlingsplatser. Vi satsar på att sänka skatten för de småföretag som vill anställa. Vi vill skapa broar, bryggor och trappor in på arbetsmarknaden.

Till påståendet att jag skönmålar vill jag säga: Jag vill inte skönmåla! Vi har en enorm utmaning. Det jag vill tala om är att politiken gör skillnad, att kuggarna har tagit i, att sysselsättningen i Fittja har ökat från 1997 till 2003 från 44 till 58 %. För att ta en statistisk detalj: Ibland kan i det sammanhanget arbetslösheten gå upp. Att gå från försörjningsstöd till arbetslöshet är en väg in i arbete. Men kuggarna tar i, och vi har mycket mycket mer att göra.

Anf. 16 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Den här debatten har visat på de tydliga skillnaderna i svensk politik. På den ena sidan har vi den borgerliga alliansen, som konsekvent angriper grundproblemen i integrationsfrågorna, nämligen arbetslösheten och utanförskapet. På moderat sida satsar vi 10 miljarder på kommunerna, på skolorna och på konkreta insatser. Det klarar vi med en fullt ut finansierad budget.

Det är mycket märkligt att Jens Orback och hans regering tydligen inte gör samma sak. För det är ju inte de sakerna ni tänker lägga de pengar på som du pratar om.

Så på den andra sidan har vi en vilsen vänsterkartell som irrar omkring i ruinerna av en integrationspolitik som har havererat. Vi är beredda att navigera efter de ledstjärnor som ni sedan länge har slutat att bry er om, för vi står för arbetslinjen och för att de människor som har kommit till Sverige ska få möjlighet att arbeta och göra rätt för sig. Ni satsar på gardinupphängningsjobb och åtgärder som sedan länge har prövats i det här landet och visat sig vara fullständigt meningslösa.

Ni står därmed också för motsatsen. Den treklöver som vi har här i dag, Orback, Larsson och Ruwaida, har visat detta. Ingen av er kan förklara hur nya jobb ska skapas. Ingen av er levererar något annat än det ni har presenterat i varje budget sedan jag kom in i riksdagen. Ingen av er kan leverera besked kring hur trösklarna ska sänkas för dem som i dag står utanför arbetsmarknaden på grund av skatter och bidrag. Ingen av er verkar heller särskilt intresserad, uppriktigt sagt, av att lösa dessa grundläggande frågor.

Därför är det också rimligt att anta att ni kommer att fortsätta den reträtt som ni har påbörjat i integrationspolitiken hela vägen fram till den

Prot. 2005/06:15
14 oktober

*Särskild debatt
om situationen i
vissa utsatta
bostadsområden*

17 september nästa år då vi förhoppningsvis får någonting annat i stället för det vi har i dag.

Anf. 17 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Det var en underbar statistisk abrovink som statsrådet gjorde: En del av sysselsättningsökningen i de utsatta områdena beror på att fler har blivit registrerade arbetslösa. Det är väl ungefär det statistikfiffel som mycket av den förda politiken i det här landet handlar om. Det är det som vi inte accepterar. Vi måste föra en politik för riktiga jobb, och vi ska föra en politik där så många av våra invandrare som möjligt, som nu är i utanförskap, får del av jobben. Det är huvudinriktningen i vår politik.

Det finns en forskning om enklavisering i det svenska samhället. Jag tycker att man måste ta den på allvar. Jag tycker att när företrädare för muslimer i Sverige säger att det enda skälet att man söker sig till muslimska skolor är att man vill vända sig bort från majoritetssamhället är det en varningsklocka. Jag har varit med om att driva fram religiösa friskolor i Sverige. Jag försvarar rätten för religiösa organisationer att vara huvudmän för utbildning. Men naturligtvis måste vi ha en diskussion om hur den icke-konfessionella skola som vi ska ha här i landet ska förenas med detta huvudmannaskap. Där tycker jag att det finns en hel del att samtala om.

Till Yvonne Ruwaida kan jag säga att diskrimineringsarbetet självklart inte bara ska fortsätta utan också intensifieras om vi får en ny regering här i landet.

En av de saker som Kalle Larsson tog upp var bostadspolitik. Där har vi också en diskriminering. Jag håller med om att det behövs fler hyresrätter, men en intressant fråga är om vi kan göra mera för att skapa gemenskap i de områden som nu har stora sociala problem genom att göra det lättare för människorna som bor där att äga sina lägenheter. Jag tycker att också bostadsrätter har en del i framtidens bostadspolitik. Inte minst kan det leda till att utsatta områden får ett lyft.

Anf. 18 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Integrationspolitiken har misslyckats. Det har vi konstaterat i den här debatten. Det har vi också statliga utredningar som hävdar. Någon gång måste Socialdemokraterna efter elva år i regeringsmakten ta ansvar för utvecklingen under sin tid. Jag tror att det har framkommit ganska bra i den här debatten.

Vad har Jens Orback gjort under sin tid som integrationsminister? Han har inte levererat några förslag till riksdagen i alla fall. När han själv ska peka på exempel tar han fram en tiomiljarderssatsning på jobb där det ingår ökade offentliga bidragsjobb. Vi vet att det finns andra statliga myndigheter som själva säger att för två statliga bidragsjobb av den karaktären försvinner ett ordinarie jobb.

Jag vill inte uttala mig föraktfullt om gardinupphängningsjobb. Jag tycker att det är ett bra jobb att hänga upp gardiner. Men jag skulle gärna vilja se att det fungerar på en marknad, exempelvis genom att man sänker skatten på den typ av tjänster som faktiskt är mest priskänsliga för skatte-trycket, just hushållstjänster.

Politiken måste handla om jobben. Vi pratar mycket om det. Det handlar om bostadspolitik. Det handlar också om diskrimineringslagstiftningen. Där säger vi kristdemokrater att vi bör pröva avidentifierade jobbansökningar, i första hand inom kommuner, landsting och stat för att pröva systemet och se hur det fungerar innan vi ålägger de privata arbetsgivarna det mera byråkratiska arbetssättet.

Vi är också för höjda skadestånd. Vi är även för möjligheterna för enskilda att kunna driva egna rättsprocesser. Då måste man se över rätts hjälpen och rättshjälpsförsäkringarna.

Det handlar också om att försöka se hur diskrimineringsskyddet kan utvecklas för egenföretagare. För anställda finns sådant diskriminerings skydd, men för egenföretagare saknas det.

Jag skulle också vilja höja ett varningens ord. Jag är lite bekymrad, måste jag säga, när jag hör folkpartister varna för religiösa friskolor. Det finns problem i alla skolor. Vi behöver en myndighet som kontrollerar. Men när ledande folkpartister skriver artiklar om att rädda barnen från religiösa friskolor blir jag lite orolig, inte minst med tanke på den tradition Folkpartiet har haft när det gäller mänskliga fri- och rättigheter. Vi behöver en bra myndighet som kontrollerar kunskapsförmedling och att man följer de demokratiska spelreglerna och den värdegrund vi gemensamt är överens om i riksdagen, men vi måste också respektera religionsfriheten.

Anf. 19 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Jag ska medge att jag inte hade så stora förväntningar innan den här debatten. Min bristande tilltro till att den borgerliga sidan skulle presentera några nyheter har i stor utsträckning visat sig vara riktig. Tobias Billström diskuterar som om han vore på en annan planet. Vi har gett en mängd förslag. Vi har också genomfört en hel del saker som skapar nya arbeten. Det är bara det att vi inte gör det på det sätt du vill, med löner lägre än kollektivavtal men högre än socialbidragsnivån. Vi ställer inte de svagaste mot de andra svaga som finns i samhället. Vi försvarar den svenska modellen med kollektivavtal.

Stefan Attefall och Lars Leijonborg har ju plötsligt inlett en intressant diskussion. Lars Leijonborg brukar, som jag sade, ansluta sig till alla förslag som tycks kritisera regeringen. Det här är ett sådant tillfälle. Religiösa privatskolor, oavsett om de är muslimska som Lars Leijonborg uppenbarligen har störst problem med, eller kristna som Livets Ords skolor, eller att scientologerna driver en skola i Stockholm är ju exempel på uppdelning av en skola som borde vara en mötesplats. Det ska bli spännande att fortsätta att följa den diskussion ni just har inlett. Jag välkomnar Lars Leijonborg till insikten om att skolan bör vara en mötesplats.

Jag tror dessutom att man ska inse en sak. När det finns 13 arbetslösa på varje ledigt jobb kan knappast lösningen på den situationen vara att pressa de arbetslösa att göra mer för mindre ersättning. Då hjälper det inte att man piskar de sjuka med lägre ersättningsnivåer. Då måste man se till att det är arbeten som skapas.

Jag kryssade för på kartan över innanförskapet, Lars Leijonborg, som du fick av mig, var partikanslierna för de fyra högerpartierna befinner sig. Då hittar du också hem till andra partier som inte har något att er-

bjuda för att skapa arbeten för vanligt folk i offentlig sektor utan i stället riktar in sig på att bekämpa de arbetslösa, inte arbetslösheten.

Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Kuggarna tar i, säger Jens Orback. Och vi kan alla se hur maskineriet mal.

De som kommer i kläm, Jens Orback, är de enskilda människorna som känner av de där kuggarna, de som känner av gardinjobben, de som känner av vikariaten, de som känner av de korta perspektiven och har hört det förut och har sett resultatet förut.

Regeringen satsar på bidrag med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet i stället för på jobb och företagande. Kalle Larsson talade om att satsa på jobb. Det var för vanligt folk. Det handlar då inte om företagande och möjligheter att starta eget. Det handlar inte om att få jobb i näringslivet, utan då handlar det om den offentliga sektorn.

Ditåt drar vänsterkartellen.

Problemet är bara vem som finansierar välfärden. Vem finansierar då jobben?

Problemen kommer att fortsätta med en gammal politik. Vi har sett hur den politiken har verkat. Den har burit oss fram dit där vi är nu. Det är en politik som satsar på system i stället för på människor.

Herr talman! Jag är övertygad om att för att vända utvecklingen och ge människor möjligheter och se till att drömmar får växa och möjligheter förverkligas krävs en ny regering och en ny politik för mindre krångel för företagande och jobb, för rätt till kunskap och för självstyre i stället för socialdemokratisk placeringspolitik.

Anf. 21 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Alla som lyssnar! Det sägs tyvärr en del osanningar i kammaren ibland. Vi i s, v och mp anklagas nu för att satsa enbart på bidrag. Vi har gjort en hel del insatser för att förbättra för företagande såsom lägre arbetsgivaravgifter och förändring av 3:12-reglerna. Vi satsar på mer pengar till kommuner och landsting och till myndigheter. Det är inte så att vi satsar på bidrag och ingenting annat.

Vi hade velat göra lite mer, speciellt när det gäller småföretagandet. Men det sker faktiskt en hel del.

Det är löjligt att den här debatten nästan blir en arbetsmarknadspolitisk debatt. Diskrimineringen och utanförskapet finns även när invandrare har jobb. Den visar sig i lägre löner, sämre anställningsvillkor och sämre möjligheter att få chefspositioner. Diskrimineringen och utanförskapet finns även när vi har full sysselsättning.

Det är ändå något som vi måste ta itu med, och vi behöver diskutera ännu mer vad vi kan göra. Det sker en del, men det behöver hända mer.

Jag tycker att det är lite lustigt att se var Folkpartiet befinner sig i dag. För i tiden hade jag stor respekt för Folkpartiet. Ni var ute och kämpade mot rasism, nazism och antisemitism. Ni stod på barrikaderna. Ni var emot hets mot folkgrupp till exempel. I dag visar det sig att den lagstiftning som vi har när det gäller hets mot folkgrupp i praxis har mjukats upp. Hets mot folkgrupp tillåts på ett sätt som det inte borde. Har jag hört Folkpartiet säga ett enda ord om det? Nej, inte ett enda ord.

Det är väldigt olyckligt om den liberala rösten i de frågorna skulle vara tystad.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Anf. 22 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag tycker att den här debatten visar att politik gör skillnad och att det också finns skillnader i politiken.

Integrationspolitiken har inte nått sitt mål. Vi har en marginalisering av utsatta människor i utsatta stadsdelar, men kuggarna tar i. Eller hur ska vi mäta segregationen?

Är ni inte positiva när arbetslösheten minskar, när sysselsättningsgraden ökar, när valdeltagandet ökar, när rädslan minskar? Har ni gjort det till er integrationsindustri att svartmåla?

Kuggarna tar i. Vi har mycket mycket mer att göra.

Jag vänder mig mot Kerstin Lundgrens ironisering över att få ett vikariat. Vi vill bygga trappor och broar in till arbete. Vi vill möta behov i den offentliga sektorn med möjligheter att komma in och visa vad man kan. Vi måste göra det tillsammans.

Lars Leijonborg svarade aldrig på min fråga om varför inte heller borgerliga kommuner öppnar sig för att i större utsträckning ta emot människor som söker skydd i vårt land.

Vi måste också jobba långsiktigt.

Jag vill avsluta med ett exempel.

I skolorna jobbar vi väldigt mycket för att öka kunskapen. Vi har satsat på språkförskolor och så vidare. Vi ser i dag resultatet. På högskolan i Sverige i dag speglas den svenska mångfalden. Människor med utrikes bakgrund är i stort sett lika representerade som andra i högskolan i dag i Sverige. Delvis beror det på att man i högskolan inte diskriminerar och har gjort det arbete som Yvonne Ruwaida efterlyser här i kammaren. De kuggarna har också tagit i. Genom satsningar har vi i dag gjort så att människor som kommit till vårt land i hög grad är representerade på vår högskola.

På område efter område ska vi göra samma sak som vi har gjort i jämställdhetspolitiken och i klasskampspolitiken. Så vänder vi misstro till tilltro.

I detta anförande instämde Nikos Papadopoulos (s).

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Meddelande om val

Förste vice talmannen meddelade att val till Nordiska rådets svenska delegation skulle äga rum *onsdagen den 19 oktober*.

3 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden hösten 2005

*Särskild debatt
om situationen i
vissa utsatta
bostadsområden*

Förste vice talmannen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden hösten 2005 med vöteringsstider delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Förste vice talmannen meddelade att ett meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motion
2005/06:Sf254 till arbetsmarknadsutskottet

Motionsyrkanden
2005/06:Sk298 yrk. 2 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:Sk496 yrk. 5 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:Sf331 yrk. 9 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:Sf333 yrk. 7 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:Sf382 yrk. 13 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:Kr376 yrk. 9 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:N308 yrk. 8 och 9 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:N433 yrk. 2 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:A363 yrk. 12 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:A416 yrk. 4 till arbetsmarknadsutskottet
2005/06:A420 yrk. 9 till arbetsmarknadsutskottet

Allmänpolitisk debatt

Integration

6 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 14)

Integration

Anf. 23 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Det känns naturligtvis lite märkligt att kliva upp i talarstolen och börja debattera integration minuten efter det att vi diskuterat samma sak i en särskild debatt.

Herr talman! Det finns nog få politiska områden i Sverige som är i ett så desperat behov av en tydlig reformagenda som just integrationspolitiken. Om inte den föregående debatten visat detta tydligt nog, så finns här ytterligare ett tillfälle.

Det finns flera delar som bör genomlysas för att fullständiga bilden. Den förenklade version som gavs av representanter för vänsterkartellen i den förra debatten – jag tänker särskilt på Yvonne Ruwaidas beskrivning av diskrimineringsfrågorna – är inte tillräcklig för att förklara varför förvärvsfrekvensen är 30 % lägre för utrikes än för inrikes födda. Hon ägnade ändå 90 % av sitt anförande åt detta, och tyckte till och med att

det var lite löjligt att den särskilda debatten blev en arbetsmarknadsdebatt.

Jag tycker tvärtom. Ett problem vid introduktionen på arbetsmarknaden är nämligen att det tar tid att skaffa sig de kunskaper som krävs för att fungera väl på en ny arbetsmarknad. Det kan också vara mer komplicerat för en arbetsgivare att bedöma produktiviteten hos en nyanländ invandrare. Båda dessa faktorer gör att det kan vara svårt att finna ett arbete. Det betyder inte att diskriminering inte förekommer, men detta är inte grundorsaken till utanförskapet.

I stället borde debatten handla om att minska trösklar på arbetsmarknaden, alltså sådant som Jens Orback och hans kamrater i Vänsterpartiet och Miljöpartiet helt ignorerade under den föregående debatten.

Jag tycker att det är väldigt olyckligt att den svenska välfärdsmodellen bidrar till extra höga marginaleffekter för de grupper som har en svag förankring på arbetsmarknaden, exempelvis invandrare. Dessa grupper får i högre grad inkomststöd via socialbidrag som trappas av krona för krona vid stigande inkomster och därför får man hundraprocentiga marginaleffekter – en krona in, en krona ut.

Detta skapar naturligtvis dessutom incitament för att jobba svart, vilket har lett till att vi i vissa av landets utsatta områden har fått en kultur där det är helt okej att leva på socialbidrag och att samtidigt svartjobba, det vill säga kombinera dessa båda. Där accepteras detta av samhället.

Detta måste få ett slut, anser vi moderater. Det kan bara ske genom att man angriper grunden för den hittills förda felaktiga politiken.

Därför föreslår vi att arbetsgivare som anställer en nyanländ flykting eller anhöriginvandrare som deltar i undervisning i svenska för invandrare på minst halvfart under arbetstiden får en lönesubvention på 75 % av lönen så länge som undervisningen pågår, dock högst tre år. Lönesubventionen trappas sedan ned till 25 % om deltagandet i sfi-undervisningen avslutas före treårsperiodens slut. Då kan alltså personen gå upp på heltid, vilket är en stark och bra morot för arbetsgivaren att stödja personen i ansträngningarna att behärska svenska språket. Lönen bör utgå i enlighet med gällande kollektivavtal.

Denna lärlingsintroduktion innebär att infasningen på arbetsmarknaden inleds omgående efter det att man kommit hit genom att träningen i svenska kombineras med något slags förvärvsarbete redan under första året man vistas i Sverige. Eftersom introduktionen bygger på att arbete och studier blandas och att studierna integreras på arbetsplatsen påminner denna introduktion som vi föreslår om ett lärlingssystem. Vi anser dessutom att detta bör ske under tillräckligt lång tid, till dess att man fått företagsspecifik kompetens.

Allianspartierna har också i sina respektive budgetar lagt fram förslag om att arbetsgivaravgiften ska slopas för privata arbetsgivare som anställer personer som befunnit sig långt från arbetsmarknaden under en längre tid. Denna nya konstruktion, som vi kallar för nystartsjobb, omfattar långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna, förtidspensionerade och sådana som varit långvarigt socialbidragsberoende utan arbete.

I en DN Debatt-artikel den 11 maj i våras föreslog alla borgerliga partiledare tillsammans att nystartsjobben även skulle omfatta nyanlända flyktingar och anhöriginvandrare under de tre första åren efter det att man fått uppehållstillstånd. Vi moderater föreslår nu i vår budget för

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Integration

2006 att nystartsjobben även ska omfatta flyktingar som lyckas få ett arbete under asylprocessen och innan uppehållstillstånd har beviljats.

Med lärlingsintroduktion och nystartsjobb får vi en introduktionsperiod på tre år, vilket också är den period då förvärvsfrekvensen bland nyanlända stiger mest. Det visar forskningen. Både nystartsjobben och lärlingsintroduktionen kommer också att leda till att kommunernas kostnader för introduktionen av invandrare minskar dramatiskt. Då får man pengar över att satsa på annat, till exempel bättre skolundervisning.

Herr talman! Riksdagen kan inte lagstifta bort människors fördomar. Vi utesluter dock inte, som jag sade tidigare i mitt anförande i den särskilda debatten, att det kan behövas en viss skärpning i delar av diskrimineringslagstiftningen. Därför vill vi att skadeståndsbeloppen vid arbetsmarknadsrelaterad diskriminering och annan diskriminering i offentliga eller privata verksamheter – till exempel restaurangnäringen, som man har kunnat studera mycket i medierna på sistone, eller bostadsföretagen – ska skärpas. Vi vill göra förändringar så att det blir lättare för enskilda att driva diskrimineringsfall i domstol. Vi vill också ha en sammanhållen diskrimineringsmyndighet och en sammanhållen diskrimineringslagstiftning. Slutligen vill vi gärna se ansökningsprocesser som bygger på avidentifikation, i offentlig sektor till att börja med eftersom det är det vi politiker kan kontrollera och påverka direkt.

Herr talman! Vi menar avslutningsvis att alla dessa åtgärder som vi föreslår tillsammans är ett verkningsfullt bidrag för att skapa verklig integration i Sverige. Det tror vi är nödvändigt, inte bara för vårt lands framtid utan naturligtvis också för de kommande generationer som ska leva i det här landet.

Anf. 24 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Jag skulle verkligen vilja undanbe mig de generella uttryck som Tobias Billström använder om de områden som många av oss, däribland jag, bor i. Vi är inga socialbidragstagare som försöker arbeta svart därför att det inte finns något alternativ. Precis som statsrådet helt nyligen redovisade finns det flera goda exempel på att förvärvsfrekvensen faktiskt har ökat, ibland ganska mycket, under de sista åren i just dessa områden.

Tobias Billström! Jag var med som aktiv politiker under den tid då vi hade arbetskraftsbrist i det här landet förra gången. Vi hade problem där ute då också. Då måste man ändå ställa frågan, Tobias Billström: Berodde kanske inte detta på att det fanns ett visst mått, kanske till och med ett betydande inslag, av diskriminering hos de svenska arbetsgivarna? Det kanske inte beror på arbetsmarknadspolitiken att man blir ställd utanför. Har aldrig Tobias Billström tänkt i de banorna?

Anf. 25 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Nu har nog Börje Vestlund läst lite fel i sitt på förhand färdigskrivna manus. Jag menar inte alls, och det sade jag inte heller i mitt anförande, att man ska generalisera när det gäller de här områdena. Självklart förekommer det även på andra håll i Sverige än i Rosengård, Bergsjö och Fittja – eller för den delen några av de stadsdelar jag räknade upp i Malmö i övrigt – en kombination av svartjobb och socialbidrag.

Men resultatet, Börje Vestlund, av den politik som du och ditt parti driver i det här landet just nu är för det första att vi får väldigt höga marginaleffekter, vilket slår hårdast mot dem som redan har en utsatt position på arbetsmarknaden. För det andra får vi genom dessa marginaleffekter en problematik som handlar om att barn i vissa områden växer upp utan att ha någon i sin omgivning som är löntagare på riktigt.

Jag tror säkert att det förekommer diskriminering, som jag sade i mitt anförande. Men den förklarar inte varför förvärvsfrekvensen är 30 % lägre för utrikes födda än för inrikes. Det måste vi söka orsaken till på annat håll.

Anf. 26 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Återigen: Jag kan bara konstatera, med min erfarenhet av att ha sett både högkonjunkturer och lågkonjunkturer, att en betydande andel människor i bland annat Rosengård och Fittja som skulle kunna ha arbetat inte hade arbete även när det var arbetskraftsbrist. Det annonserades till och med i tvättstugorna efter personal i de mest arbetsintensiva delarna av vår arbetsmarknad, men när man sökte fick man inte jobben. Det finns åtskilliga som kan vittna om att de inte fått jobb trots att man skrikit efter personal. Men Tobias Billström kan ändå inte medge att det finns ett visst mått av diskriminering i detta utan hänvisar hela tiden till en arbetsmarknadspolitik som är felaktigt förd.

Kan inte Tobias Billström försöka se sanningen i vitögat, att diskrimineringen är betydande i vårt samhälle?

Anf. 27 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Självklart kan det finnas attitydproblem. Det är det ingen som försöker förneka. Jag återkommer till vad jag sagt i mitt anförande tidigare: Det är klart att det förekommer diskriminering.

En väg att öppna den slutna svenska arbetsmarknaden och se till att människor inte har dessa felaktiga attityder vore till exempel att försöka verka för arbetskraftsinvandring så att de människor som kommer till vårt land och väljer att bosätta sig här inte enbart är sådana som kommer hit som flyktingar. Men den politiken verkar inte Börje Vestlunds parti för. Den politiken verkar över huvud taget inget parti för, skulle jag vilja säga, inom den vänsterkartell som nu styr landet. Det borde Börje Vestlund vara väsentligt mycket ärligare med i sina inlägg här i kammaren.

Anf. 28 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! Det här är rätt intressant, tycker jag. Jag har anmält mig till den här debatten för att tala om utanförskap. När man hör ordet utanförskap kopplar man det automatiskt till människor som inte är integrerade i samhället. Tänker vi på människor som inte är integrerade i samhället faller tanken oftast på människor som har lämnat sitt hemland och brutit upp för att starta ett nytt liv här i Sverige. Vi tänker ofta på invandrare. Andra tänker kanske på socialbidragstagare som sitter fast i sitt bidragsberoende. Någon tänker kanske på äldre människor som är isolerade.

Jag ska dock prata om något helt annat, något som de allra flesta kanske inte tänker på när man pratar om utanförskap. Jag ska prata om människor som sitter fast i sekter.

Det finns en stor grupp människor som sitter fast i sekter eller manipulativa rörelser. Då är man verkligen ofri och lever verkligen i utanförskap – när man inte längre kan tänka fritt, när man inte längre får fungera som en fri individ och ha kontakt med det övriga samhället. Så är det nämligen ofta de här grupperna fungerar. Det är människor som blir utsatta för manipulation och påverkan och på så vis blir ofria. Det är människor som blir manipulerade av andra, som vill lämna den grupp de har fastnat i därför att de vet att det är fel men som inte förmår och som, när de till slut har bestämt sig för att hoppa av, behöver professionell hjälp men inte kan erbjudas det.

Det handlar alltså om att människor rekryteras, manipuleras och isoleras. Vi kan se dem ibland i tv-inslag. I mitten av förra månaden sändes ett inslag som upprörde några människor som hörde av sig till mig. Det fanns också en artikel i DN för inte så länge sedan som handlade om ett barn som hade växt upp i en sekt.

Men mig förvånar det att det blir så få reaktioner från politiskt håll, och jag ställer mig frågan: Varför ställs det inte krav på lagändringar, på tillsyn och insyn efter händelserna i Knutby? Varför är det så få reaktioner och varför kom det inga reaktioner efter tv-programmet som handlade om en sekt som ledde in barn i vuxnas sexuella värld? Varför är det inte fler som ropar efter forskning om barns situation i sekter? Varför är så tyst?

Ja, det beror förmodligen på att kunskapen är så låg. Jag tycker att vi behöver prata öppet om detta, och det är därför som jag står här i dag.

Jag tänkte berätta om några människor som jag har mött. En kvinna berättade att hon blev rekryterad genom att hon på gatan fick inbjudan till ett möte. Mötet ledde till att hon deltog i en veckolång kurs. Efter den tänkte hon lämna alltihop eftersom hon var så tveksam. Men kursen leder till ytterligare en 40 dagars utbildning, och sedan satt hon fast i en sekt där hon blev utnyttjad och manipulerad under två års tid.

En annan man som jag har pratat med växte upp i en manipulativ rörelse. När han så småningom insåg det sjuka i det hela och beslutade sig för att lämna sekten betraktades han från en dag till en annan av de människor som hade varit hans närmaste vänner som död, och han betraktas fortfarande som en död person. Alla som han kände och hade dagliga kontakter med hälsar inte på honom när han möter dem på gatan.

Mannen jobbar nu för att hjälpa andra människor som har bestämt sig för att hoppa av olika sekter. Han berättade att han får flera telefonsamtal i veckan. En söndag var det fyra personer som ringde och ville ha hjälp för att hoppa av.

Det finns frivilliga organisationer – tack och lov – som består av människor som har lämnat manipulativa rörelser och som stöder andra. Men det saknas professionell hjälp. Det saknas till exempel ordentligt med kunskap inom psykiatrin. Många kommer inte heller så långt som till att söka hjälp där. Det finns exempel på unga människor som har tagit sina liv efter kontakt med den här typen av rörelser.

År 1998 presenterades utredningen *I god tro* som hade i uppdrag att kartlägga den här typen av problem och lämna förslag om hur man kan komma till rätta med dem. Det var en omfattande utredning som presenterade konkreta förslag som skulle kunna vara till hjälp. Men av detta har

det inte blivit ett endaste något, och jag tycker att det är dags att ändra på det. Det finns nämligen mycket att göra på det här området.

Det behövs forskning kring barns situation. Jag kan inte acceptera att barn växer upp i rörelser som fungerar på ett odemokratiskt sätt där det finns starka ledare som manipulerar andra. Därför behövs det ökad forskning som kan peka på de demokratiska brister som finns i den här typen av organisationer.

Jag kan inte heller tycka att det ska vara tillåtet att göra precis vad som helst i religionens namn. Vi har religionsfrihet i det här landet, och det är ofta där som man gömmer problemen. Det behövs också samlad kunskap inom psykiatri. Faktum är att läkarorganisationerna har uppmärksammat det här problemet. Vid nästa läkarstämma kommer det att vara ett särskilt symposium just om att öka kunskapen om bemötandet av människor inom psykiatri som har hoppat av en manipulativ rörelse.

I detta anförande instämde Mia Franzén (fp).

Anf. 29 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Det har redan varit en debatt om integrationsfrågor. Men jag ska komplettera med några ytterligare synpunkter.

Jag vill börja med en rent principiell fundering. Integration är ju inget ord som används i vardagen av några andra än politiker och tjänstemän som jobbar inom området. Skulle man översätta det till vad det handlar om i vardagslivet vill jag påstå att respekt är ett bra ord. Det handlar om ömsesidig respekt som jag är helt övertygad om byggs underifrån. Det är inte via myndigheter som man åstadkommer en respekt mellan människor i samhället.

I möten mellan människor handlar det om att se, lära känna, ta del av, lära sig att utvecklas. Hur skulle vi vilja att det fungerade i Sverige i dag för att vi skulle få ett helt annat samhälle? Då börjar jag med den röda mattan.

Många av dem som kommer till Sverige har flytt från olika besvärliga situationer, från tortyr, krig och förföljelse av olika slag. Det finns också många som har flytt från en tuff ekonomisk situation. Andra har lärt känna någon i Sverige som de vill skapa ett liv tillsammans med. Det finns också många här i Sverige som känner sig utanför och som inte deltar i samhället på samma villkor som vi andra. Vi måste se till att det finns en röd matta in i samhället. Det vore en viktig del, och då handlar det om attityder.

För att man ska kunna ta del av det svenska samhället kan det ibland behövas stöd och hjälp och någon som visar vägen. Vi har sagt att värdfamiljer och även frivilligorganisationer måste få ta en större del av det här arbetet. Det är också där som man kan åstadkomma möten mellan människor.

Arbetsplatser och skolor är också ett viktigt forum för delaktighet, för att kunna ta till sig ett nytt språk och för att kunna ta del av seder och kulturer. Det handlar alltså om att få reda på hur det funkar i Sverige. Sedan ligger det också ett ansvar på oss som är födda och uppvuxna i Sverige att lära oss och ta till oss nya saker.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Integration

En viktig poäng i det här arbetet handlar om att se människan. Vad finns det för kunskap och erfarenheter? Vad bär man med sig för minnen?

I vår integrationsmotion som vi har lämnat in under den allmänna motionstiden tar vi upp en del frågor. Det handlar om företagsklimat och om att snarast möjligt få komma i arbete eller praktik. Vi visar på vad nystartsjobb skulle kunna innebära. Vi vill ha en individualiserad och praktisk språkundervisning där man i arbetet eller inom yrkesutbildningar får ta del av det svenska språket utifrån de erfarenheter och kunskaper som man har med sig hemifrån.

Vi tar upp en modell som vi kallar för Ragundamodellen där man har kopplat ihop områden där det finns behov av kunniga och erfarna människor och där det finns både jobb och bostäder med de områden där det är svårare att få både bostad och arbete. Självklart bygger det på frivillighet.

Vi pekar på bostadspolitikens betydelse. Man måste få betydligt fler blandade områden med olika former av boende, hyresrätter, bostadsrätter och egnahemsboenden.

Vi pekar även på detta med värdfamiljer och frivilligorganisationer som en viktig del i det här arbetet.

Yrkesanpassad utbildning är också viktigt. Arbetsförmedlingarna måste kunna jobba på många olika sätt.

En annan otroligt viktig del av detta handlar om hårdare tag mot diskriminering. Det är både lagen som kan behöva ses över och skärpas och konsekvenserna för att faktiskt diskriminera som man behöver trycka på ytterligare. Vi ser också att det många gånger handlar om många olika faktorer som ligger till grund för diskriminering, där etnicitet kan vara en viktig del.

Men för att nå till de här sakerna är det otroligt viktigt att vi skapar mötesplatser. Vi måste mötas. Vi måste tala med varandra, inte till varandra. Att man flätar samman, att man lär av varandra och att man visar varandra respekt tror jag är den absolut viktigaste delen. Det är så svårt och så enkelt.

I detta anförande instämde Birgitta Sellén (c).

Anf. 30 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att Annika Qarlsson har helt rätt när hon säger att ordet integration är ett väldigt politiskt ord som förmodligen är uppfunnet av oss som sitter i denna kammare och flera andra. Det andra popularitetsordet just nu är ju mångfald. Jag tycker att det handlar om delaktighet för alla människor och inte om integration och mångfald. Det är politiskt konstruerade ord.

På sitt sätt kan jag hålla med Annika Qarlsson om väldigt mycket av det hon säger. Men det finns några saker från den borgerliga alliansen som jag är lite bekymrad över. Det handlar om att om man bara låter den gängse arbetsmarknadspolitiken, företagarpolitiken råda, det vill säga sänka skatter på arbete och att man har mycket lägre ersättningsnivåer, kommer man lättare att lösa det här problemet. Som en effekt av detta skulle man få en lösning. Kan Annika Qarlsson visa på att det verkligen är på det sättet? Det är ingen tvekan om att det måste gälla för många arbeten.

Slutligen skulle jag vilja säga att vi är överens om bostadspolitiken också. Men jag tror inte att någon kommer hit och har pengar att köpa en bostad det första man gör när man kommer till Sverige. Det måste finnas en övergång, och då måste vi ha den modell vi har.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 31 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! Att komma hit och kunna köpa en bostad som det allra första man gör, nej, det är nog inte den allra vanligaste modellen.

Däremot har vi ett område i en Smålandskommun där vi har centerstyre där det faktiskt är så att en av de första kurserna man anordnar för dem som flyttar till kommunen är hur man köper hus. Till Värnamo kommun kommer alltså en otroligt stor andel invandrare. Jag tror att man har någonstans mellan 50 och 60 olika språk i skolans värld. Man har minimal arbetslöshet, och kommunen får ordna kurser i hur man faktiskt köper sin bostad.

Om man kan köpa bostad eller inte kanske snarare är ett tecken på om det är en lyckad integrationspolitik eller inte. I det här området har man ett helt annat stuk. Man lyckas få ut de som kommer i arbete, för man har en helt annan arbetsmarknad, som fungerar på ett helt annat sätt än den gör i övriga Sverige. Ett tips är att besöka och studera Centerpartiet i Värnamo och se hur de arbetat med de här frågorna.

Integration

Anf. 32 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Annika Qarlsson förvånar, måste jag säga. Jag har aldrig hört talas om att måttet på integration har varit om man kan köpa bostad eller ej. Det är möjligt att det fungerar. Jag tycker nämligen att man ska vara öppen för alla möjligheter.

Det jag skulle vilja nämna var en erfarenhet jag har sedan förra mandatperioden när jag var vice ordförande i ett av de kommunala bostadsbolagen här i Stockholm. I det bolaget hade vi inte en enda ansökan om att få ombilda hyresrätter till bostadsrätter i de områden som man kan kalla invandrartäta, inte en enda sådan ansökan hade vi. Kanske det beror på någonting. Kanske det beror på att det i det här fallet handlar om att man faktiskt i första hand vill ha en bostad att bo i och inte bryr sig om vilken upplåtelseform det är. Jag delar uppfattningen att vi ska ha blandade upplåtelseformer, men det kanske inte är det som är det viktigaste för integrationen.

Anf. 33 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! Tack för möjligheten att få vidga det här ytterligare. Det är väldigt spännande. Det var faktiskt Börje Vestlund som var stängd i sin syn på vad invandrare möjligtvis skulle kunna tänka sig vilja ha för boendeformer eller möjligheter. Jag är helt på det klara med att det finns många olika önskemål. Det är det vi vill öppna för. Men det går inte att säga att invandrare inte kan tänka sig att köpa sin bostad som det första man gör. Det finns tydliga exempel på alternativ där man har lyckats på ett helt annat sätt.

Jobb, mötesplatser och respekt för varandra.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Anf. 34 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Det har blivit en mycket intressant integrationsdebatt. Jag tycker att en sak som Annika Qarlsson sade är väldigt mänsklig, att i stället för integration kalla det respekt. Det ligger mycket i det.

Herr talman! Integrationsverket redovisade i juni i år utvecklingen i de bostadsområden som omfattas av storstadssatsningens 24 områden i Stockholmsregionen, Malmö och Göteborgs kommuner.

Sammantaget ger resultatet en positiv bild. Sysselsättnings- och utbildningsnivåerna har ökat medan andelen med långvarigt försörjningsstöd har minskat.

Förändringarna de senaste åren i de 24 områdena kan sammanfattas på det här sättet.

1. Andelen i arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskade.
2. Andelen med långvarigt försörjningsstöd har minskat kontinuerligt.
3. Utbildningsnivån har liksom tidigare år ökat något.

Herr talman! Jag vill upprepa det demokratiminister Orback sade att vi kan säga att vi är rätt stolta över det som har uträttats men inte nöjda.

Nu har regeringen tecknat lokala utvecklingsavtal om gemensamma insatser i de 24 områdena i sju storstadskommuner. Dessa storstadskommuner är bland annat Huddinge, Botkyrka, Haninge, Stockholm, Södertälje, Malmö och Göteborg.

Målet för storstadspolitiken är att ge goda förutsättningar för långsiktigt hållbar tillväxt och därmed kunna bidra till nya arbetstillfällen. Ambitionen är också att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare.

För att stimulera ett lokalt utvecklingsarbete anslag riksdagen i den första fasen av storstadsarbetet 2,1 miljarder kronor i särskilda medel till de berörda kommunerna. Kommunerna avsatte motsvarande belopp. Dessa pengar kommer i princip att vara förbrukade under det kommande året.

I den andra fasen ska storstadspolitiken konsolideras och fortsätta att utvecklas. Arbetet med utveckling av metoder och framför allt samverkan för att bryta segregationen ska övergå till statens och kommunernas ordinarie verksamhet och medel. Det är en utmaning för samhället att i handling visa att man förmår bryta isolering, arbetslöshet och segregation genom att kommuner och statens myndigheter arbetar med gemensamma projekt i storstadssatsningens anda.

Herr talman! Jag kommer ihåg när jag kom till Sverige. Jag var uppe i Umeå. Efter 15 dagar började jag arbeta i pappersmassafabriken Bowaters. Jag minns att jag inte fick så mycket i lön. Det var 10 kr per dag. Men det var en fantastisk upplevelse att få ett arbete, att träffa nya människor och att få lära mig språket med hjälp av dessa kamrater.

Herr talman! Det bästa sättet att lära känna ett nytt land är att få ett arbete, att få nya arbetskamrater och nya uppgifter. Vår starkaste drivkraft måste vara att ge möjligheter till alla som kommit till Sverige att så snabbt som möjligt få ett arbete.

Språkstudier ska kunna ske parallellt med arbete och praktik, och arbetet att värdera och väga utländska utbildningar mot svenska måste intensifieras. Jag har skrivit en motion om detta i höst.

Generösa anställningsstöd och andra satsningar för dem som varit arbetslösa länge måste också finnas i ett samlat paket för ökad integration. Vi är på god väg, men har mycket kvar att göra. Det är med integrationen som med demokratin; den måste vinnas varje dag.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Integration

Anf. 35 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag ska inleda med att säga att jag faktiskt gillar Nikos Papadopoulos beskrivning av det arbete som är nödvändigt för integrationen. Men det gör naturligtvis att jag blir lite förundrad när han står här och försvarar regeringens politik.

Han talar om att sysselsättningen skulle ha ökat i de områden som vi pratar om som utsatta. Ja, det gör den ju tillfälligt när man flyttar människor från kolumnen öppet arbetslösa till sysselsättning. Men både du och jag vet ju att Integrationsverkets rapport är djupt kritisk mot det sätt på vilket storstadssatsningen har fungerat, och det visar också utvärderingarna. Det förstärks av det faktum att generaldirektören för Integrationsverket, Andreas Carlgren, i upprepade intervjuer har sagt att enskilda projekt inte löser den här problematiken.

Eftersom regeringens hela politik består av just den här typen av enskilda tidsbegränsade projekt blir min fråga till Nikos Papadopoulos, som ju faktiskt har suttit i riksdagen sedan 1996 och sett åtskilliga budgetar: Vad skiljer den här budgeten i integrationspolitiskt hänseende från alla de andra som du har sett?

Anf. 36 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Fru talman! Integrationspolitiken eller invandrapolitiken började 1954.

Om vi ser tillbaka märker vi att det nu är en stor skillnad. Det som ni i alliansen kallar bidrag är stöd till invandrare eller nya svenskar som kommit hit för att de, precis som jag, ska kunna komma in i arbetslivet i det nya landet och få hjälp att träffa nya människor och kunna engagera sig i det land som de befinner sig i. Självklart har stödet som staten ger till nya svenskar varit till stor hjälp. Det är mycket bättre nu än vad det var 1970 eller 1990.

Jag tycker att storstadssatsningen har varit ett stort framsteg. Som demokratiministern sade skulle det ges mera pengar för stöd för att kunna hjälpa nya svenskar in i samhället.

Anf. 37 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är klart att det är skillnad på att komma till Sverige nu om man jämför med hur det var på 60-talet, som vi pratade om som den gyllene eran då man direkt kunde ta ett jobb. Det är vi alla överens om.

Problemet är, Nikos, dels att arbetsmarknaden har förändrats, dels att ni som har styrt det här landet i tolv års tid inte har klarat av att leverera en integrationspolitik värd namnet. Jag menar att de siffror som du och jag diskuterar klart och tydligt visar att det inte sker en ökning i sysselsättningen. Det sker förflyttningar av människor från den ena kolumnen till den andra, och det är det som är problemet med er politik.

Anf. 38 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Fru talman! Naturligtvis håller jag inte med Billström. Det vi tydligt ser i statistiken är självklart att det skett mycket stora förbättringar, och jag gör inte jämförelser bara med hur det var 1970. Från 1990 till i dag är det många invandrare som har bidragit mycket väl till utvecklingen och

välfärden i Sverige med sitt arbete. Jag tycker alltså att det är stor skillnad mellan 1990 och 2004.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Anf. 39 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det var mycket intressant att höra Nikos Papadopoulos berätta om sina egna erfarenheter, som jag kan tycka på många sätt stärker teorierna och de antaganden som Centerpartiet gör i sin integrationsmotion. Då måste man på något sätt få frågan tillbaka till Socialdemokraterna. Om nu den här erfarenheten och kunskapen finns om betydelsen av ett arbete, av att få arbetskamrater och en mötesplats där man blir en del och få möjlighet att komma in i samhället och därmed också möjlighet att lära sig språket på ett helt annat sätt, varför tar ni då inte till er detta och jobbar på den linjen? Som det är i dag tar det många gånger väldigt lång tid innan man kommer ut i praktik, om man kommer ut i praktik över huvud taget.

Allmänpolitisk debatt

Integration

Anf. 40 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Fru talman! Annika Qarlssoon frågar varför det inte finns flera jobb för invandrare. Jag tycker att det redan i dag har skapats många jobb med hjälp av stödet. Det är *en* del. Samtidigt finns det olika sätt att ge de nya svenskarna hjälp att komma in i samhället. Det som har varit ett problem, skulle jag kunna tänka mig, är att invandrarna själva inte vill arbeta. Och det gäller inte bara invandrare utan det gäller också svenskar.

Men det har tidigare skett en mycket stor och klar diskriminering – det måste vi erkänna – som har förhindrat invandrarna, de nya svenskar-na, att lättare komma in i samhället och i arbetslivet.

Anf. 41 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Från Centerpartiets sida ser vi vikten av att ha ett helt annat företagsklimat som skulle göra det möjligt att få flera i arbete, vilket skulle påverka situationen för många i det här landet, både invandrare och långtidsarbetslösa.

Du tar upp en annan del. Det handlar om diskrimineringslagstiftningen. Man kan se att den inte är riktigt så vass som den skulle behöva vara, för precis som du säger finns det ett problem också med diskriminering. Den ena delen handlar om att det är få jobb, och den andra delen handlar om diskriminering.

På vilket sätt arbetar Socialdemokraterna för att stärka upp de här delarna? Det behövs betydligt mer där.

Anf. 42 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra, som Annika Qarlssoon säger, att klimatet har blivit vänligare för dem som kommer till Sverige. De ska tas emot utan att man ska se negativt på dem som arbetskraft.

Vi socialdemokrater tycker också att företagarna måste ändra attityden och ta emot nya svenskar som arbetskraft. När det gäller diskriminering tycker jag att det finns väldigt mycket mer att göra.

Anf. 43 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! I Sverige når var fjärde elev inte grundskolans mål. I grannlandet Finland är det bara någon halv procent av eleverna som inte når grundskolans mål.

I Sverige upptäcks problem ofta så sent att det inte går att göra någonting åt dem. Det brister i utvärdering av elevers kunskaper och i stödinsatser. De första betygen kommer först i åttan. De enda nationella proven som är obligatoriska finns i nian. Skriftliga omdömen är förbjudna. Elever tillåts alltför ofta vandra genom hela grundskoletiden innan extra stöd sätts in. Det kan komma första gången på individuella programmet, när det alltså redan är för sent.

I Finland har man tydligt fokus på de tidiga skolåren. Skolan använder individanpassade metoder för att få alla elever att hänga med, inte för att elever ska få halka efter i egen takt. Lärarna måste detaljerat bedöma elevers såväl färdigheter som kunskapsluckor, och det är vanligt att elever tidigt får extra stöd och tid. Det finns ett tionde skolår för den som behöver, även om det i slutändan bara är ett par tre procent som använder det. Betyg ges tidigare än i Sverige, och elevernas kunskaper bedöms i förhållande till etappmål och skolans kunskapsmål. I Sverige finns etappmål inte ens framtagna att jämföra med. Allvarligast är kanske att den svenska skolan har tappat förmågan att kompensera elever för socioekonomisk bakgrund.

I den finska skolan hänger resultaten inte ihop med kön, invandrarbakgrund eller socioekonomisk status. Svagpresterande elever klarar sig bättre än i alla andra länder och högpresterande elever hålls inte tillbaka.

Den svenska regeringen anser sig inte ha något alls att lära av Finland. I stället skyller man de svaga resultaten i skolan på invandringen, vilket är fel. Gruppen "elever med utländsk bakgrund" är i Sverige mycket heterogen. Tar man hänsyn till föräldrarnas utbildningsnivå försvinner en stor del av skillnaderna i de samlade resultaten mellan elever med svensk och utländsk bakgrund. Tar man dessutom hänsyn till kön blir skillnaden än mindre. Invandrartjejer som grupp har bättre skolresultat än infödda svenska killar. Var femte infödd svensk kille når inte upp till läsförståelsetestetets Godkänt i nian.

Det här visar behovet av individanpassade lösningar i skolan. Det visar att det är fel att betrakta elever som tillhörande ett kollektiv, uppifrån, och att anta att en lösning passar alla. Det har hänt någonting i den svenska skolan de senaste fem till sju åren. Resultaten har generellt sett halkat efter både jämfört med oss själva och jämfört med andra länder. Där är ju Finland ett tydligt exempel. Skolverket säger att man ser tydliga tecken på försämringar i elevernas kunskaper och på ökade skillnader. Man säger att variationen mellan skolor har ökat liksom spridningen i resultat mellan de bäst och de sämst presterande eleverna. Gruppen svagpresterande elever i Sverige presterar sämre nu än år 2000, och kunskapsklyftorna i skolan ökar.

Jag såg i Upsala Nya Tidning att skolministern påstod att vi aldrig kommer att acceptera ökade kunskapsklyftor. Men, fru talman, det är exakt och precis det den svenska regeringen har gjort under ett antal år. Bristerna i resultat beror på en skolpolitik som fokuserar på allt annat än

kunskap och på en oförmåga att möta de skilda förutsättningar som elever har. I den nya läroplan som antogs 1994 angavs att skolans huvuduppgift är att förmedla kunskaper. Men skolan har inte längre en huvuduppgift i Sverige. Den skrivningen är borta. Det har givit en obalans mellan rena kunskapsmål, processmål och de perspektiv som ska löpa genom undervisningen. Vi menar från moderat sida att det behövs en målrensning, ett förtydligande av vad skolans uppgift är, och huvuduppgiften *är* att förmedla kunskap.

Det behövs också ett nytt system för att garantera varje elev en tidig utvärdering av kunskapsutvecklingen och för att säkra varje elevs rätt till stöd för att nå kunskapsmålen. Vi föreslår obligatoriska kunskapskontroller år 2, 5 och 8, nya nationella prov, som ska tydliggöra elevernas kunskapsläge jämfört med målen. Vi vill göra skolan skyldig att för elever och föräldrar beskriva elevens utveckling mot målen och att specificera behov av extra tid och extra stöd. Verket för att åstadkomma detta är en individuell utvecklingsplan, men också skriftliga omdömen och betyg tidigare. Det går inte att, som regeringen, bara föreslå en utvecklingsplan som ska vara framåtblickande. Man måste ju veta varifrån man utgår, vilken grund eleven står på. Vi vill också understryka att eleven ska ha rätt till detta extra stöd för att nå målen. I fråga om de erbjudanden som ges måste det vara upp till föräldrarna att ta ansvar för och avgöra vad eleven ska ha för stödinsatser i slutänden, till exempel i form av extra tid. De här obligatoriska kontrollstationerna ska på ett tidigt stadium signalera vikten av att alla elever uppnår sådana kunskaper att fortsatt utbildning fungerar. Därmed tror vi att kontrollstationerna kan skapa högre förväntningar på eleverna – och också högre förväntningar *från* eleverna gentemot skolan. Dessa höga förväntningar har ju i både forskning och beprövad erfarenhet visat sig vara viktiga i sig för goda resultat i skolan.

Fru talman! Vi konstaterar från moderat sida att Sverige har haft en annan skolpolitik än Finland, en skolpolitik som inte fokuserat på kunskap. Därför har också resultaten i Sverige blivit annorlunda än dem i Finland.

Anf. 44 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Moderaterna återigen undervärdera lärarkårens förmåga att över huvud taget se och bedöma elever. Jag tror att det är viktigt att göra insatser tidigt i den svenska skolan, och vi har ett utvecklingsarbete med individuella utvecklingsplaner som startar redan från första årskurs som nu är på gång. När man säger att lärarna inte förrän i åttan eller nian vet vilka elever som har läs- eller skrivsvårigheter eller vilka som har problem i skolan, undervärderar man en hel yrkeskår. Jag tycker att det är lite allvarligt.

Det fanns delar av det här som är väldigt spännande som handlar om kunskapssegregationen, som ökar. Men det sägs inte ett ord om Moderaternas lösning för att minska detta, inte ett ord om Moderaternas tidigare förslag om nationell skolpeng som skulle vara lika för alla. Jag kan förstå det eftersom det brutalt skulle omfördela resurser från dem som har behov av mer stöd och hjälp i skolan till dem som inte har det.

Ni har ju backat nu på i princip alla områden. Jag förstår att det inför valet är en strategi från Reinfeldt och kompani att liksom gömma undan alla tråkiga förslag som vi på något sätt kan diskutera. Men då har jag en

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Skola och utbildning

fråga: Har ni backat från att vara motståndare till de 225 miljoner kronor som regeringen nu satsar på de segregerade bostadsområdena för att öka måluppfyllelseerna i dessa områden?

Anf. 45 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Det där hängde ju uppenbarligen inte ihop. Det var uppenbarligen inte en genomtänkt linje från Mikael Damberg. Det jag talade om var precis det motsatta, exakt *hur* vi menar att kunskapssegregationen i den svenska skolan ska vändas. Och då är lösningarna inte fler kollektiva åtgärder där man uppifrån Helgeandsholmen beskriver vissa skolor och grupper som segregerade och hävdar att de har likadana behov. Det är fel. Jag har här redovisat hur resultatutveckling och forskning visar att det är ett individorienterat synsätt som krävs för att man ska komma till rätta med kunskapsbristerna.

För det är inte så att invandrare generellt sett, bara rakt av, i alla lägen har sämre kunskapsresultat än infödda svenskar. Invandartjejer är bättre i skolan än infödda svenska killar. Därför är det fel att lägga 225 miljoner, eller någon annan storlek på summan, riktat just till skolor. Vad det handlar om är individuella insatser som gör att varje elev når målen. Något viktigare än det finns ju inte för att bryta kunskapssegregationen. Det är vårt mål. Varje elev i svensk skola ska nå alla mål. Då har vi ingen kunskapssegregation.

Anf. 46 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Poängen med resonemanget hos Moderaterna är att ni alltid har varit emot omfördelning och att på något sätt prioritera resurser. Det du i princip nonchalerar är de skolor i Sverige som har problem med att kanske 40–50 % av eleverna lämnar skolorna utan fullständiga betyg. Då säger du att det är ett individuellt problem. Jag säger att det är ett nationellt problem att hjälpa de här skolorna att komma tillbaka så att de eleverna får samma chanser att klara sig och att få ett jobb och en utbildning längre fram. Då krävs det ökade resurser, ökad omfördelning – inte lika peng enligt modellen med nationell skolpeng à la Moderaterna.

Anf. 47 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Jag tackar Mikael Damberg för att han på detta livliga sätt understryker misslyckandet i regeringens skolpolitik. Det är nämligen han som bär ansvar för att vi har ett stort antal skolor i Sverige där mindre än varannan elev når kunskapsmålen. Det är resultatet av elva års socialdemokratisk skolpolitik, och det är fullständigt oacceptabelt.

När det gäller resurser är Mikael Damberg välkommen tillbaka i kammaren när han ligger ens i närheten av de resurser som vi moderater satsar på den svenska skolan mer än regeringen. Det är ca 6 miljarder kronor. Då kan man prata om 225 miljoner. Det är intressant att det för en socialdemokrat alltid är de sista miljonerna som gör skillnad men inte de första 70 miljarderna. Vi ska gå mot en skolpolitik som handlar om innehåll, Damberg, och om kunskapsfokusering.

Fru talman! Jag tycker att det är bland det bästa som finns att lära sig något nytt. Själv tycker jag att jag har haft som roligast när jag har gått och utbildat mig och lärt mig något nytt. De flesta barn är likadana eller tycker till och med att det är ännu roligare än vuxna att lära sig nya saker. Därför går de med mycket stora förväntningar till skolan. Men vad är det som händer sedan? Varför är det så många som är trötta på skolan i sjuan, åttan och nian? Varför hoppade i år 30 000 elever av gymnasieskolan utan betyg och utan färdig utbildning?

Jag talade häromdagen med en mamma vars barn har dyslexi. Hennes flicka gick också till skolan med väldigt stora förväntningar. Men redan efter ett år började hon tveka om att gå dit och hade allt oftare ont i magen när hon skulle gå till skolan, och det var något som inte stämde med läsningen. Mamman hade börjat misstänka att det var problem redan i ettan men fick bara besked om att hon skulle vänta och se. Man sade att det nog fungerar eftersom flickan sköter sig så bra i skolan och att det nog skulle ordna sig. Men det blev värre och värre.

Efter fem år bytte hon skola. Där hade man en duktig specialpedagog som gjorde test och en åtgärdsplan, och så småningom ordnade det sig. Med skolans och föräldrarnas hjälp började den här flickan tycka att skolan var rolig igen.

Detta visar två saker, för det första att en del skolor fungerar väldigt bra men att en del fungerar alltför dåligt och för det andra att en del föräldrar orkar och kan engagera sig och hjälpa barnen men att alla inte kan det.

Just den här veckan kom Skolverket med en sammanfattning av sina inspektioner. Den visar att var fjärde grundskola och var tredje gymnasieskola inte gör tillräckliga insatser för elever med behov av särskilt stöd. På de skolor som är mindre lyckade har man inte heller kunskap om vilka rättigheter som eleverna har.

Folkpartiet har ett antal offensiva förslag. Vi föreslår en läsa-, skriva- och räknagaranti där vi sätter upp väldigt tydliga krav på skolan och tydliga mål. Skolan kan ju aldrig lova att alla elever når målen. Men skolan kan verkligen lova att den gör precis allt den kan för att ge stöd och hjälp.

Enligt vår mening ska föräldrar ha rätt att överklaga beslut om uteblivet stöd och kunna få skadestånd om skolan inte fattar de beslut som är nödvändiga. Detta gäller naturligtvis också när skolan inte agerar mot mobbning, något som vi tyvärr har sett en hel del tragiska exempel på under de senaste månaderna.

En läsa-, skriva- och räknagaranti skulle innebära att vi inför ett lågstadium med tydliga mål för läsning, skrivning och räkning i årskurs 3, att vi inför fler nationella prov och att vi inför en särskild lågstadielärarutbildning med specialisering på utveckling av läsning, skrivning och räkning. Vi anser att man i skollagen ska skriva in skyldigheten för skolorna att ge extra stöd. Vi anser att man ska erbjuda ett extra skolår i lågstadiet för de elever som har ett särskilt stort behov av stöd, att man ska ge tydlig skriftlig och muntlig information redan i lågstadiet och att man ska utbilda speciallärare. Vi behöver få tillbaka speciallärare i skolan som kan hjälpa barn i mindre grupper eller enskilt.

Tyvärr visar sig klassklyftorna alltmer i skolorna. Under de senaste fem åren med socialdemokratisk skolpolitik har klassklyftorna i skolan vuxit.

År 1999 misslyckades ungefär 18 % av grundskoleeleverna från hem utan studietradition med att uppnå behörighet till gymnasieskolan. År 2004 hade denna kategori ökat till närmare 23 % enligt SCB:s statistik. I storstäder som Stockholm och Malmö är det riktigt illa, där är det 35–40 % av dessa barn som misslyckades med att uppnå behörighet till gymnasieskolan.

Detta handlar om skolideologi. Jag menar att Socialdemokraterna har svikit den gamla ideologin. De gamla svenska arbetarförfattarna uppfattade att skolan öppnade dörren till en ny värld. Och så borde det kunna vara i dag också. Klassresan ska börja i klassrummet. Men då måste vi bryta med 70-talets skolideologi som har vilat tungt över skolan. På 70-talet fick man en förödande ideologi som sade att det var fult, omodernt och gammaldags att tala om kunskaper. Man talade bara om hur lärarna skulle undervisa, hur eleverna skulle lära sig att söka kunskap och så vidare, men det blev förlegat att säga att skolan skulle lära ut kunskaper. I stället skulle man fokusera på metoder för inlärnin

Vi har i flera rapporter sett att svenska elevers förmåga att läsa, skriva och räkna har försämrats under de senaste tio åren. Nu håller äntligen debatten på att vända. Statens egen myndighet för skolan, Skolverket, har i sin senaste rapport markerat att det är dags att sätta upp tydliga kunskapsmål och att det är dags att göra tydliga utvärderingar. Därför hoppas jag att Socialdemokraterna nu är beredda till nytänkande. Jag tror att alla partier ibland behöver erkänna när de har haft fel.

När konsekvenserna av den socialdemokratiska och socialistiska 70-talsvisionen visar sig, visionen om en betygsfri och kravlös skola där inte ens lärarna nödvändigtvis behöver ämneskunskaper, hoppas jag att Socialdemokraterna är beredda att ta upp en dialog.

Jag vill inte svartmåla när det gäller skolan – tvärtom. Jag uppskattar alla kompetenta lärare som vi har och som gör sitt bästa. Men faktum är ändå, som sagt, att ca 30 000 elever i år hoppar av gymnasieskolan eller går ut utan betyg. Dessa ungdomar är varken förberedda för högskola eller arbetsliv. Många av dem har legat efter i skolan sedan tvåan eller trean. Och det är det som vi i Folkpartiet vill göra något åt.

Jag skulle vara tacksam om även Socialdemokraterna ville vara med och ändra riktning i skolpolitiken. Men om de inte vill vara med, finns det nu en bred allians med stöd hos lärare och föräldrar som vill styra om skolpolitiken i riktning mot tydliga kunskapsmål. Ingen ska lämnas efter i skolan.

Anf. 49 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att alla i denna kammare skulle skriva under på att vi vill ha en skola som förmedlar kunskaper, och goda kunskaper, till alla elever i Sveriges skolor. Där tror jag inte att vi behöver misstänkliggöra varandra. Sedan är våra metoder olika.

Det som vi socialdemokrater har blivit oroade över är att Folkpartiet har lämnat den samsyn som våra partier ofta har haft i synen på skolan och gått mer i riktning mot en sorteringsskola genom att införa allmän och särskild kurs som begränsar elevernas framtida val, sänka kraven för

elever på yrkesförberedande linjer och minska antalet platser på högskolan och den utbyggnadstakt som vi vill ha. Man skapar fler hinder för att komma in i utbildning. Detta har vi debatterat flera gånger.

Jag skulle vilja ställa en fråga om ett hyggligt nytt förslag från er som handlar om skolmognadsprov. Det ska finnas ett prov för att testa om barnen är mogna att börja skolan. I den verklighet som i varje fall jag möter fungerar detta genom förskoleklass. Ska vi nu införa ett prov för att också få börja i skolan? Då når ju Folkpartiets sorteringspolitik helt oanade höjder.

Anf. 50 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Att man har någon form av diskussion där man prövar om det är lämpligt för ett barn att börja i skolan, särskilt om föräldrarna vill det, eller om barnet kan börja ett år senare innebär ju bara en ökad flexibilitet. Det är inget negativt. Det är väldigt många föräldrar som ibland uttrycker önskemål om att det nog vore bra om barnet fick vänta ett år innan det börjar i skolan. Det ska du därför inte tolka så.

Det är så intressant att höra Mikael Damberg tala om sorteringsskola därför att Folkpartiet med hela sin argumentation vill avskaffa den sorteringsskola som vi har i dag. I dag har vi alltså närmare 40 % av en årskull i gymnasieskolan som antingen hoppar av eller inte får betyg. Framför allt drabbar det de elever som går i yrkesförberedande utbildningar. Vi vill införa en större möjlighet till utbildningar på gymnasiet som passar elevernas intressen.

Anf. 51 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om flexibiliteten och den mjuka övergången mellan förskola, förskoleklass och skola, och det har vi redan i verkligheten i dag. Föräldrar, förskolepersonal och lärare gör bedömningar i dag.

Det som jag undrar över är: Hur ska detta skolmognadsprov fungera? Kan Folkpartiet förklara det, eftersom det innebär ytterligare ett hinder för att ens komma in i skolan. Det tolkar jag som en typ av sortering av elever.

Anf. 52 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det där är ett totalt missförstånd. Vi har röstat för förskoleklass, och vi tycker att det ska vara en mjuk övergång mellan förskola och skola.

Däremot tycker vi, apropå den flicka med dyslexi som jag talade om, att man så tidigt som möjligt ska göra sådana typer av utvärderingar och test så att man kan upptäcka barns problem med läs- och skrivsvårigheter eller med dyskalkyli, alltså svårigheter att förstå siffror, och så vidare, så att man kan hjälpa dem så tidigt som möjligt och inte sätta in dem på ett stadium där de inte klarar sig. Det handlar bara om omtanke, Mikael Damberg.

Anf. 53 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Just nu när hösten är som vackrast i stora delar av vårt land och kylan på allvar börjar komma smygande är en god bit av termi-

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Skola och utbildning

nen gången i skolor och på högskolor och universitet. Utbildningsfrågorna är heta. Knappast någon annan sektor i samhället engagerar så många som utbildningsväsendet. Men det finns fortfarande bortglömda delar som förtjänar att lyftas fram än mer.

För oss kristdemokrater är målet en skola där alla får plats, där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter, där alla blir sedda, bekräftade, erkända och uppskattade, där alla får möjlighet och uppmuntras att utveckla sin fulla potential som människa. Dit är det en bra bit kvar i Socialdemokraternas skola.

För Kristdemokraterna är all typ av kunskap viktig. Det finns ingen kunskap som är mer eller mindre fin. Tvärtom behövs alla kunskaper i ett samhälle där alla får plats. Ändå har det varit så under flera år att vissa sorters kunskaper i något slags missriktad vilja nästintill avfärdats, lagts åt sidan som om de inte dög, som om människor vore tennsoldater att pressas in i en och samma form.

Bristen på lämplig arbetskraft är redan det största tillväxthindret för 15 % av de svenska företagen. I byggindustrin är andelen hela 24 %. Yrkeskunskapens låga status undergräver långsiktigt vårt lands välfärd.

Det vill vi kristdemokrater ändra på. Vi vill lyfta fram yrkeskunskapen, ge den en egen status och låta den löpa som en egen sammanhängande vit tråd genom hela utbildningsväsendet.

Visst är det bra att det på sistone har börjat pratas alltmer om lärlings- och yrkeskunskaper. Det är inte alltför länge sedan sådant var otänkbart. Men vi kristdemokrater är inte nöjda med det. Vi vill att lärlingsutbildningen ska få en plats i ett eget program med nationell status och nationell kvalitet men en lokal utformning i samråd med näringslivet. Men det behövs också en fortsättning. Det är därför vi vill se en ny utbildningsform, en yrkeshögskola.

Fru talman! Låt oss se på vårt grannland Finland. Finland uppmuntrar och tar till vara praktiska färdigheter och har ett framgångsrikt yrkeshögskolesystem. Det finns 29 yrkeshögskolor med sammanlagt 130 000 studerande i en examensinriktad utbildning i vårt grannland. Sverige har å sin sida bara 12 500 platser i kvalificerad yrkesutbildning. De finländska utbildningarna omfattar studier på mellan 3 ½ och 4 ½ år och inkluderar grundstudier, yrkesstudier, valfria studier och praktik. Projektinriktat forsknings- och utvecklingsarbete, som betjänar närings- och arbetslivet, intar en central roll i studierna. Mångsidiga kontakter med arbetslivet tryggar arbetssituationen för den som avlagt en yrkeshögskoleexamen.

Den finska modellen med en yrkeshögskola är väl värd att titta på, att tänka på. Skolan avslutas med ett lärdomsprov där studenternas förmåga att tillämpa sina kunskaper i praktiska uppdrag inom det egna yrkesområdet ses över. Projektarbete och grupparbete, internationella kontakter och miljöaspekter är naturliga delar i yrkeshögskolans metodik och arbetsformer.

I vårt land finns en yrkeshögskoleexamen och en yrkeshögskoleutbildning, men det finns ingen yrkeshögskola. Det finns kvalificerade yrkesutbildningar som ibland kallar sig yrkeshögskolor utan att vara det. Det är inte konstigt att det går bättre för Finland än för Sverige med den otydligheten och med den bristen på status för yrkeskunskap.

Kristdemokraterna vill därför inrätta yrkeshögskolor för att stärka områdets kunskapsutveckling men också för att stärka identiteten. Självklart ska erfarenheterna från dagens kvalificerade yrkesutbildning utgöra stommen i en sådan ny svensk yrkeshögskola. De goda erfarenheter som finns av den kvalificerade yrkesutbildningen, till exempel när det gäller samverkan med näringslivet, måste tas till vara, liksom erfarenheterna från Finland.

Fru talman! Det är hög tid för Sverige att stödja det kvalificerade praktiska yrkeskunnandet i vårt land genom att utveckla ett bra lärlings-system av nationell kvalitet med lokal utformning och i nära samråd med näringslivet i gymnasieskolan, ett eget lärlingsprogram som öppnar nya världar och nya möjligheter för eleverna.

Det handlar också om att förbättra och utveckla yrkeskunskapen efter gymnasieskolan, koppla den till en ny form av yrkesutbildning, en yrkes-högskola som vi kristdemokrater vill se utvecklas. Ytterst handlar det om människors möjligheter att få de kunskaper som behövs för ett gott liv i en skola och i ett samhälle, där ingen hålls tillbaka och ingen någonsin lämnas efter.

Anf. 54 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! En av fyra elever i gymnasiet fullföljer inte sina gymnasiestudier på fyra år. Individuella programmet i gymnasiet är det största när man ser till pojkarna och det näst största i landet om man inkluderar också flickorna.

Det kan inte vara rimligt att ett program som skapades för att ge en extra chans till de fåtal elever som har det allra svårast i skolan har blivit ett program där väldigt många går därför att de inte har förkunskaper så att de kan välja det program de vill.

På dagens arbetsmarknad är avsaknaden av studentexamen ett hinder. Antalet ungdomar inskrivna vid arbetsförmedlingen som saknar gymnasieutbildning blir allt större. Enligt Regeringskansliets pressmeddelande i augusti i år talar man om att ”ungdomsarbetslösheten ska pressas tillbaka”.

Är det gymnasieskolans fel? Nej, roten till problemet kan vi finna mycket tidigare, det vill säga i grundskolan, och det gäller för oss politiker att inse det. När jag träffat kommunalråd från flera kommuner, som faktiskt representerar socialdemokratiskt styrda kommuner, beklagar de sig över att de inte vet vad de ska göra med alla elever i skolan som inte är teoretiker. Då kan jag bara konstatera att regeringens skolpolitik inte fungerar och att Centerpartiets förslag om en gymnasieskola med högskoleförberedande program, yrkesförberedande program samt en lärlingsutbildning faktiskt skulle fungera.

Det är hög tid att lyssna till den här skolpolitikens idéer.

Centerpartiet vet att det borde vara kunskapen och inte tiden som är det avgörande för när eleverna ska lämna grundskolan. Drömmen och visionen om framtidens utbildning för våra elever är att det just är eleven och hans eller hennes behov som står i centrum.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Skola och utbildning

Hur kan vi då förverkliga den visionen? Jo, vi vill ge lärare, elever och föräldrar förutsättningar att skapa en skola där varje enskild elev ska kunna nå kunskapsmålen. Därför behövs

- en flexibel skolgång
- individuella studieplaner och
- en slopad timplan.

Att småbarn utvecklas i olika takt ser alla som något helt naturligt. En del går när de är 8 månader, andra när de är 13–14 månader. Ingen ser det som något konstigt.

Vi måste ha förståelse för den individuella utvecklingen och komma ihåg det också när det är dags för barnet att börja i skolan. Därför talar vi i Centerpartiet oss varma för en flexibel skolgång som är individuellt anpassad för att nyfikenheten och lusten att lära ska kunna stimuleras och hållas levande genom hela skolgången. Flexibel skolgång är också viktig inte minst för invandrabarnen.

Den skola som vi vill se är till för eleverna. Det innebär ett ansvarsfullt och inte så lätt arbete för lärarna. Jag är emellertid inte ett dugg oroad för att lärarna inte ska klara av den arbetsbelastning som det innebär. Jag har mött flera lärare som redan jobbar på detta sätt, till exempel Rosenfeldtsskolan i Karlskrona. Jag kan garantera att det är glädje i blicken på dem som arbetar i den skolan, som enligt skolans slogan har ”hjärtat i centrum”.

Vi kan också komma ihåg årets bästa skolkommun, centerkommunen Torsås, som arbetar med flexibel skolgång.

Det var därför med väldigt stor tillfredsställelse som jag lyssnade till de tankar som man har bland personal och styrelse vid Sveriges Kommuner och Landsting när utbildningsutskottet besökte dem i veckan. De vill se en förändring där man slopar timplanen, vilket enligt vad de erfar leder till bättre pedagogiska diskussioner i skolan.

De uttalade också förvåning över att försök med flexibel skolgång har fått avslag med motiveringen att man inte vet hur man ska klara övergången till gymnasiet. Det är för mig obegripligt.

Jag hoppas verkligen att någon från majoritetspartiet kan ge mig en godtagbar förklaring till att man vill stoppa positiv utveckling för att nå kunskapsmålen i skolan.

Centerpartiets skola innebär ett engagemang från föräldrar, elever och skolpersonal. Genom detta stärks eleverna och mår bättre. Om man trivs så påverkar det arbetsmiljön, och det ger positiva effekter för ordningen i skolan. Med det har jag inte sagt att alla problem med bråk och mobbning med mera försvinner från skolan. Därför måste vi givetvis arbeta för en trygg miljö i skolan, och vi kräver ökad personaltäthet i skolorna. Fler ögon och öron ser och hör lättare vad som behöver göras i skolan. Vi behöver det för att skapa en trygg miljö och för att hjälpa de elever som också är i behov av särskilt stöd.

För att kunna öka antalet lärare måste utbildningen av nya lärare öka. I dag utbildar vi 7 000 nya lärare varje år plus 650 personer som genom fortbildning och validering får lärarbehörighet. Behovet är 13 000 nya lärare årligen för att kunna ersätta alla som pensioneras eller slutar av

någon annan anledning. Vi saknar alltså åtminstone 5 000 nya lärare varje år.

Jag talade inledningsvis om gymnasieskolan och om kommunalråden som är oroliga. Vi i Centerpartiet tycker att det är viktigt att vi inför ett program i gymnasiet som är yrkesförberedande och att vi bygger upp ett lärlingssystem som gör skäl för namnet.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Skola och utbildning

Anf. 55 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag ser positivt på en flexibel skola som verkligen ser den enskilde eleven. Mina erfarenheter är, precis som Birgitta Selléns, att när man är ute och reser i landet ser man mycket positiva exempel på skolor som jobbar på spännande och nya sätt. De ser den enskilde eleven och bygger undervisningen utifrån de förutsättningar som finns.

Jag tycker inte att Birgitta Sellén svarade på sin egen fråga. Du ställde frågan om vad vi gör med de elever som kommer till gymnasiet utan förkunskapskrav. Ditt svar var att vi nu ska sänka kunskapskraven i gymnasieskolan. Det var väl inte där insatserna skulle göras? Enligt Centerpartiets nya linje ska man ju sänka kunskapskraven för de elever som har misslyckats i grundskolan.

Jag trodde att våra ambitioner skulle vara att ha höga förväntningar på eleverna. Det gäller i grundskolan – och där hade jag sett fram emot lite mer stöd från de borgerliga partierna när det gäller de riktade statsbidragen för att anställa 15 000 fler lärare under de senaste åren. De kan ju verkligen stödja eleverna.

Frågan är: På vilket sätt hjälper det de elever som har misslyckats i grundskolan att man tar bort ett års utbildning på de yrkesförberedande linjerna i gymnasieskolan?

Anf. 56 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Det var trevligt att höra att Mikael Damberg är positiv till en flexibel skola. Det innebär, som jag ser det, att Mikael Damberg har tagit del av de här tankarna. Det är väl för ett och ett halvt år sedan som Mikael Damberg och jag stod här i kammaren och debatterade flexibel skolgång. Då fick jag höra honom säga att han inte skulle vilja ha sina barn i Centerpartiets skola. Detta var alltså väldigt glädjande.

Jag vet inte om jag uttryckte mig fel på något sätt eller om Mikael Damberg medvetet missförstod mig. Jag har absolut aldrig sagt att vi ska sänka kunskapsmålen. Om jag har sagt det så har jag uttryckt mig fel. Vi vill att det är kunskapen och inte tiden som ska ligga till grund för hur länge man går i grundskolan därför att man ska nå kunskapsmålen innan man kommer till gymnasieskolan. Vi ser med oro på att det individuella programmet har blivit så fruktansvärt stort.

Anf. 57 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Birgitta Sellén med att jag inte har ändrat uppfattning i den debatten. Den handlade ju om att man skulle ha en flexibel skolstart där eleverna kunde starta i vilken månad som helst på året. På något sätt skulle man sedan också sluta i grundskolan ungefär när man ville. Det hade man inte rätt ut. Det skulle inte vara någon gemensam skolavslutning och så vidare.

Jag tror att skolan måste vara flexibel när det gäller eleven. Men eleven behöver också en social gemenskap i skolan för att utvecklas. Jag tror även att lärarna behöver arbetsro för att kunna bygga en elevgrupp som de sedan kan utbilda, och inte få nya elever varje månad.

Anf. 58 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Fru talman! Det var ju tråkigt att Mikael Damberg inte ser möjligheterna med att man kan börja vid olika tider på året. Jag kan inte förstå alls varför man måste börja bara i augusti. Den som är född tidigt på året skulle mycket väl kunna börja skolan redan i januari. Om man kan se att barnet är socialt moget bör det finnas möjligheter till det. Det förekommer ju i andra länder. Varför kan vi inte se över det här hemma när det fungerar där?

Jag tror inte att det finns så mycket av den oro som Mikael Damberg pratar om. Vi har redan åldersblandade grupper, där lärarna är vana vid detta.

Anf. 59 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! För några dagar sedan redovisade Högskoleverket att andelen ungdomar från arbetarhem som går vidare till högskolan har ökat kraftigt. Det är fantastiskt roligt! Bakom de förändringarna finns både den stora utbyggnaden av högskolan och satsningarna på de mindre och medelstora lärosätena i hela landet.

Det här är en utveckling som inte sker utan politisk strid. Vi vet att Moderaterna konsekvent har motarbetat de mindre och medelstora lärosätena. I årets budget står striden om en fortsatt utbyggnad av högskolan. 2006 och 2007 tillförs resurser för nästan 17 500 nya platser. De behövs. Högskolan måste möta de ökade ungdomskullarna, och näringslivet och samhället behöver välutbildad personal för att möta generationsväxlingen och förändringarna på arbetsmarknaden. Samtidigt skapar regeringen utrymme för en kvalitetssatsning på högskolan.

Ändå säger borgerligheten nej. Ni ser högskolan som en exklusivitet för ett fåtal, inte som en resurs som ska ge de många människorna nya möjligheter att bygga Sverige starkt för framtiden.

Sverige har också en studiefinansiering att vara stolt över. Men det finns revor i välfärden. Den 1 januari kommer studenter med barn att få ett barntillägg på 480 kr i månaden för första barnet, och det blir runt 800 kr för en tvåbarnsfamilj. När barntillägget diskuterades i riksdagen i våras sade Moderaterna nej. Jag undrar varför det nästan alltid är de mest utsatta hushållen som Moderaternas besparingar går ut över. Det vill jag fråga de moderater som finns här.

Vi socialdemokrater fortsätter den kraftiga satsningen på vuxenutbildningen. Vi gör det genom ett riktat bidrag och ett studiestöd som gör det möjligt för vuxna att skaffa sig grundläggande kompetens. Här finns ett av de stora politiska stridsämnena. Borgerligheten vill ta bort hela rekryteringsbidraget till vuxenutbildningen. Det är ingen liten besparing. Jag undrar om ni verkligen är medvetna om att ni stänger ute över 20 000 arbetslösa och människor som riskerar arbetslöshet från möjligheten till viktiga studier. Men kanske ingår besparingen på rekryteringsbidraget i en borgerlig strategi.

Moderaterna och Folkpartiet föreslår samtidigt drastiska nedskärningar av vuxenutbildningen i kommunerna. Det är en cynisk politik. Om vi ska bygga Sverige starkt måste alla få vara med. Den som blir varslad när ett tillverkningsföretag läggs ned måste få chansen att utbilda sig för att kunna efterfråga nya jobb som växer fram. Ert svar till dem är en försämrad a-kassa i stället för redskap som skulle underlätta för dem att vara med och göra Sverige till ett land som konkurrerar på världsmarknaden. Valet står mellan borgerliga förslag som leder till en låglönesarbetsmarknad och arbetarrörelsens kamp för goda möjligheter för hela befolkningen.

I budgeten fortsätter socialdemokratin sina satsningar på att göra en bra skola och förskola ännu bättre. Ytterligare ett steg tas med nya pengar till lärare, kuratorer och annan viktig personal i skolorna. De så kallade Wärnerssonpengarna har ökat lärartätheten i skolan från under 7,5 lärare på 100 elever till i dag runt 8 lärare på samma elevgrupp. Det betyder mest för de elever som har det jobbigast i skolan. Svensk skola har fått nya möjligheter efter de tuffa sparåren på 90-talet. Viktiga satsningar görs också på prioriterade områden. Jag är särskild glad över att regeringen gör en kraftsamling på elever i segregerade bostadsområden, att man börjar arbetet med att implementera Matematikdelegationens idéer och satsar särskilda resurser på svenska språket. Kvalitetssatsningen på förskolan fullföljs med ytterligare 3 000 förskollärare och barnskötare.

Minst lika viktig är den stora satsningen på IV-eleverna. Ett av Gymnasieutredningens viktigaste förslag var att höja kvaliteten för de gymnasieelever som har det jobbigast. Nu garanteras de heltidsundervisning och ökad kvalitet. Det behövs. Menar vi allvar med det livslånga lärandet får vi aldrig svika de elever som har särskilda bekymmer.

Fru talman! Socialdemokratin satsar på utbildning för att bygga Sverige starkt för framtiden. För oss är det livslånga lärandet både en utmaning och en möjlighet för vårt land.

Anf. 60 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga i mitt anförande. Jag ville ha en godtagbar förklaring till varför man vill stoppa positiv utveckling för att nå kunskapsmålen i skolan. Då tänker jag till exempel på timplanen. När vi var på Sveriges Kommuner och Landsting häromkvällen fick vi höra från majoriteten att det inte var några problem med att man inte har tagit bort den överallt. Den var ju ändå nästan borta. Och det var inget problem med IV, för man kunde ju läsa det man ville i alla fall på gymnasiet.

Jag är alltså inte av samma uppfattning som majoritetspartiet här. Jag undrar om Inger Lundberg inte oroas över att det är så många som lämnar grundskolan och gymnasieskolan utan att ha nått kunskapsmålen. Jag anser att man ska uppnå kunskapsmålen för grundskolan innan man börjar i gymnasiet. Det är ju tack vare att man inte gör det som IV har blivit ett så stort program. Då tycker jag inte att man har satt barnet i centrum.

Anf. 61 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater kommer inte att vara nöjda innan alla barn klarar målen. Vi arbetar metodiskt för att stärka barnens möjligheter. Det är ett skäl till att vi satsar på att öka lärartätheten i skolan.

Det är därför vi var så besvikna på Centern som vägrade gå med på den riktade satsning som faktiskt betyder 15 000 nya lärare och andra specialister i skolan.

Vi startade också den stora utredningen och den breda försöksverksamheten med timplanearbetet. Det är en viktig utredning som följs av många forskare. Till skillnad från Centern vill vi inte rusa i väg och säga exakt hur vi ska hantera frågan om timplanen innan vi har fått svar på de viktiga frågorna. Vad betyder timplanen för en bred bildning? Vad betyder timplanen för de svagaste eleverna? Kan vi få trygga svar på det kommer vi också att säga ja till att avveckla timplanen. Men låt oss, fru Sellén, ha respekt för det arbete som utredningen gör!

Anf. 62 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Fru talman! Med en slopad timplan ökar flexibiliteten i skolan. I mitt anförande tog jag upp de kommunalråd från socialdemokratiskt styrda kommuner som är oroliga för att de inte vet hur de ska hantera de elever som inte är teoretiker. Hade de barnen fått gå i en skola där timplanen redan var borta kunde man ha satsat mer på praktiskt arbete. Många barn lär sig med händerna kombinerat med huvudet.

Anf. 63 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Alla de skolor som ville gå in i försöket med en timplanlös skola fick möjlighet att utveckla det. De kommer att visa hela Skol-Sverige hur det har utvecklats. Jag tror att vi kommer att få många bra svar som kommer att leda till en seriös, och inte hafsig, debatt i viktiga utvecklingsfrågor.

Anf. 64 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Vi har 70 000 arbetslösa akademiker i Sverige, men vi saknar sökande till många hantverksyrken. Nu vill Socialdemokraterna utöka antalet utbildningsplatser på högskolorna med 17 500. Det säger vi nej till. Vi lägger våra pengar på att höja kvaliteten och till exempel minska de föreläsningar i storgrupp som har blivit allt vanligare. Och stödet är stort för den politiken, inte bara från borgerligheten utan även från Saco och universitetsvärlden.

Sedan vill vi naturligtvis satsa på grundskolan och förändra den socialdemokratiska trekvartsskolan. Jag vill påpeka, Inger Lundberg, att vi ger 660 miljoner mer till förskolan än vad regeringen gör. Totalt ger vi kommunerna 10 miljarder mer än vad regeringen gör i sin budget. Vi satsar alltså betydligt mer på utbildning än vad Socialdemokraterna gör.

Anf. 65 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Moderaterna har en alldeles fantastisk politik på utbildningsområdet. Jag tror att de har ett par miljarder mer än vad regeringen har föreslagit. Men hur har de fått fram dem? Jo, genom att spara 8 miljarder på biståndet, genom att spara betydande pengar på läkemedelsförsäkringen, genom att göra besparingar som inte något av de övriga borgerliga partierna ställer upp på. Det är verkligen luft i den budget för skolan som Moderaterna visar.

Däremot visar Moderaterna verkligen färg när det gäller synen på hur man ska ge ungdomar möjlighet till vidareutbildning av olika slag. Det är allvarligt att ni stänger högskolan för 17 500 ungdomar. Gå ut och fråga högskolorna och gå ut och fråga ungdomarna på högskolorna om det inte finns ett väldigt starkt tryck på ytterligare högskoleplatser!

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Skola och utbildning

Anf. 66 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är roligt att Inger Lundberg, precis som jag, tycker att Moderaterna har en fantastisk politik. Och politik handlar också om att prioritera mellan satsningar som man tycker är angelägna. Där har vi olika uppfattningar. Det är därför vi tillhör olika partier.

Men det jag sade kvarstår. Vi satsar mer på utbildning än vad ni gör.

Anf. 67 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Det är väldigt lätt att satsa 2 miljarder av pengar som man faktiskt inte har. Ni talar om en borgerlig allians som ska hålla ihop i valrörelsen. Ni sparar 8 miljarder på biståndet fast ni vet att samtliga övriga borgerliga partier med visst undantag av Centern har sagt att man vägrar att göra den typen av besparingar. Det innebär att det moderata förslaget på utbildningspolitikens område är en ren bluff.

Anf. 68 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Tycker verkligen Inger Lundberg att det är en genomtänkt strategi för högskolan att ena året, det vill säga förra året, minska antalet platser med flera tusen och i år plötsligt med väldigt stora ord tala om att det är väldigt fel att säga nej till nya platser? Ser inte Inger Lundberg ett problem i att resurserna till undervisningen har urholkats med 20 % de senaste åren, att föreläsningssalarna är överfyllda och att många studenter bara får tre fyra timmars undervisning i veckan?

Vi i Folkpartiet anslår i stället 1 miljard kronor för att höja undervisningskvaliteten och ge lärarna tid att både forska och undervisa. Är det inte dags att väga kvantitet mot kvalitet i högskoleutbildningen?

Anf. 69 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! I årets budget gör socialdemokratin en satsning på både kvantitet och kvalitet. Vi behöver satsa på båda områdena. Det är därför den riktade satsningen med kvalitetspengar finns med.

Men vi får inte svika ungdomarna. Vi såg väldigt allvarligt på att högskolorna, på grund av att de tidigare hade haft ett överintag och förväntade sig ytterligare platser, drog ned utbildningen under fjolåret. Det är ett av flera viktiga skäl till att vi tillför de här nya angelägna pengarna till högskolorna.

Låt mig ställa en fråga till Ulf Nilsson, som pratar så mycket om utbildning av olika slag. Ni beskär möjligheterna för eleverna på gymnasieskolan till exempel, och samtidigt beskär ni vuxenutbildningen. Är det så att ni inte vill ge de ungdomar som har de största behoven chanserna att komma vidare i livet? Är det så att Folkpartiet stänger dörren till det livslånga lärandet?

Anf. 70 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det märkliga med Socialdemokraterna, som ju fortfarande har ordet arbetarparti i sitt partinamn, är ju att man nedvärderar yrkeskunskaper. Ni talar alltid om att 50 % ska in på högskolan. Men jag vill ställa frågan: Vad ska de övriga 50 procenten göra?

Vi gör en väldigt tydlig prioritering både i budget och i politisk strategi genom att satsa på yrkesutbildningar. Vi satsar också en halv miljard mer än regeringen på kvalificerad yrkesutbildning för att människor efter gymnasiet ska kunna fördjupa sig i yrkesutbildningar. Vad blev det av yrkesutbildningarna i Socialdemokraternas skolpolitik?

Anf. 71 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Ja, ni gör en väldigt tydlig prioritering. Ni skär bort rekryteringsstödet som ger möjlighet för vanliga jobbare som blir varslade från ett företag att gå vidare och skaffa sig kompetens för till exempel kvalificerad yrkesutbildning. Ni skär ned den kommunala vuxenutbildningen som ska rikta sig just till dem som inte har tillräckliga kunskaper i gymnasieskolan. Nog katten måste man påstå att Folkpartiet prioriterar!

Anf. 72 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det var hårda ord från Inger Lundberg i hennes anförande. Det märks att valrörelsen närmar sig, den tid under mandatperioden då Socialdemokraterna med lånade pengar ska köpa röster – tror man – återigen.

Det var mycket retorik från en svunnen tid i Inger Lundbergs anförande, men låt mig ändå, fru talman, ställa en konkret fråga. Varför vill inte Socialdemokraterna öppna den högre utbildningen också för yrkeskunskap? Varför slår Socialdemokraterna vakt om en högskola där bara några får plats, där inte alla får plats och där inte all kunskap ryms? Varför vill inte Socialdemokraterna ta vara på alla människors potential, ge yrkeskunskapen den status som den så väl förtjänar och öppna för en yrkeshögskola enligt finländsk modell för att låta alla människor vara med? Varför värnar Socialdemokraterna den nuvarande exklusiva högskolan?

Anf. 73 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Välkommen ut till den praktiska verksamheten på högskolorna, Torsten Lindström, i Örebro och säkert också i Mälardalen, där stora satsningar nu görs på yrkeshögskoleutbildning som är en del av den framtida högskolans möjligheter! Se budgeten för 1 000 nya platser till den kvalificerade yrkesutbildningen, och lyssna till det engagemang och det utredningsarbete som görs på Utbildningsdepartementet! Jag är alldeles övertygad om att det här med kvalificerad yrkesutbildning i olika delar är en viktig framtidsväg för Sverige.

Det som förvånar mig är att Kristdemokraterna, som talar så högt om sin yrkeshögskola, anslår 10 miljoner kronor till yrkeshögskolan. Nog för att 10 miljoner kronor är väldigt mycket för en vanlig barnfamilj, men det är ju inte så där väldigt mycket om man ska starta en riksomfattande yrkeshögskola.

Anf. 74 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Välkommen tillbaka till verkligheten, Inger Lundberg! Det duger inte att ge enstaka exempel. Det gäller också att besöka många lärosäten, att besöka företagare och att prata med människor och se vilka behov och önskemål som finns i vårt samhälle. Då är det ett faktum att Socialdemokraternas modell exkluderar den status som yrkeskunskapen skulle kunna ha i en egen utbildningsform, yrkeshögskolan. Den vill vi kristdemokrater satsa på genom att ta de medel som i dag ligger på den kvalificerade yrkesutbildningen. Vi tillför extrapengar, just för att få en utbildningsform där alla får plats, där alla får vara med och yrkeskunskap får den status som den så väl förtjänar.

Anf. 75 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Vi har alltså fått besked av Kristdemokraterna nu: Den från Kristdemokraternas sida högt uppblåsta yrkeshögskolan är de facto bara en nedläggning av den mycket uppskattade kvalificerade yrkesutbildningen som ska etableras i en statlig form i stället för den breda form där näringslivet är engagerat. Jag tycker att detta var ett mycket märkligt besked.

Jag vill också understryka att de 17 500 platserna till högskolan kommer att betyda mycket för att bygga ut yrkeshögskoleutbildningen.

Anf. 76 MARGARETA PÅLSSON (m):

Fru talman! När samhället förändras måste också politiken förändras. Moderaternas politik när det gäller förskolan är delvis reformerad, och jag har anmält mig till debatten för att prata om den.

Det finns två saker som är påfallande för dagens unga i Sverige och som är annorlunda mot för till exempel tio år sedan. För det första går de flesta barn i förskolan, många redan från 13 månaders ålder. Men för det andra lämnar också alltför elever grundskolan utan nödvändiga kunskaper. I dag är det 25 % som lämnar årskurs 9 utan att vara godkända i ett eller flera ämnen. 10 % saknar gymnasiebehörighet, och det individuella programmet har blivit det största gymnasieprogrammet för Sveriges pojkar.

För mig är det en ekvation som inte går ihop. Jag är själv lärare och har lärt många barn läsa, skriva och räkna. Många av dem hade aldrig gått i förskolan, och ändå kunde så gott som alla läsa efter första läsåret.

Det är självklart att vi måste utnyttja alla de år som barnen tillbringar i skolan på ett bättre sätt som gynnar deras framtida studier. Vi moderater vill därför ge alla barn tillgång till en förskola av god kvalitet, en förskola som förbereder dem för ett livslångt lärande och som lägger grunden för det som behövs för att de senare ska kunna lära sig läsa, skriva och räkna. Men det innebär inte att vi vill förhindra andra lösningar inom barnomsorgen, nej tvärtom! Det ska vara fullt möjligt att kombinera en pedagogisk förskola på deltid med vistelse hemma, i familjedaghem eller i ett flerfamiljsystem.

Forskningen visar att det är lättast att tillägna sig kunskap i de tidigare åren och att den sitter bättre än senare inhämtad. Det finns en växande förståelse för att små barns språkliga medvetenhet kan utvecklas genom lek och stimulans. Eventuella problem i språkutvecklingen kan

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Skola och utbildning

också upptäckas på ett tidigt stadium, vilket gör det möjligt att undvika problem vid skolstarten.

Förskolan kan ha en betydande inverkan på elevers kunskapsutveckling. Barn som har gått i förskolan är bättre i matematik än de som inte gått i förskola. Förskolan är särskilt viktig för de barn som kommer från hem där föräldrarna saknar högre utbildning och för de barn som inte bott så länge här i landet. Detta är mycket intressant eftersom den svenska skolan tappar i förmåga att kompensera för socioekonomisk bakgrund.

Det finns redan många förskolor som i hög grad har fokus på skolförberedande pedagogik. Jag har besökt kommunala och fristående sådana, och det är ett imponerande arbete som utträttas. Men så är det tyvärr inte på alla förskolor. På en del är kvaliteten oacceptabelt låg. En metodiklektor vid Lärarhögskolan i Malmö påstår sig aldrig sett någon organiserad, pedagogisk verksamhet vid sina besök hos kandidater ute på förskolor, utan han påstår att det är ett ständigt springande av personal och barn som börjar och slutar. Därför måste den pedagogiska verksamheten ha bestämda tider på dagen. Det finns också en del andra kvalitetsproblem som till exempel ljud- och bullernivåer som är för höga, grupper som är för stora och felaktigt sammansatta och barn med särskilda behov som inte får hjälp. Vi moderater vill ha kontroll av förskolor vart tredje år, oavsett om de är kommunala eller fristående. För att höja kvaliteten i förskolan avsätter vi 660 miljoner mer än vad regeringen gör.

I Sverige sker skolstarten senare än i de flesta andra länder. I Europa börjar de flesta barn vid sex års ålder, i Storbritannien när de är fem år och på Nordirland när de är fyra år. Forskning visar att i synnerhet barn med särskilda behov gynnas av en tidigare skolstart. Den forskningen i kombination med att de flesta barn nu går i förskoleklassen gör att vi vill göra om den frivilliga förskoleklassen till ett obligatoriskt första år i grundskolan. Då blir det vanliga att barn börjar skolan när de är sex år, men vi vill naturligtvis fortfarande ha en flexibel skolstart med en intagning på hösten och en på våren. Barn ska börja skolan när de är mogna för det och sluta när de klarat av grundskolans mål. Grundskolan blir alltså i vårt program tioårig, och skolans resurser kan tas till vara mer effektivt.

Anf. 77 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Det är roligt att höra Moderaterna tala uppskattande om den svenska förskolan. Det har skett en kraftig utbyggnad under senare år, och Lärarförbundets undersökningar visar att de barn som gått i förskola också klarar sig bättre i skolan än andra elever. Det är ett positivt resultat av den pedagogik som bedrivs i förskolorna i dag och som kombinerar lek och lärande. Jag tror att det är ett unikt och framgångsrikt koncept.

Jag har lite svårt att se vad det är som skiljer förskolan i dag från den pedagogiska förskola som Moderaterna talar om. Jag hoppas att det inte betyder att det inte ska bedrivas ett pedagogiskt arbete i förskolan i dag.

Om nu förskolan är så bra undrar jag varför Moderaterna motarbetat maxtaxan så konsekvent som de gjort. Jag har förstått att ni vill höja avgifterna i förskolan. Hur går det ihop, och hur mycket högre ska maxtaxan bli med Moderaternas politik?

Anf. 78 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Mikael Damberg läser de motioner vi skriver nu och inte riktar in sig på det som kanske sagts någon annan gång. I vår motion rör vi inte nivåerna på maxtaxan, och vi höjer inte avgifterna. Jag förstår därför inte riktigt vad Mikael Damberg pratar om.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Skola och utbildning

Anf. 79 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Det är positivt om Moderaterna backat även på den punkten. Det är ju inte få ledande moderata företrädare som sagt att de helst vill ta bort taket i maxtaxan. Inte minst har en ledande företrädare i Stockholms stad sagt att det är ett problem. Ni har också skrivit det i flera riksdagsmotioner tidigare.

Det var ett mycket tydligt besked. Moderaterna blir en garant mot de andra borgerliga partierna, inte minst Centerpartiet, som krävt att maxtaxan ska höjas. Vi får väl se om det står sig hela valrörelsen ut.

Anf. 80 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är väldigt vad Socialdemokraterna har bekymmer för hur Allians för Sverige ska komma överens och hur vi ska forma vår politik. Jag kan glädja er – eller göra er bekymrade, vilket ni vill – med att vi inte alls är bekymrade över det. Vi betar av område efter område, och det går alldeles lysande.

Anf. 81 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! I denna kammare talar vi ofta om att människor ska få livschanser. En av de viktigaste nycklarna till dessa livschanser är att få möjlighet till en god utbildning. I Nätverket för kommunala lärcentra Nitus inbjudan till årets höststämma skriver man att lärcentra är den främmande fågeln i samhällsbygget som alla vill ha men ingen vill ta ansvar för. Vid de flesta lärcentra finns någon form av högskoleverksamhet.

Jag anser att staten, som svarar för högskolorna, ska ta ett större ansvar och se över möjligheterna att ytterligare stötta kommunerna med finansiering av de kostnader som distansundervisning på högskolenivå för med sig.

Kommunala lärcentra har blivit en alltmer integrerad del i den högre utbildningen i Sverige. I dag finns lärcentra i omkring 250 av landets kommuner. Glesbygdverket med flera har konstaterat att någon fortsatt utökning av antalet regionala högskolor knappast är möjlig. Lärcentra får därför en alltmer strategisk roll för utvecklingen när det gäller att öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet.

Studier visar att majoriteten av de högskolestuderande som studerar vid kommunala lärcentra kommer från socioekonomiska grupper som normalt inte söker sig till högre utbildning. I mitt hemlän har Högskolan i Gävle högst andel studenter med arbetarbakgrund i hela Sverige. Bara 6 % av studenterna vid Handels i Stockholm har arbetarbakgrund. Vid Högskolan i Gävle är den siffran 35 %. Detta visar en analys från Högskoleverket.

Gävle högskola arbetar aktivt med distansutbildningar. Högskolan har kontakt med lärcentra över hela Hälsingland. Tanken med detta är att göra det lättare att studera oavsett bakgrund. Bo Malmström, prorektor

vid Högskolan i Gävle, är övertygad om att samarbetet med länets lärcentra är en bidragande orsak till att Högskolan i Gävle leder arbetarligan.

Trots den betydelse som kommunala lärcentra anses ha för ökad tillväxt i hela landet och den väldokumenterat stora betydelse som kommunernas lärcentra haft för att bryta den sociala snedrekryteringen inom det högre utbildningsväsendet finns det fortfarande ingen ordnad finansiering för lärcentrumförmedlad högskoleutbildning.

Den distansutbildning som lärcentra bedriver spelar en stor roll för att öka tillgängligheten till den högre utbildningen. Lärcentra arbetar med att inventera och analysera utbildningsbehov och fungerar som mäklare genom att kommunicera individers, arbetsmarknadens och näringslivets önskemål till olika utbildningsanordnare. Genom att informera om utbildningar och marknadsföra dem stimulerar lärcentra efterfrågan från både individer och arbetsgivare.

Lärcentra samspelar med olika aktörer för att driva på den sociala, kulturella och ekonomiska utvecklingen. Genom strategiskt samarbete i olika nätverk spelar lärcentra en viktig roll för lokal och regional utveckling.

Ett tydligt tecken på detta är att 75 % av dem som studerat vid lärcentra i Bollnäs i Gävleborgs län efter sin utbildning stannat kvar i regionen. Genom lärcentra kan alltså den genomsnittliga utbildningsnivån i ett län höjas. Det gör att fler av ett läns arbetslösa kan få rätt utbildning för de jobb de vill söka på sina respektive hemorter. Detta leder till att både företagarna och den offentliga sektorns arbetsgivare inom till exempel vård och omsorg får ett större utbud av utbildade arbetssökande. Därmed underlättas rekryteringen till de lediga jobb som finns. Det är därför viktigt med distansundervisning på högskolenivå.

Fru talman! I Nitus inbjudan till höststämma står också följande: "Lärcentra är på många sätt en intressant företeelse, inte minst för att de vuxit fram som den lokala process som Lissabonstrategin talar om. Lokala lärcentra och dess nätverksamarbete beskrivs ibland som 'rörelsen underifrån' i meningen att en lokal infrastruktur för i huvudsak kommunal vuxenutbildning och statlig högre utbildning vuxit fram utan reguljär finansiering."

Lärcentraeldsjälar runtom i landet har gjort det som den regionala utvecklingspolitiken talar om, nämligen tagit vara på utvecklingskraften i gränssnittet mellan den offentliga, den privata och den sociala ekonomin.

Lärcentra är definitivt ett av svaren på frågorna som den regionala utvecklingspolitiken ställer. Kommunerna i Sverige tar i dag ett varierande ansvar för den gränsöverskridande verksamheten. Staten har stött verksamheten genom olika projekt och stödinsatser för uppbyggnad. Men ännu finns ingen finansieringslösning för lärcentras roll i samhällsbygget.

Fru talman! Att etablera en god distansundervisning med egen metodik är en krävande och kostsam uppgift. Det behövs hög kvalitet på den teknik man använder, goda läromedel, snabba lärarreaktioner, veckoslutsmöten och goda resmöjligheter. Jag tycker därför att staten nu ska inleda arbetet med att finna en finansieringslösning för Sveriges kommunala lärcentra.

Anf. 82 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd):

Fru talman! Om man frågar föräldrar vad som är viktigast för dem svarar alla ungefär så här: att mina barn ska vara trygga och glada, att jag ska lyckas vara en bra förälder, att mina barn ska känna sig älskade.

Det finns säkert fler sätt att beskriva det som alla vi föräldrar känner är vår viktigaste roll, nämligen att ge våra barn kärlek och omsorg så att de kan utvecklas till trygga personer och att ge dem förutsättningar för att förverkliga drömmarna de har för sina liv.

Många, inte minst ensamstående föräldrar, känner att oron för ekonomin tar kraft från rollen som förälder. Många andra känner att tiden med barnen inte räcker till. Några är oroliga för kvaliteten på dagis, och några undrar om lärarna ska hinna med alla barn i skolan.

Som kristdemokrat ser jag det som en uppgift för stat och kommun att stötta föräldrar och familjer i deras viktigaste roll, nämligen rollen som förälder – en roll som inte kan övertas av någon annan. Tyvärr misslyckas dagens familjepolitik många gånger med att ge det stödet, inte minst därför att det i dag finns mycket liten valfrihet och små möjligheter för föräldrarna att anpassa omsorgen om barnen efter barnets och familjens behov och situation.

Föräldrar som känner att tiden inte räcker till ska till exempel kunna få del av de stora resurser som går till barnomsorgen för att kunna förlänga föräldraledigheten något eller för att gå ned i arbetstid när barnen är små. Om man väljer förskola för sina barn måste man kunna känna sig förvissad om att verksamheten där håller hög kvalitet. Tyvärr känner inte alla så i dag. Det beror inte minst på de stora barngrupperna. Och det är vid förskolan och kvaliteten på förskolans verksamhet jag tänkte uppehålla mig resten av mitt anförande.

Runtom i landet finns tusentals förskollärare och barnskötare som arbetar för att ge barnen i förskolan bästa möjliga omsorg och utveckling, men de arbetar i motvind. Förutsättningarna har blivit allt sämre.

Sedan 1990 har gruppstorlekarna i förskolan ökat från i genomsnitt 13,8 barn per grupp till 17,2 barn per grupp. Antalet grupper med fler än 20 barn har ökat från 9 % till 15 % mellan 1994 och 2003. Dessutom har personaltätheten minskat under de senaste 15 åren, vilket betyder att varje vuxen nu har ansvar för ytterligare ett barn. Samtidigt som Socialdemokraterna har försummat kvaliteten i förskolan nekar man i praktiken föräldrarna möjlighet att välja andra lösningar för omsorgen om barnen.

Socialdemokraterna här i Stockholm gick till val på att grupperna i förskolan i genomsnitt skulle minska med två barn, men barngrupperna har enligt Socialdemokraternas egna siffror endast minskat med mindre än ett barn per grupp. I vissa stadsdelar har barngrupperna till och med blivit större. Man sade också att man skulle införa ett tak för antalet barn på dagis: max 14 barn i småbarnsavdelningen och max 18 barn i syskongrupp. Men enligt en mätning från Stadsledningskontoret som gjordes i mars i år hade var fjärde barngrupp fler än 18 barn inskrivna.

Min egen fyraåring går i en grupp med 19 barn. Det betyder att han måste samspela med 18 små individer för att fungera socialt i gruppen. Det är en uppgift som hos många barn ger upphov till stress och oro. Stora grupper och i många fall för låg personaltäthet gör också verksamheten mycket sårbar. I dag har inte ens lite större förskolor med många avdelningar råd med en fast vikarie, utan om någon i personalen är borta

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Skola och utbildning

får man försöka täcka upp så gott det går eller i bästa fall ta in en vikarie från en pool – en vikarie som kanske varken personalen eller barnen känner. Detta leder naturligtvis till att utflykter måste ställas in och att fasta aktiviteter som musik och lek eller skapande verksamhet får hoppas över. Det leder till sämre kvalitet, helt enkelt.

Kristdemokraterna anser att det måste genomföras en stor kvalitets-satsning på förskolan. Tillgång på välutbildad personal är en av de viktigaste faktorerna, men gruppstorleken är enligt forskningen av kanske ännu större betydelse. Regeringen satsar ensidigt på mer personal och hävdar att det automatiskt leder till mindre grupper, men det är inte självklart. I vissa fall kan ny- eller ombyggnationer vara nödvändiga, eftersom lokalerna inte är anpassade till fler grupper.

Utvecklingen har nu gått så långt att Kristdemokraterna också anser att kommunerna ska åläggas att sätta upp egna gränser för barngruppernas storlek. Barngrupperna får aldrig vara större än att varje barn känner sig sett och bekräftat. Därför bör det i Skolverkets allmänna råd för kvaliteten i förskolan finnas riktlinjer för barngruppernas storlek. Här bör utgångspunkten vara den forskningsöversikt som Skolverket tidigare presenterat. Där sägs att för de äldre förskolebarnen – mellan tre och fem år – är en gruppstorlek om max 13–15 barn att föredra, och för de yngsta bör grupperna vara ännu mindre.

Av detta drar vi kristdemokrater slutsatsen att barngrupperna för tre–fem-åringarna bör innehålla max 15 barn och för de yngre barnen max 12 barn. Jämför det med Socialdemokraternas mål om 18 barn i en syskon-grupp här i Stockholm! Inte nog med att man inte når sina mål – Socialdemokraterna har inte ens ambitionen att minska barngrupperna till de nivåer som forskningen rekommenderar.

Kristdemokraterna anser alltså att barnomsorgen är i behov av mer resurser för att stärka kvaliteten. Därför vill vi satsa 2 miljarder kronor på en allmän kvalitetsförbättring av barnomsorgen med huvudinriktning på att minska barngruppernas storlek.

Anf. 83 AXEL DARVIK (fp):

Fru talman! På Skaraslätten ligger en mekanisk verkstad. Företaget är underleverantör till den dominerande fordonsindustrin i Västsverige. Ägaren är en person som har skapat sitt företag själv. Med två tomma nävar kavlade han upp skjortärmarna och drev sitt företag.

I dag är konkurrensen bland underleverantörerna mördande. Företaget skulle egentligen behöva den kompetens som krävs för att effektivisera och utveckla verksamheten i denna konkurrensutsatta situation. Men ägarens inställning är lite märklig. Det visar sig i vad han sade: Enda chansen för att en akademiker kommer in i mitt företag är att han skulle gå och gifta sig med min dotter. En sådan inställning kan verka lite lustig, men den är samtidigt allvarlig. För samtidigt går studenter som tar examen rakt ut i arbetslöshet. Arbetslösheten bland akademiker är i dag på toppnivå.

Man kunde kanske tro att det hela beror på att företagen inte vill anställa, men det finns faktiskt många företag som vill det. 60 % av alla företag letar efter kompetent personal, men vissa har stora problem att hitta den. Brist på lämplig arbetskraft är det största tillväxthindret för

15 % av företagen i dag. Det innebär att det är 30 000 företag som inte hittar rätt folk.

Det är uppenbart att det i dag finns ett problem när det gäller matchning mellan arbetstagare och arbetsgivare. Studenterna skulle behöva bättre nätverk för att hitta fram till arbetstillfällena. De skulle behöva känna företagen bättre, men företagen måste också lära känna studenterna bättre. Nu snackar jag inte om att representanter från respektive grupp skulle träffas i sammanträden en gång i månaden – nej, här handlar det om att individer måste lära känna varandra.

Praktiken under utbildningen är viktig för att man ska kunna skapa sådana individuella kontakter som också kan leda fram till jobb i framtiden. Det kanske inte blir jobb på det ställe där man hade praktikplatsen, men kontaktnäten är ovärderliga när det gäller att träffa andra arbetsgivare eller få referenser så att man hittar ett arbete.

Därför tycker jag att det i alla utbildningar där det är möjligt ska finnas krav på praktik för att man ska få ut en examen. Praktiken ska vara inarbetad i utbildningen. Det skulle verkligen stärka kvaliteten i utbildningen. Det skulle bidra med bra exempel från verkligheten i undervisningen. Det skulle ge bättre möjligheter för studenterna att få jobb, och det skulle också ge företagen de bästa personerna för att de ska kunna tillsätta de tjänster som saknas i dag.

Samtidigt ska de studenter som jobbar under sin studietid inte behöva straffas. Så är det inte i dag. Studenter som arbetar kommer många gånger över fribeloppsgränsen för studiemedel. De jobbar och sliter medan de studerar, och de klarar av sina studier, men det studiemedelssystem vi har i dag straffar dem. Det tycker jag är absurt.

Egentligen är det väl sunt att studenter kan jobba och få erfarenheter under tiden som de studerar. Det är ett sätt att slippa skuldsätta sig alltför hårt under studietiden. För en del är det ett sätt att sätta lite guldkant på vardagen eller att faktiskt klara av en mycket svår ekonomisk situation. Här måste det bli en förändring.

Sverige behöver en helt ny politik för studenter. Vi behöver en ny politik för fler jobb och för högre kvalitet i utbildningen.

Anf. 84 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Axel Darvik för ett i många delar intressant anförande. Jag tror att det är oerhört viktigt att skapa de starka nätverken mellan lärandet och näringslivet. Det är ett viktigt skäl till att den socialdemokratiska regeringen lade fram förslaget om den tredje uppgiften. Det har lett till ett tätare samarbete mellan många högskolor och näringslivet än tidigare. Ett lysande exempel på det är Trollhättan/Uddevalla som ju har fått ett särskilt regeringsuppdrag att gå före när det gäller det arbetsplatsförlagda lärandet. Vi vet också att utvecklingen av examensarbetena är värdefull. Ett intressant inslag i årets paket från regeringen är arbetspraktiken i mindre företag.

Däremot blir jag lite förvånad att slutsatsen blir att till varje pris lägga pengar på att höja fribeloppet i studiemedlen. Studier ska vara ett heltidsarbete. Vi har 98 000 som fribelopp. Det är inga småpengar.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Skola och utbildning

Anf. 85 AXEL DARVIK (fp) replik:

Fru talman! Jag håller med Inger Lundberg. Det finns en hel del samarbete som är bra. Men jag ställer mig också frågande till en del av det agerande som regeringen ägnar sig åt. Låt mig ge ett exempel.

När det gäller civilingenjörerna har det funnits ett utvecklat program för praktik som en del av att få ut en examen. Där har man nu ändrat reglerna så att praktiken inte längre är en del av utbildningen. Det är olyckligt. Det var en möjlighet att få den viktiga kontakten med och influenser från yrkeslivet, en chans att få arbete. Varför gjorde man så?

Vi har olika uppfattningar om fribeloppsgränsen. Inger Lundberg tycker att det är okej att man straffar studenter som klarar av att sköta både studier och arbete samtidigt. Det är många som faktiskt hamnar i kläm. Det visar inte minst att det i dag är 10 000 studenter som hamnar i denna fälla.

Anf. 86 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Skulle vi helt avstå från ett fribelopp skulle vi hamna i en situation då heltidsarbetande kunde studera och tenta av ämnen som de är särskilt intresserade av vid sidan om och få en inkomst från staten på bortåt 3 000 kr i månaden. Det är inte rimligt när vi har så stora behov på andra områden. Det är lite kusligt att Folkpartiet vill spara på ett område som rekryteringsbidragen, studiestödet till de vuxna, och samtidigt föreslår den här typen av reformer.

Anf. 87 AXEL DARVIK (fp) replik:

Fru talman! Jag ska göra en liten korrigering. Studenter får 2 200 kr i bidrag under tio månader om året. Det är inte några jättesummor. Det är förståeligt att en del inte vill dra på sig alldeles för mycket skulder. De försöker därför sköta studier och arbete samtidigt. Men Inger Lundberg vill att studenterna ska straffas, att de ska bli av med sina bidrag. Där har vi olika uppfattningar.

Jord- och skogsbruk

Anf. 88 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Låt mig inleda med att konstatera att jord och skog genom tiderna har haft olika funktioner. Människans drivkraft att ständigt förbättra sin situation genom årtionden har också präglat vårt landskap. Många har vårdat våra marker. Vi behöver svenska lantbrukare och svenska skogsägare som kan fortsätta att bruka våra marker.

Men konkurrensen hårdnar och blir allt större på den internationella marknaden. Det är vår plikt som politiker att se till att förutsättningarna finns också i Sverige för att driva produktion av skog och jord minst lika bra som man kan göra i våra konkurrentländer. Det är kanske även den bästa miljöpolitiken med den betande mulen, det betande fåret eller den betande hästen. Eller som statsministern själv har konstaterat, nämligen att kossan är den bästa miljöaktivisten.

Fru talman! Konkurrensen från livsmedelsproducenter i hela världen kommer gradvis att öka. De liberaliserade handelsreglerna men också

den ökade produktkvaliteten och bättre transportmöjligheter gör detta utrymme möjligt.

Något utrymme för svenska särregler som fördyrar och försvårar svensk produktion kommer inte att finnas i de marginaler och det utrymme som skapas när konkurrensen blir tuffare. Vi har därför nationellt sett ett stort intresse av att både minska och ta bort en hel del av de svenska pålagorna. Sveriges unika produktionsmedelsskatter för växtnäring och växtskydd är några exempel.

För jordbruk och djurhållning är det också viktigt med en hållbar balans mellan det sociala, miljömässiga och ekonomiska. Det är också när lantbrukaren och skogsägaren mår bra och har en hygglig ekonomi som djuren och miljön mår bra.

Fru talman! Sverige har några av Europas högsta produktionskostnader. Vi har en djurskyddslag som är i världsklass. Det kräver en hel del mer jämfört med konkurrentländerna. Tillämpningen av djurhållningsregler och miljöregler är kostnadsdrivande.

Ett tydligt exempel på detta är kravet på utrymme för värphöns som vi nu har i Sverige. De burar som inte längre är godkända i Sverige exporteras och används i Finland. Där erbjuds man dessutom nationella statliga stöd godkända av EU. De finska burarna exporteras sedan i sin tur till Baltikum. Den här situationen är självklart ohållbar. I Sverige väljer det nu in importägg från dessa länder.

Här handlar det om att jobba för gemensamma krav i EU men också att inte lägga på egna krav som inte underlättar för en likvärdig konkurrens. Det är likväl som att Sverige måste jobba för att säga nej till statliga subventioner som kommer upp till omprövning för Finlands del nästa år. Där måste Sveriges röst vara stark.

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringens samarbetspartner Miljöpartiet har som bekant flyttat sitt högkvarter till Skara och den nya Djurskyddsmyndigheten. Man hoppar över dialogen med näringen och driver igenom föreskrifter som inte bygger på sakliga faktum. Misslyckas det driver man det till regeringsförhandlingar. Vips! Indirekt får vi ett förbud mot en näring i Sverige. Det första exemplet är pälsnäringen. I stället blir vi beroende av import – med sämre djurhållning.

Vem står näst på tur? Försöksdjuren, travsporten, marsvin i bur i barnens rum eller djurparker och zoo? Det är bara att vänta och se. Här måste någonting göras – radikalt.

Fru talman! Jordbruket har länge intagit en särställning eftersom de flesta länder har valt att skydda eller stödja sin produktion i det egna landet. De senaste decennierna har man ifrågasatt detta, och de föremål och förhandlingar som vi har i Gatt, och numera i WTO, är därför viktiga. Målet är att sänka skyddsnivån och öka marknadstillträdet i varje land. Det är enligt vår mening därför helt möjligt att jordbruket på sikt avregleras ömsesidigt med de andra omkringliggande länderna med det system vi har i dag.

En avreglering skulle på bättre sätt än i dag se till att kundefterfrågan möter produktutbudet. Ekonomin blir mer beroende av yrkesskicklighet än av oss politiker och vår välvilja. Marknaden ger stabilare spelregler än politiken själv.

Fru talman! Vi hoppas att en överenskommelse om stödminskningar snart kommer till stånd och sker ömsesidigt runtom i hela vår omvärld.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jord- och skogsbruk

Anf. 89 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Jag vill lyfta fram ett par möten som jag har haft den senaste veckan. Det är möten som tydligt pekar på behovet av en attityd- och regelförändring om vi ska få en tillväxt i hela vårt land – då inkluderar jag landsbygden och kustsamhällena.

Mitt första möte var mötet med bröderna. Jag mötte dem på den gemensamma arbetsplatsen, den rödvita kustfiskebåten. De beskrev för mig hur den arbetsglädje de tidigare känt under de senaste sju åtta åren förbytts i en gnagande olustkänsla. De upplevde en frustration över ständiga kontroller utan samordning. De kände att de mötte en tilltagande bristande tilltro. De kände svårigheter att komma till tals med myndigheter och beslutsfattare för att få en dialog.

Men mest av allt beskrev de för mig den frustration och den vanmakt de kände då de tillsammans med kolleger tvingades dumpa sin matfisk överbord. De förklarade för mig och bedyrade hur angelägna de var att inför kommande generationer slå vakt om en uthållig fiskepolitik och att de inte är beredda att säga undan den gren de själva sitter på.

Mitt andra möte, fru talman, var häromkvällen i en lokal företagarförening i ett samhälle i Västra Götaland. En av företagarna berättade för mig hur hans bemanningsföretag på sju år hade vuxit till att omfatta 450 anställda. Av de personerna hade under årens lopp 67 % blivit anställda av något av hans kundföretag. Av dessa utgjorde ca 10 % icke svenskfödda.

Bemanningsföretagen, fru talman, är på sätt och vis marknadens räddning, för de utgör en flexibilitet som många företagare efterfrågar. Men företagaren beskrev för mig att just bemanningsföretagen känner sig diskriminerade på arbetsmarknaden, då de inte tillåts anställa människor på deltid. Det tillåts däremot inom övrig statlig och privat företagsamhet. Hade samma regler gällt, informerade han mig om, hade man mycket mer kunnat anställa och aktivt plocka in arbetslösa i sina bemanningsföretag.

Fru talman! Jag har med dessa exempel velat åskådliggöra behovet av en attityd- och regelförändring för framtidens skull. Alltför många enmans- och fåmansföretagare upplever att de från myndighetshåll blir ifrågasatta vad gäller både uppsåt och ärlighet. Det är fruktansvärt. Utgångspunkten måste givetvis vara den helt omvända.

Man kan inte nog betona småföretagens betydelse för Sveriges tillväxt, men då också för landsbygdens tillväxt och utveckling, eftersom många enmans- och fåmansföretag finns de facto just på landsbygden. Det är drygt 640 000 småföretag, och tillsammans med de drygt 150 000 jordbruksföretagen erbjuder de arbetstillfällen för 1,6 miljoner personer.

Det finns en oändlig potential inom de areella näringarna om just företagsamheten tillåts blomstra. Det handlar förutom om produktion av goda livsmedel av hög kvalitet om att ta vara på den utmärkta råvaran och förädla de råvaror vi har inom jorden, skogen och haven. Det handlar om att ta vara på de förnybara resurserna men också de framtida nischer.

Förra veckan presenterade Veckans Affärer företagsklimatet i olika kommuner. Det visar det genomgående resultatet att de kommuner som hade rankats högst på denna skala hade en gemensam nämnare, nämligen turistsatsningar.

Turistsatsningar, fru talman, är en stor och viktig kommande företagarnisch. Upplevelseindustrin – till exempel fiske, jakt, forsränning och ridning – omsätter enorma summor och ger arbete åt många människor.

Att hästsektorn under några få år vuxit till att bli den femte största inkomstkällan inom jordbruket visar vikten av att vara flexibel och ta nya utmaningar. Den bereder 10 000 heltidsanställda och 30 000 deltidsanställda arbete, och den omsätter hela 20 miljarder kronor årligen. Detta talar sitt tydliga språk.

Fru talman! För Sveriges skull, för miljöns skull och för människans skull krävs det en hållbar tillväxt. Den står till stora delar att finna på landsbygden, om gamla beprövade men också nya innovativa företag tillåts blomstra, men då krävs det en attityd- och regelförändring.

Anf. 90 ROLF LINDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag reagerade på en uppgift som Anita Brodén lämnade när hon i sitt tal berättade om chefen för bemanningsföretaget. Hon talade om att han inte fick anställa på deltid. Jag trodde först att jag hade missuppfattat, men det var alltså så att han inte fick anställa på deltid.

Jag tycker att det är ganska förvånande. Problemet inom bemanningsbranschen är oftast det omvända. Väldigt många får inte heltid, utan det är deltider som gäller, och ofta är det dåliga löner. Inom många bemanningsföretag finns det inga avtal som gäller.

Därför undrar jag: Vari grundas påståendet att han inte får anställa på deltid? Var finns det?

Anf. 91 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle säkert ha varit tydligare när jag beskrev det. Det handlar om att man inte tillåts anställa på deltid med möjlighet för den anställda att via a-kassan stämpla upp till 100 %.

Jag har haft en dialog och så sent som denna vecka en fråga till Hans Karlsson just i det ärendet. Han skriver i svaret att han håller med om att det vore bättre för en person som är arbetslös att få en deltidstjänstgöring, men ändå är han inte beredd att ändra just de reglerna.

Anf. 92 ROLF LINDÉN (s) replik:

Fru talman! Tack för svaret. Men det är fortfarande på det viset att det är arbetsgivaren som bestämmer om han ska anställa eller ej. Det finns ju inget formellt förbud mot att anställa på deltid. Sedan kan det vara problematik med det andra – ja, givetvis. Men det finns inget formellt förbud mot att anställa på deltid.

Anf. 93 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Just bemanningsföretagen har inte samma regler som de övriga privata och statliga företagen. De upplever att de är diskriminerade på den här punkten. Här är jag övertygad om att vi behöver hjälpas åt att ändra, för då skulle fler människor få en chans att komma in – ett första steg in i arbetet: deltid först för att förhoppningsvis få en heltidstjänstgöring om man så önskar.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jord- och skogsbruk

Anf. 94 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! På mitt arbetsbord här i riksdagen har jag en fin liten bok som heter *Den svenska skogens historia*. Jag vill minnas att jag har fått boken i samband med ett utskottsbesök, inte med miljö- och jordbruksutskottet, som man skulle kunna tro, utan med kulturutskottet. I den intressanta boken kan man läsa att skogen eller skogsmarken kanske är upphovet till själva vår stat. Detsamma kan egentligen sägas om jorden och jordbruket. Därmed har jag inlett mitt inlägg med en kulturell syn på jord- och skogsbrukspolitiken. Det är faktiskt viktigt. Landets jord- och skogsbrukare är i mina ögon kulturarbetare.

Jordbruket är inte vilken näring som helst. Jordbruket och jordbrukarna förvaltar och förmedlar viktiga värden – att bruka jorden, att odla och producera mat, att hålla landskapet öppet, att ta till vara det naturen ger och att vårda miljön. Vi kristdemokrater ser livskraftiga jordbruksföretag som en bas för en levande landsbygd. Huvuduppgiften är ett ekologiskt uthålligt brukande av jorden och att producera bra livsmedel.

Landets jordbruksföretagare tillhör Sveriges miljövårdare. De står för det långsiktiga och konsekventa förvalterskapet. Jordbrukspolitiken måste handla om att ta till vara den miljö som långvarig jordbruksproduktion skapat. Förutom livsmedelsproduktion och produktion av energigrödor är det viktigt att skapa förutsättningar för lantbrukare att bedriva kultur- och miljöarbete i hela vårt land, i skogsbygd och mellanbygd såväl som i slättbygd. Detta är en förutsättning för en levande landsbygd. För att jordbruket ska finnas kvar som en basnäring i hela landet är det viktigt med bra konkurrensvillkor.

Jag vill bara lyfta fram några konkreta saker som är viktiga i det här sammanhanget. Sverige måste till exempel inom EU hårt driva frågan om en harmonisering av skatter och avgifter som drabbar jordbruket. Här kan nämnas skatten på dieselolja.

En annan fråga som jag tycker är viktig är avbytartjänst. I vårt välfärdssamhälle är det rimligt att också bönder ska kunna vara lediga från sitt arbete. Det kan handla om semester eller sjukdom. Det vet vi drabbar bönderna ekonomiskt. Jag vet att det finns olika system för avbytartjänst, men de har ofta svårt att utvecklas ekonomiskt. Det är därför rimligt med ett statligt stöd som går direkt till den som använder sig av avbytare och att man får ersättning för uttagen ledig tid med ett visst maximum. Kristdemokraterna anvisar extra pengar till detta i årets budgetförslag.

Fru talman! För cirka en månad sedan deltog jag i en intressant paneldebatt om skogspolitiken som organisationen Skogskvinnorna arrangerade i Karlstad. Det som diskuterades och som de också faktiskt skickade med till riksdagen var bland annat en förbättrad svensk skogsvision. Det handlade också om produktionsmålen kontra miljömålen och den biologiska mångfalden.

För att ett svenskt skogsbruk och svensk skogsindustri ska kunna utvecklas i framtiden krävs övergripande långsiktiga och hållbara spelregler som befrämjar såväl produktions- som miljömål. Det är angeläget att dessa mål samspelar vid utformningen av den övergripande skogspolitiken. I dag bildas regionala kluster i landet med anknytning till skogsindustrin. Det är jättebra, men det räcker inte. Jag tror att vi måste arbeta mycket mer med en gemensam nationell vision och handlingsplan. Sverige är trots allt inte så stort jämfört i den internationella konkurrensen.

Om den bok som jag nämnde i inledningen av mitt anförande hade skrivits i år hade den nog tyvärr haft ett kapitel som handlar om den katastrof som drabbat många skogsägare. Det har vi pratat väldigt mycket om. Vi vet att den storm som drabbade Sverige i början av året saknar motstycke i modern tid. Åtskilliga enskilda skogsbrukare har fått sitt livsverk spolierat. För många har den inneburit en personlig tragedi och en ekonomisk ruin. Den skog som har sparats för att möjliggöra ett generationsskifte på gården har blåst omkull. Möjligheterna för det småskaliga skogsbruket har över en natt förändrats drastiskt.

Vi menar att utöver den nu arbetande Skogsutredningen behövs det en brett upplagd utredning som tar ett helhetsgrepp på de långsiktiga konsekvenserna av stormkatastrofen i början av året. Efter stormen 1969 fick man exempelvis under elva år därefter särskilt arbeta med att bekämpa skadeinsekter i de värmländska skogarna. Vi kristdemokrater föreslår också ett större stöd för återplantering i de stormdrabbade områdena än vad regeringen har föreslagit.

Jag skulle vilja avsluta med att säga några ord om skyddsvärd skogsmark. I allt miljöarbete är det otroligt viktigt att den enskilde känner sig delaktig. Jag menar att regeringens politik leder i fel riktning. Tyvärr är det alltför ofta så att staten eller kommunen ensidigt beslutar om att göra miljöinsatser. Det blir direkt fel när beslut tas om att skogsområden ska avsättas till naturreservat över medborgarnas eller skogsägarnas huvuden. Statens köp av skog i naturvårdssyfte bör snarare minska än öka. Staten bör i första hand verka för en ökad biologisk mångfald genom att underlätta för frivilliga avsättningar. Jag tror att staten genom naturvårdsavtal kan nå minst lika långt som genom en statlig avsättning. Det visar konkreta exempel.

Anf. 95 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Ibland är det nog så att när vi politiker, och kanske också andra beslutsfattare, ställs inför valet om vad som är viktigast, minskade utsläpp, bra djurhälsa, god miljö, hög köttkvalitet, låg energiförbrukning eller låga kostnader, så blir svaret ganska ofta: Alltihop, på en gång. Men verkligheten är ju inte riktigt så enkel. Det finns ständigt konflikter. Vi måste göra avvägningar. När det gäller jordbruks- och livsmedelsfrågorna gör både producenten och konsumenten många avvägningar. Även om låga priser fortfarande är viktiga för konsumenten ökar intresset för livsmedelssäkerhet, djuromsorg, köttets hälsokvalitet, miljöpåverkan, utsläpp med mera.

Inom jordbruket börjar många tala om en uthållig produktion. Men vad innebär det egentligen? I till exempel nötköttsproduktionen kan det betyda bättre djuromsorg, minskade utsläpp i miljön eller bättre kvalitet på köttet. Målen kolliderar ibland med varandra. Det som är bra för miljön är kanske inte alltid det bästa för kvigan. Det som ger bäst kött är inte alltid det bästa för djuromsorgen. Frågan är vilken typ av uthållighetsmål som blir viktiga i framtiden. Jag tror att det ytterst avgörs av vilka värderingar som styr och hur dialogen mellan konsumenterna, samhället och producenterna kommer att vara, både utifrån ett lokalt och ett globalt perspektiv.

I utredningen *Bilen, biffen, bostaden* tar Stefan Edman upp en del tänkvärda saker. Ett övergripande resonemang är: Kan vi äta solidariskt

och samtidigt gynna svenskt jordbruk? Går det ihop? Hur kan vi förena en ökad öppenhet mot omvärlden med ett fortsatt stöd för svenskt jordbruk? Hur kan vi se till att Sveriges och EU:s ökade öppenhet gynnar fattiga u-länder och hållbara produktionsmetoder? Stefan Edman anser att perspektiv och åtgärder kring sådana grundfrågor och etiska dilemman alltid måste komma först i en diskussion om jordbruk, mat, miljö och global rättvisa. Jag instämmer i Edmans resonemang.

Svenskt jordbruk håller en god internationell klass vad gäller kvalitet, miljö, djuromsorg och landskapsvård. Vi behöver en fortsatt hög andel svenskproducerade baslivsmedel på våra matbord. Det underlättar och påskyndar möjligheterna att uppnå de miljö- och hälsopolitiska målen för en hållbar utveckling i Sverige.

Det finns problem. I princip sedan början på 1990-talet har produktionen av svenskt nötkött varit oförändrad, men under samma tid har vi ökat vår konsumtion med 54 %, främst beroende på en kraftig prissänkning. Nötkött är i dag nästan 20 % billigare än för tio år sedan. Priset i dag ligger ungefär på samma nivå som i mitten av 1980-talet. Det är importen som har stått för nästan hela konsumtionsökningen under perioden. I dag importerar vi ca 40 % av nötköttet. Det kommer från länder som Irland, Tyskland och Danmark. 10 % kommer ända från Sydamerika.

Varför har nu inte svenskt nötkött kunnat göra sig gällande? Enligt Stefan Edman är det främst av två skäl.

För det första har EU:s regler om en fast mjölkkvot för varje land begränsat våra möjligheter att producera nötkött. En stor del av nötköttsproduktionen hänger nämligen ihop med mjölkdjuren.

För det andra har EU:s tak för antalet bidragsberättigade nötkreatur bidragit till att svensk produktion inte har kunnat konkurrera med omvärlden.

Rent allmänt kan vi säga att Sverige sedan EU-inträdet har ökat importen av animaliska livsmedel. Detta står i konflikt med det grundläggande ställningstagandet att en hög andel av baslivsmedlen ska vara producerade i Sverige.

Mycket tyder också på att prispressen på livsmedel kommer att fortsätta. Introduktionen av lågpriskedjor som Lidl och Netto leder i dag till en stark pridfokusering på livsmedel. Pridfokuseringen i upphandlingen leder också till en mycket pressad lönsamhet för både det svenska jordbruket och vår livsmedelsindustri.

Samtidigt med detta vet vi att ca 70 % av vår befolkning tycker att det är viktigt att maten är svensk. Livsmedelsekonomiska institutet har gjort beräkningar på effekterna av den jordbrukspolitiska reform som trädde i kraft i EU 2005, MTR. Institutet beräknar att produktionen av spannmål, oljeväxter och baljväxter minskar med 10–15 %. Generellt förbättrar reformen lönsamheten i de grödor som inte har varit stödberättigade. Arealen potatis, sockerbetor och vall beräknas bli i stort sett oförändrad under perioden fram till 2009. Man säger att inom djuruppfödningen uppstår de största effekterna på nöt- och färgöttsproduktionen. Antalet köttjur beräknas minska med 14–18 % och antalet får med ca 17 %. Man tror inte att uppfödningen av gris och kycklingar påverkas av reformen.

Det krävs därför många åtgärder. Den kanske viktigaste är förändringar av LBU-programmet. Vi kanske också behöver se över ersättningsarna för betesmark och ändra regelverket så att all betesmark kan komma med och få grundersättning. Vi kanske behöver förstärka investeringsstöd till ny-, till- eller ombyggnader för nötköttsdrift och, avslutningsvis, behöver vi kanske mer *slow food*.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jord- och skogsbruk

Anf. 96 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Sven-Erik Sjöstrand talar som om vi för alltid skulle ha en svensk produktion på vår mark och i våra skogar. Tyvärr, Sven-Erik Sjöstrand, har Vänsterpartiet ett ansvar för att verkligheten kanske inte ser ut så inför framtiden.

Med den internationella konkurrens som råder nu har inte Sverige mycket utrymme för att lägga pålagor på jord- och skogsbruk. Därför vill jag fråga vad Vänsterpartiet har för avsikt att göra med de särregler och det särutrymme som Sverige ändå har med pålagor på jordbruket. Avser Vänsterpartiet att inför framtiden vara med och plocka bort och minska dem så att man kan få likvärdiga konkurrensvillkor för svenska bönder och danska eller finska till exempel?

Anf. 97 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Jag hoppas verkligen att vi kan fortsätta att ha en bra svensk produktion. Det är något som vi verkligen arbetar för i mitt parti.

Vi är nog ganska överens, jag och Cecilia, om att EU har kontrollerat ganska mycket av jordbrukspolitiken. Vi hör ganska ofta i EU-nämnden att Cecilias moderata kolleger nämner det. Vi vill nog återföra mer så att vi kan bestämma mer nationellt. Det tror jag är ganska avgörande.

Samtidigt tror jag att vi inte ska reducera de särregler som finns. Jag tror att det är väldigt bra att vi har en bra djuromsorg här i Sverige, att vi har ett bra miljöskydd och att vi ser till att reducera utsläpp. Det behöver vi verkligen göra. Vi ser ju övergödningsproblem i Östersjön till exempel. Vi behöver ha bra styrmekanismer, och vi behöver ha ett miljövänligt och hållbart jordbruk. Jag tror inte att vi ska minska det som Cecilia kallar särregler. Vi ska nog snarare förbättra dem och arbeta för en förbättring inom hela Europa.

Anf. 98 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Herr talman! Att ha en svensk produktion kommer då att vara en saga i framtiden. Eftersom man inte får likvärdiga villkor kommer det heller inte att finnas en bonde eller en skogsföretagare som har rimliga möjligheter att vara kvar här och bruka vår mark. Om du vill ha dina svenskproducerade ägg och ditt nötkött, Sven-Erik Sjöstrand, måste du se till att se över de särregler som finns och minska dem eller ta bort dem. Är du beredd att göra det för att ha kvar det som du vill ha kvar? Eller ska det bli en saga?

Anf. 99 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Om man ser på konsumenter och konsumenters attityder visar det sig att man vill ha en bra djuromsorg och en bra miljö. Jag tror att man betalar för det också.

Vi måste ju lägga krut på att arbeta så att regelverket höjs på den internationella nivån. Jag hoppas att Cecilia Widegren kan vara med där. Jag ser inte att de konservativa i EU-parlamentet till exempel alltid arbetar i den riktningen. Det är jag besviken på.

Anf. 100 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Jag lyssnade till Sven-Erik Sjöstrand när han sade att det inte är säkert att det bästa köttet produceras där man har den bästa produktionsformen. Jag skulle vilja höra Sven-Erik Sjöstrand utveckla det lite mer. Vad är ett bra kött? Vad är en bra produktion?

Är det strävan efter produktionsformen som är viktigast? Är det alltså ekologiskt producerat nötkött som är det viktiga för Sven-Erik Sjöstrand? I så fall vill jag veta om det är bättre att de betande mularna finns i Sydamerika, Brasilien, Argentina och Uruguay än att de finns i de svenska hagarna. Är det det som är ambitionen? Är det det som är det viktiga?

Är det så att Sven-Erik Sjöstrand i sin politiska strävan hellre har att det ska vara en ekologisk produktionsform än att se till att vi har ett aktivt jordbruk i Sverige?

Anf. 101 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Jag börjar med den sista frågan. Jag tror att man kan ha både ett ekologiskt jordbruk och en aktiv jordbrukspolitik. Jag tror att det går alldeles utmärkt.

Precis som ordföranden i miljö- och jordbruksutskottet, Catharina, vill jag ha ett öppet landskap. Det betyder att vi måste ha betande mular. Vi måste ha betande mular för en bra biologisk mångfald. Vi måste kanske också som konsumenter se till att vi betalar för det. För mig är det ett kollektivt värde att vi kan ha en bra nötköttsproduktion. Det behöver hela Sverige.

För mig är det fråga om djuromsorg, att vi har en bra köttkvalitet, att vi vet att det inte finns en massa hormoner eller antibiotika i köttet och att vi har produktionsformer som är bra och relativt ekologiska. Jag tror att det kan vara eftersträvänsvärt.

Anf. 102 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Jag ställde nog inte just produktionsformen ekologisk produktion mot en aktiv jordbrukspolitik. Jag upplever snarare att det är den aktiva jordbrukspolitiken som regeringsföreträdarna nu håller på att sluta. Det aktiva jordbruket, oavsett produktionsform, var min clou i det hela. Det man kan fundera över är om vi ska betala kollektivt för att folk ska äta mer ekologiskt producerat under tiden som vi slår undan fötterna på det jordbruk som lever under allt hårdare regler och krav när det gäller miljö och djuromsorg.

Anf. 103 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Jag tror att vi kollektivt måste betala lite för att ha ett öppet landskap. Genom det kan vi nog också ha en aktiv och väl fungerande nötköttsproduktion. Jag tror att vi som konsumenter vill betala för det.

Vi ska inte ha ett samhälle som växer igen. Vi behöver nötköttsproduktion över hela landet.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Anf. 104 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Sven-Erik Sjöstrand berör i slutet av sitt anförande viken av att vi satsar mer på landsbygdsutveckling – LBU-programmet – och de delar som finns där. Tidigare har ju Sven-Erik Sjöstrand även i arbetet med förändringen av MTR-reformen, som både han och jag deltog i, arbetat för att föra över pengar från produktionsjordbruket till mer extensiv odling. Jag vill fråga Sven-Erik Sjöstrand om det är en hållning som han håller fast vid och som han ser som ett sätt att gynna landsbygdens jordbruksföretagande i fortsättningen.

Allmänpolitisk debatt

Jord- och skogsbruk

Anf. 105 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Jag tror att det är ett sätt att gynna både landsbygden och jordbruket genom att vi för över mer pengar på ett mer extensivt jordbruk, som till exempel betesmark, och ser till att vi kan hålla bra ersättningar. Vi vet inte riktigt hur utfallet av MTR och de regionala stöden blir och hur de kommer att vara framöver.

Jag tror att vi kanske till och med måste föra över pengar från LBU-medel så att vi kan hålla uppe bra ersättningar så att vi kan ha det öppna landskapet över hela Sverige.

Anf. 106 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det var lite otydligt, tycker jag, Sven-Erik Sjöstrand. Är produktionsjordbruket och dess arbete med att hålla landskapet öppet fortfarande en viktig del av den svenska livsmedelsproduktionen och i miljöarbetet för Sven-Erik Sjöstrand? Jag uppfattade att du sade att man skulle föra över pengar från LBU-stödet till det öppna landskapet. De pengar som finns i LBU är väl till just för det?

Anf. 107 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Jag tror att Sven-Gunnar missuppfattade mig, eller också var jag kanske lite otydlig.

Vi måste ha en balans så att även produktionsjordbrukaren kan klara sig. Det är också viktigt att vi ser till att det finns pengar för extensivt jordbruksarbete så att till exempel nötköttsproduktionen kan fungera. Vi behöver ha betande djur i vårt landskap.

Jag tror att vi framöver måste se till att vi kan föra över LBU-medel för miljöersättningar och en hög profil.

Anf. 108 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ska börja med att teckna en ganska bekymmersam bild av svenskt lantbruk. Vi vet att den svenska livsmedelsproduktionen minskar. Det är en tydlig minskning. Vi vet också av nyligen gjorda undersökningar att den svenska mjölkproduktionen är satt under hård press. Upp till en tredjedel av svenska mjölkproducenter står i begrepp att lägga ned sin verksamhet. Om vi jämför med motsvarande grupp i vårt grannland Danmark ser vi att man där tvärtom är beredd att satsa nytt på mjölkproduktion. Detta är bara några exempel.

Vad beror då det här på? Jag tror att det till mycket stor del beror på framtidsstro. Det svenska lantbruket har en oerhörd brist på framtidsstro i dagsläget. Till viss del är det självklart näringen själv som måste arbeta med att förbättra framtidsstron, men det är också ett politiskt uppdrag att hjälpa till att få en bättre framtidsstro i de gröna näringarna. Tyvärr tycker jag inte att regeringen bidrar fullt ut i att skapa denna framtidsstro.

Exempel på sådant som ute kanske uppfattas på helt motsatt vis, det vill säga sänker framtidsstron, är bollandet med EU-ersättningar och utbetalning av dessa. Vi har också den ovilja som finns att lägga svensk medfinansiering på EU-bidrag och EU-stöd. Ute i Europa är det välom vittnat att svenskarna har en konstig inställning till att plussa på för att få hem EU-medel. Här gäller det att vara offensiv och satsa så att vi fullt ut kan ta hem de medel som finns att hämta i EU.

Något som dessutom ingår i de här signalsystemen är att man vill förbjuda en hel näring, nämligen pälsdjursnäringen. Pälsdjursnäringen är tveklöst en del av de gröna näringarna, för all del en förhållandevis liten del men ändå en livskraftig del. När man då läser i ett av de senaste numren av Land Lantbruk att två ledande företrädare för Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill låta kycklingnäringen gå samma väg som pälsnäringen reser sig nackhåren.

Detta ingår i de signalsystem som skapar eller stjälper framtidsstron. Svenskt lantbruk och svensk livsmedelsindustri behöver draghjälp, inte hjälp att stjälpas över stupet.

Det här var en ganska dyster bild. Kan vi då göra något åt detta? Ja, det tror jag att vi kan.

Först och främst gäller det att få stopp på sådana grejer som driver kostnader. Det är det absolut viktigaste. Självklart krävs det en politisk vilja för att uppnå detta.

Det som sedan är oerhört intressant som framtidsatsning är självklart energibitarna. I en tid där växthuseffekten är en av de stora utmaningarna för mänskligheten och där oljepriset fullkomligt skenar tror jag att en stor del av det framtida uppdraget för de gröna näringarna ligger just på energisidan. För att ersätta en liter olja går det åt lite knappt tre kilo svenskproducerad havre, om vi använder den för uppvärmning. Här är det oerhört betydelsefullt att vi har de långsiktiga spelreglerna. Det är också självklart att vi behöver ha en offensiv forskning på området. Centerpartiet sätter i sitt budgetalternativ av näst intill 1 miljard för att byta bränsle i våra fordon. Det är en framtidsatsning.

Min uppmaning till regeringen är att hjälpa till att skapa denna framtidsstro som gör att vi inte fasar ut svensk produktionskapacitet innan vi har fått i gång energiproduktionen fullt ut.

Anf. 109 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Västerbottens och Norrbottens skogar är i dag så överexploaterade att avverkningssnitslar numera hänger kring husknutarna ute i byarna, uppe på bergstoppar och ute på myrholmar dit ingen trodde att avverkningsmaskinerna skulle komma. På de avverkade vidderna har naturligt föryngrad gammelskog ersatts av enformiga kulturskogar som skötts så att alla naturvärden i form av trädslagsblandning och gamla, grova och döda träd har försvunnit.

Enligt myndigheterna ligger ca 90 % av den produktiva skogsmarken i Västerbotten nedanför den fjällnära skogen, och nedanför den fjällnära skogen är mindre än 1 % skyddat i reservat. Utöver detta finns skogsbrukets så kallade frivilliga avsättningar, som omfattar ytterligare 3 % men vars kvaliteter är okända eller har stora brister.

Behovet av reservat, naturvårdsavtal och biotopskydd är beroende av kvaliteten på de frivilliga avsättningarna. Jag gick nyligen i en del skogsmarker i närheten av Burträsk, bland annat på Holmens marker i Västerbotten. Där såg jag hur Holmen har avsatt lågproduktiva skogar på dikad myrmark utan naturvärden samtidigt som man hugger ned rika gammelskogar. Samtidigt räknar man generell hänsyn vid vattendrag som frivillig avsättning, och skogsmark som är svår att avverka.

Vid en granskning av ett sextiototal frivilligt avsatta områden på Holmen Skogs marker i Skellefteå kommun var en stor del av skogarna helt utan naturvärden – många var dessutom påfallande lågproduktiva – medan närliggande skogar med höga naturvärden hade avverkats.

Industri, skogsägarföreningar, skogsforskning och skogsbolag har i dag likartade utgångspunkter och är starka i skogsdebatten. Natur- och miljövårdssidan är svagare, för att inte tala om den enskilde medborgaren.

Håller inte de frivilliga avsättningarna måttet har de inte värde för naturvärden och kan inte räknas. Detta riskerar att rasera hela förtroendet för skogsnäringsens vilja att delta i det för naturvärden så viktiga naturskyddet.

Skogsutredningen har i uppdrag att utreda kvaliteten på de frivilliga avsättningarna. Jag hoppas verkligen att det jag har sett är dåliga undantag, men jag är rädd att det inte förhåller sig så. Genom Naturskyddsföreningens skogsnätverk hålls jag informerad om en del av det som sker. Det handlar i synnerhet om de stora skogsbolagen som Holmen och SCA, och även om Sveaskog.

Om det fusk som Naturskyddsföreningens inventerare har sett är så utbrett som de säger är det ett grundskott mot miljömålet i skogen. Miljömålet förutsätter att 500 000 hektar av de totalt 900 000 som ska undantas från skogsbruk ska klaras genom frivillighet. Om det visar sig att en avsevärd del av de 500 000 hektaren har så låg kvalitet att de inte kan godkännas som bidrag till miljömålet, vad gör staten då för att rädda situationen? Ska staten träda in och avsätta detta?

I dag domineras inlandet i Västerbotten och Norrbotten av gigantiska överavverkade områden med endast små rester kvar av den gammelskog som för bara 20–30 år sedan fortfarande täckte stora arealer. På vilket sätt har denna enorma exploatering lett till ett blomstrande välstånd i glesbygden?

I slutet av 90-talet konstaterade tidningen Land att endast 4 % av inkomsterna från avverkningsverkningar i Åsele kommun stannade i kommunen. Resten hamnade i södra Sverige eller vid kusten. På vilket sätt skulle en avverkning av de fattiga sista resterna som i dag är skyddade motverka den bilden?

Det är ett storskaligt experiment, som omfattar stora delar av Sveriges yta, som genomförs i dagens skogsbruk, ett experiment med okända konsekvenser för såväl miljö som ekonomi. Trakthyggesbruk med markberedning och påföljande granplantering är i skogssammanhang en ung

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jord- och skogsbruk

företeelse i Norrland. Ingen sådan skog har ännu blivit avverkningsmog. Den skog som i dag huggs är självföryngrad.

Ett annat experiment är contortan som ersätter blandskog efter blandskog. Inte heller denna har prövats så pass länge att den nått avverkningsmog. Därför vet man ännu inte vad man kommer att skörda, om det är kvalitet eller massa.

Skogens biologiska mångfald är en resurs inte bara för sin egen skull utan även för möjligheterna till mångbrukande i skogen. Skogens diversitet är avgörande för om den har värde för turism, rekreation och friluftsliv.

Den svenska skogspolitiken har hittills prioriterat virkesproduktion jämfört med skogens andra värden. Om man vill ha en långsiktig sysselsättning i glesbyggd finns det väldigt många alternativ till att hugga ned träden. Framför allt sker sådant skogsbruk i många utvecklingsländer.

Anf. 110 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Herr talman! Jag måste få lov att ställa Miljöpartiet en principiell fråga om människosynen. Vem är bäst för den biologiska mångfalden när det gäller att bruka den mark och den jord som familjer i generationer har ägt och vårdat? Det är människor som med blod, svett och tårar har ägnat dag och natt åt detta och vet hur marken ser ut. Vem är bäst i det läge när staten kommer in och ställer krav på att man ska sköta den biologiska mångfalden bättre än den enskilda människa som har skött detta i generationer? Vem är bäst på att sköta detta för framtidens och för barnbarnens skull?

Anf. 111 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Orsaken till att det många gånger ser bättre ut i södra Sverige där det är små enskilda skogsbrukare som sköter skogen är att det har visat sig att de ofta sköter den mycket bättre. De stora skogsbolagen har inte samma känslomässiga bindning till skogen. De hugger för att få svarta siffror i sin bokföring. De hugger för pengarnas skull. Men de små skogsägarna har också andra önskemål och bevekelsegrunder för sitt skogsägarande. De gör det oftast bättre.

Men det som nu händer uppe i norr är att skogsbolagen, som har tagit i stort sett allting som går att avverka på sina egna marker, försöker köpa in de små, enskilda skogsmarker som finns kvar. De är ute efter småskogsbrukarnas skogar nu, och sedan finns det nästan ingenting kvar. Om de lyckas köpa in och avverka de skogarna också är det slut.

Anf. 112 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Herr talman! Det var i alla fall ett bra konstaterande att det inte är staten som är bäst på att sköta den biologiska mångfalden.

Men jag blir något förvånad över att det talas om bolagen som om de vore någonting annat än blod, svett och tårar. Bolag utgörs också av människor som brukar och vårdar en mark och som också har ett ansvar. Är det inte som så att de som är bäst på att göra detta är människor som just har skött och vårdat saker och ting i generationer, även om de har arbetat tillsammans och i många fall också kan kalla sig bolag?

Anf. 113 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Det långsiktiga skogsägandet och det långsiktiga skogsbruket som sköts av små skogsägare har ganska tydligt, tycker jag, visat sig vara bäst. Att de stora bolagen inte har viljan till hänsyn har också visat sig. Det har ju med aktieägarvärden att göra, antar jag. Det är sådant som inte har lika stor betydelse för en liten skogsbrukare. Där finns även andra värden.

Anf. 114 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag hade samma reaktion, kan jag säga, när jag hörde Saarinen tala om skogen. Vilken människosyn finns egentligen, och vem kan bäst förvalta skogen? Jag är inte själv skogsägare, men jag har släktingar som är skogsägare, och jag vet att man under generationer har vårdat sin skog. Tyvärr har jag också dåliga erfarenheter från mitt hemlän när det gäller att staten ska ta över skogsområden. Man gör det över huvudet på enskilda skogsägare.

I mitt anförande tog jag också upp poängen med ett samarbete mellan den enskilde och staten. Jag tycker att det alltför ofta är så att om det ska göras en miljöinsats tittar staten liksom ensidigt på hur man ska göra. Jag tror att vi behöver mer av samarbete. Jag tror att både bolag och enskilda är beredda att göra mycket mer.

Jag skulle därför vilja ställa ytterligare en fråga till Saarinen om hur hon ser på den enskildes möjlighet att vara med i det gemensamma miljöarbetet.

Anf. 115 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att den enskildes möjligheter att vara med är väldigt viktiga. De värdefullaste skogarna som finns kvar, åtminstone i norr, är som sagt de där de små skogsägarna har varit inblandade. Sveaskog är inte ett dugg bättre än Holmen och SCA. Det är de som sköter sitt skogsbruk med känsla som är bäst på att göra det.

Jag hoppas att jag med det har svarat på frågan.

Anf. 116 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! När vi ändå är inne på det skulle det vara intressant att höra vad Saarinen anser om att om möjligt sälja ut lite grann av de statliga skogsbolagen till privat ägande för att på det sättet också få en ökad insats i miljövården.

För ett tag sedan var jag med och diskuterade jordförvärvslagen. Jag sitter med i bostadsutskottet. Där hade vi en diskussion om hur det egentligen såg ut när det gällde de enskilda skogsägarnas möjligheter i förhållande till de stora skogsbolagen. Vad jag vet stod Miljöpartiet bakom majoriteten i det ärendet.

Anf. 117 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Det sista ärendet har jag för lite kunskap om för att kunna kommentera. Det är ett annat utskott än det jag sitter i.

Men vad gäller frågan om ifall Sveaskog borde sälja ut vill jag påpeka att det ju inte bara är jag utan utskottet som har uttalat sig för att Sveaskog borde använda en del av sin skog för att underlätta ett skogs-

skydd som de små skogsbrukarna ska utföra. Det ska vara utbytesskog och så vidare.

Det är absolut inte så att vi underkänner de små, enskilda skogsbrukarna, tvärtom. Däremot måste staten på något sätt lägga ut en målsättning som vi sedan jobbar efter allihop. De små, enskilda har visat sig bäst på det. De stora bolagen, inklusive Sveaskog, har inte följt de direktiv som staten har lagt ut.

Anf. 118 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Herr talman! Det var en ordentlig rallarsving mot de frivilliga avsättningarna som vi hörde nu, bland annat med en direkt hänvisning till Holmen Skog. Det är ju en allvarlig anklagelse. Jag upplever att man inom det bolaget också har ett stort miljöengagemang. Sveaskog, den statliga skogen, nämndes egentligen bara undantagsvis.

Vilken lösning ser Ingegerd Saarinen? Är det reservat för alla som gäller, eller ser Ingegerd Saarinen möjligheter att fortsätta med frivillig avsättning också och alla de andra alternativ som står till buds?

Anf. 119 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Orsaken till att jag nämnde Holmen särskilt är att jag var där och tittade, och jag blev så förfärad över vad jag såg. Men de som jag var ute och promenerade med sade att Sveaskog inte är bättre. De är snarast sämre. Och SCA är inte bättre. Alla de här stora skogsbolagen för ett roffarskogsbruk. Det är beklämmande att se.

Nu kommer jag inte ihåg frågan.

Anf. 120 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag ville bara upprepa frågan till Ingegerd Saarinen.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Men replikreglerna gäller.)

Min fråga var om reservat var enda lösningen eller om Ingegerd Saarinen ser att frivilliga avsättningar och andra civilrättsliga avtal och möjligheter också kan få vara lösningar.

Anf. 121 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Ursäkta att jag tog ifrån dig din repliktid.

Som jag ser det är reservat en del av lösningen. Andra delar finns också, och där är frivilliga avsättningar och avtal med den enskilda naturligtvis jätteviktiga. Men de frivilliga avsättningarna är ju bara ett naturvårdsverktyg om de sköts på rätt sätt.

Hittills har skogsbolagen hemlighållit sina frivilliga avsättningar. Det är inte förrän nu det börjar komma ut hur det ser ut. Nu börjar alltså Naturskyddsföreningen gå ut och titta, och det är skrämmande saker man ser. De sparar inte det som har naturvärde utan de sparar det som har ett lågt värde för virkesproduktionen, alltså det som är improduktivt.

Man sparar alltså det som är improduktivt och det som borde vara naturliga hänsyn enligt skogsvårdslagen. Det är beklämmande när man ser kartor över det som har sparats. Om man inte grät skulle man skratta.

Man har sparat den tunna hinnan utefter bäckar och sjöar som frivilliga avsättningar. Det är egentligen inte tillåtet, men det är så det ser ut.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Anf. 122 ROLF LINDÉN (s):

Herr talman! Från och med i år tillämpar vi EU:s nya jordbrukspolitik. Mycket arbete har lagts ned på att genomföra reformen på ett sådant sätt att vi värnar om det svenska jordbrukets konkurrenskraft och den levande landsbygden.

Jag tycker fortfarande att det var klok politik att genomföra reformen redan i år, men jag är också medveten om att förändringarna innebär påfrestningar på ett antal jordbruksföretag. Men jag kunde också konstatera att det inför reformen fanns en mycket konstruktiv ton i artiklar och inlägg i lantbrukspressen. Den öppenhet man där gav uttryck för ger goda förutsättningar för att det svenska jordbruket ska kunna ta vara på de möjligheter som finns. Vid sidan av primärproduktionen har det också vidtagits åtgärder inom förädlingsledet som förbättrar möjligheterna till ökad lönsamhet.

Herr talman! Vad är det då som påverkar jordbrukets framtid? Kan svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion bli konkurrenskraftiga med de omvärldsförändringar som sker? Naturgivna förutsättningar genom klimat och geografi, låga arrende- och markpriser, relativt små enheter, en hög andel träda samt ett ökat gap mellan avräkningspriser och priset på insatsvaror och stort beroende av EU-ersättningar som minskar ger oss en bild – bilden av en sektor med lönsamhetsproblem.

Men det finns också en annan bild – en bild som visar oss en hög arbetsproduktivitet, pågående strukturförändringar, exportframgångar, nya affärsidéer och ett starkt förtroende hos de svenska konsumenterna.

En annan styrka som det svenska jordbruket kan visa upp är satsningarna på miljöanpassade och långsiktigt hållbara produktionssystem som också tar hänsyn till etiska aspekter. Därtill ska läggas den kreativa samverkan som finns mellan näringsforskning, medicinsk forskning och livsmedelsindustriell verksamhet som redan har resulterat i ett antal högkvalitativa produkter.

Men vi vet också att konkurrensen på en alltmer öppen livsmedelsmarknad kommer att öka. I dagsläget vet vi fortfarande inget om det finansiella perspektivet från 2007, men att det väntar ytterligare budgetrestriktioner runt hörnet kan vi nog vara säkra på. Dessutom väntar vi på sockerreformen som inte är klar. Detta är ju faktorer som kan påverka jordbruksföretagens kalkyler.

Viktigt för livsmedelsföretagen – om de vill växa – är att försvara sina positioner på hemmamarknaden men också att öka sina exportsatsningar och exportandelar. Här tror jag att det krävs insatser på flera fronter, och det kan handla om till exempel:

- ökad förädling och utveckling av nya attraktiva livsmedel,
- lyhördhet för nya konsumtionsmönster och värderingar,
- förmedling av mervärden i den svenska maten,
- exportsatsningar,

Allmänpolitisk debatt

Jord- och skogsbruk

- att söka nya användningsområden för lantbrukets produkter, till exempel förnybar energi – etanolproduktion och sådant – samt
- att få en harmonisering av EU:s livsmedels-, djurskydds- och miljöregler, givetvis utifrån vår nivå.

Jordbruks- och livsmedelssektorn själva har ett stort ansvar för sin egen framtid, men givetvis spelar den förda politiken en stor roll. En stark samhällsekonomi är mycket viktig för utvecklingen av vårt näringsliv, och den gångna tioårsperioden har präglats av låg ränta, låg inflation och en hög tillväxt. Detta ger även den gröna näringen draghjälp i sitt utvecklings- och omställningsarbete.

Herr talman! Jag tänkte avsluta mitt anförande med att beröra jordbrukets betydelse för sysselsättningen och välfärden i vårt land. Det kan vara bra att ibland bli påmind om detta.

Vi vet att andelen sysselsatta inom jordbruket har minskat under många år. Trots detta får vi inte glömma bort att jordbruksnäringen och livsmedelsindustrin sysselsätter 140 000 personer, vilket innebär drygt 3 % av landets sysselsättning. 70 % av råvarorna som förädlas kommer direkt från den svenska primärproduktionen. Den gröna näringen – om man räknar in primärproduktionen, förädlingsledet och underleverantörer – står för 10 % av sysselsättningen och lika mycket av bruttonationalprodukten. Som en jämförelse kan jag peka på den bransch som jag själv kom ifrån innan jag kom hit till riksdagen, nämligen bilindustrin. Den står för 4 % av bruttonationalprodukten, och vi vet ju hur viktig den är.

Herr talman! Summa summarum: Jag tror på den gröna näringen. Jag tycker att det finns tecken på att vi är många som har en samsyn på att det svenska jordbruket skulle kunna spela en större roll på en växande marknad och som en viktig kraft för att bevara och utveckla en levande landsbygd.

Anf. 123 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Herr talman! Rolf Lindén talar väl om den gröna näringen, om företag och sysselsättning. Då skulle det vara intressant att höra om Rolf Lindén delar åsikten att enmans- och fåmansföretagen har den allra största betydelse för hela Sveriges tillväxt och för landsbygdens utveckling. Om svaret är ja, varför försvåras då deras möjligheter?

Anf. 124 ROLF LINDÉN (s) replik:

Herr talman! Enmansföretagen och småföretagen över huvud taget är ryggraden i svenskt näringsliv, självklart är det så. Men de är inte den allenaordande faktorn när det gäller utveckling av välfärden och sysselsättningen. En lika viktig faktor är att vi har en stabil ekonomisk politik som kan skapa förutsättningar för att enmansföretagen och småföretagen ska kunna verka på en växande marknad.

Anf. 125 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Herr talman! Den ekonomiska politiken beror ju just på att enmansföretagen har möjlighet att blomma och utvecklas.

Det har framförts kritik och synpunkter från många människor och företagare om att man saknar en dialog, en kommunikation med myndig-

heter och med beslutsfattare. Upplever Rolf Lindén att det är ett problem? I så fall: Hur ska ni kunna åtgärda det?

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Anf. 126 ROLF LINDÉN (s) replik:

Herr talman! Mig veterligen pågår det ständiga samtal och diskussioner om hur man ska kunna underlätta för de mindre företagen. Det gäller bland annat diskussionerna om 3:12-reglerna. På Jordbruksdepartementet finns det en grupp som samverkar med näringen och diskuterar regelförändringar. Så det pågår väldigt mycket kring detta.

Allmänpolitisk debatt

Jord- och skogsbruk

Anf. 127 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Herr talman! I sitt anförande försöker Rolf Lindén att förmedla en framtidstro för det svenska jordbruket. Rolf Lindén och den svenska regeringen har ju också ett ansvar för att marken brukas och näringen utvecklas framöver. Då är det mycket konstigt att också Rolf Lindén, den socialdemokratiska regeringen och samarbetspartierna förbereder att införa ett indirekt näringsförbud för de näringar som verkar på landsbygden.

Jag skulle vilja veta varför det är bättre att bli beroende av import med sämre djurhållning och införa ett indirekt näringsförbud i Sverige än att behålla en så väl utvecklad näring som pälsnäringen är.

Min andra fråga är: Vad står näst på tur, Rolf Lindén?

Anf. 128 ROLF LINDÉN (s) replik:

Herr talman! Såvitt jag vet finns det inget sådant ärende på gång till riksdagen, och skulle det komma något får vi väl behandla den frågan då. Då ska också Cecilia Widegren få veta var jag står i den frågan.

Anf. 129 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Herr talman! Man börjar nästan tro att Rolf Lindén och Socialdemokraterna inte vill kännas vid den verklighet som de med det förslag som är på gång har skapat för en hel näring som i dag står och darrar.

Rolf Lindén, det är nog vettigt att man som regeringsföreträdare och en del av majoriteten i Sveriges riksdag talar om var man står i den här frågan. Och som sagt: Är det viktigare att vi är beroende av import med sämre djurhållning än att vi kan ha en fortsatt stark näring i Sverige? Vad står näst på tur, Rolf Lindén?

Anf. 130 ROLF LINDÉN (s) replik:

Herr talman! Återigen, om ärendet kommer upp ska vi diskutera det vid det tillfället. Innan dess kommer jag inte att stå här och göra några utfästelser till Cecilia Widegren över huvud taget.

Anf. 131 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Rolf Lindén nämnde i förbigående i sitt anförande den sockerreform som nu håller på att manglas fram genom EU-systemet. Den svenska regeringen och svensk socialdemokrati har varit starkt pådrivande för att den ska gå längre än vad som är annonserat från kommissionen, vilket skulle få dramatiska konsekvenser för sockerbetspro-

duktionen, inte minst på Gotland och Öland och i Kalmarregionen men också i Skåne.

Den socialdemokratiska gruppen i utskottet har gjort uttalanden där man kräver att regeringen kämpar för att den kompensation som utlovats ska gå tillbaka till näringen. Jordbruksministerns svar har varit fluffiga, spunna och ganska formlösa, som sockervadd ungefär. Jag skulle önska en mer koncentrerad och tydlig linje från regeringen i frågan.

Har Rolf Lindén något besked att ge till de svenska sockerbetsodlarna på den här punkten?

Anf. 132 ROLF LINDÉN (s) replik:

Herr talman! Som sagt, sockerreformen är under behandling och det ska väl komma någon form av inriktning om någon månads tid, får vi hoppas, från ordförandeskapet.

Det är riktigt att vi i s-gruppen i miljö- och jordbruksutskottet har haft synpunkter på det här. Vi har samma synpunkter fortfarande. Jag är öppen för en diskussion om att behålla en gårdskoppling i stödet, åtminstone i den del som inte härrörs till överkompensationen till följd av jordbruksreformen som genomfördes i år.

Anf. 133 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! I frågan, som ännu inte är någon riksdagsfråga, hade Rolf Lindén i alla fall en åsikt, till skillnad mot i tidigare frågor. Men frågan är inte vad Rolf Lindén tycker här. Vilket svar ger jordbruksministern den socialdemokratiska gruppen i utskottet? Är det lika fluffigt, oformligt och omöjligt att förstå som det hon ger till de brukare som nu är djupt oroliga för sin framtid och möjlighet att driva sina företag?

Anf. 134 ROLF LINDÉN (s) replik:

Herr talman! Jag tänker inte svara för jordbruksministern här. Jordbruksministern får själv avgöra vilka svar hon ska ge i frågan, och hon lär säkert svara längre fram i höst eller i vinter.

Låt oss återkomma när det blir diskussions- och reformdags.

Anf. 135 KARIN ÅSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tänker prata utifrån ett perspektiv som handlar om *think global, act local*.

Jag kommer från Norrbotten, Överkalix kommun. Jag vill passa på tillfället att berätta för er att det går jättebra för Norrbotten, mycket beroende på alla de satsningar som görs i malmfält, inom biltestverksamhet, universitet, Ikea etcetera och en besöksnäring som blommar. Det går i stort sett bra för flertalet kommuner.

Men det finns några kommuner som har det tungt: Överkalix, Pajala och Jokkmokk. Det är kommuner som har haft skogsnäringen som sin huvudsakliga inkomstkälla. Vi känner alla här till de enorma strukturrationaliseringar som skett de senaste 30 åren. Det är rationaliseringar som naturligtvis har varit alldeles nödvändiga för att vi skulle kunna behålla en konkurrenskraftig skogsnäring. Baksidan är ändå att Norrlands inland förlorat en mängd jobb i bland annat de här tre kommunerna.

Jag tror att skogen och allt vad den kan bidra med kommer att vara en av våra viktigaste framtida näringar som kommer att bidra till vårt framtida välbefinnande. Skogen är enligt mitt sätt att se det en ekonomisk tillväxtfaktor med miljöinsatser som också ger tillväxt. Miljöinsatser och ekonomisk tillväxt är ömsesidigt beroende av varandra. De är varandras naturliga förutsättningar och går hand i hand.

Så har vi, herr talman, den alltmer hotande växthuseffekten som dagligen gör sig påmind. Koldioxidens tillväxttakt måste bromsas upp. Här har vi allihop ett stort globalt ansvar.

Herr talman! Det finns nya rön om hur man effektivt kan binda koldioxid och på så sätt väsentligt sakta ned växthuseffekten.

För det första är det nu känt bland många världskända forskare på området att de norrländska skogarna har en särskilt unik förmåga att binda koldioxid. Det fungerar så att när man aktivt brukar skogen leder det till att mer koldioxid kan tas upp av växtligheten i fotosyntesen, vilket leder till att koldioxidhalten i atmosfären minskar och vi får en så kallad kolsänka. Jordmånen blir med detta betydligt rikare på näringsämnen. Beräkningar har gjorts som visar att den skogliga tillväxten kan öka med hela 80 %. Men man måste naturligtvis tillföra aktiva planteringsmetoder, röjningar och avverkningar i olika faser av skogens tillväxtperiod.

För det andra bör vi skapa ekonomiska förutsättningar för att aktivt bruka skogarna långsiktigt. Det är angeläget att vi får acceptans för att räkna kolsänkor som en av många faktorer i miljöväxlingar.

För det tredje genererar det naturligtvis betydligt mer jobb om vi brukar skogen mer aktivt. På det sättet får man också en större mängd biomassa ute i skogen som faktiskt är en möjlighet att utveckla ny bioenergi.

Herr talman! I Norrbotten pågår just nu ett så kallat fullskaleförsök där man kommer att testa detta. I projektet finns en mängd aktörer med: naturbruksgymnasiet, Sveaskog, Norrlands skogsägare, Statens lantbrukstekniska universitet, länsstyrelsen, landstinget, SSAB, Billerud och även LKAB.

Sverige har unika möjligheter att ta ett rejält globalt ansvar för att sakta ned växthuseffekten, och i det här fallet i de norrländska skogarna som har denna särskilt unika förmåga.

Jag har förväntningar om att regeringen och riksdagen ställer sig bakom det projekt som nu startas upp i Norrbotten.

Miljö

Miljö

Anf. 136 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Herr talman! Jag tyckte att de sista orden vi hörde från talarstolen var en bra inledning till detta område som mer kommer att handla om just miljö.

För mig är det oerhört viktigt att i miljöfrågor verkligen balansera på tre ben om vi ska ha en hållbar utveckling. Det handlar om en balans mellan det ekonomiska, det sociala och det miljömässiga om vi ska finna framgång i det vi arbetar med. Likadant är det en viktig förutsättning för mig att se till att miljöarbete i mycket stor utsträckning sker internationellt, eftersom det är internationellt som miljöpåverkan uppkommer och också ger effekter.

Är det någonting i detta internationella arbete där Sverige kan vara med och bistå och sprida våra kunskaper, så är det just i de tre globala utmaningarna i form av livsmedelsförsörjning, vatten och energi, för var och hur detta ska produceras är det som blir nyckelfrågor i framtiden för miljön.

Då tycker jag att Sverige ibland företräds av en regering som har en dubbelmoral. Man stänger uppenbarligen kärnkraft i Sverige för att hellre importera från Ryssland.

När jag, herr talman, var i stallet häromdagen, – för miljöfrågor kan ju också vara väldigt lokala – var det en ung kille som sade till mig när jag gick förbi där han stod och mockade: Kan man inte göra något vettigt av den här skiten i stället?

Då tänkte jag att det är precis det man kan göra. Men han gav ju också uttryck för något som ligger i botten hos människor. Det är drivkraften att vilja göra någonting bättre och drivkraften att vilja ta ansvar som är så viktig hos människor. Just till honom kunde jag säga att i Södertälje, som jag kommer ifrån, håller ridhuset på att samarbeta med växthuset, som ligger tvärsöver vägen, för att ta vara på den stallgödsel och den metangas som finns för att göra värme till tomatodlaren.

Det är ju en annan fantastisk drivkraft, att ekonomin kan finnas i botten med ett ansvarstagande och det sociala, att kunna göra skillnad i sin vardag. Där ser jag en stor fara för Sverige om man ser det lite större. För när jag tittar på investeringsbenägenheten för svenska företag i offentlig eller privat regi så ser jag att den är låg. Den är oerhört låg. Den är mycket lägre än i EU-länder i övrigt. Det tror jag kan bli kontraproduktivt för teknikutveckling och miljöarbete i Sverige. Varför är det så här?

Jag har förstått att den miljölagstiftning som vi har i Sverige faktiskt ibland kan vara en bov när företagsamheten ska investera och utvecklas. Vi har en miljölagstiftning som har visat sig vara otydlig, ineffektiv och kostsam. Och låt mig ställa en fråga: Varför ska det vara rimligt att få transportera en nytilverkad dator till ett företag – men när datorn har tjänat ut ska den återvinnas, och då räknas den som avfall där det ställs särskilda krav? Varför kommer det inte en förbättring när det gäller tillståndsplikten som underlättar för företag och för myndigheter? Hur kan det vara möjligt att det främsta miljöarbetet just nu i Sverige ligger på Naturvårdsverket, som har ett hundratal utredningar, och att vi inte kommer fram längre?

Det finns en annan sak som jag tror vore negativ om man ska räkna in balansen med det ekonomiska och sociala för att det också ska bli miljömässigt hållbart. Det är att det just nu finns en diskussion i Sverige bland regeringsföreträdande partier om att det inte är mer av transporter som vi ska ha. Snarare vill man förbjuda, fördyra och beskatta. Jag tycker att det borde gå att transportera mera men att se till att tekniken blir bättre och utsläppen mindre. Jag tycker att det finns en dubbelmoral även här, när det finns partiföreträdare som vill införa förbud mot stadsjeepar men där partiernas ledare själva ska tillåtas ha en. Jag tycker att det är förödande att man för att få behålla regeringsmakten inför trängselskatter i Stockholm. Jag tycker att det är fäniligt att man nu kommer med en lagstiftning om att alla bränslestationer ska erbjuda ett alternativt, förnybart bränsle, för det leder inte till konkurrensneutralitet. Det hade varit bättre att se till

att de som redan har det här åtminstone hade kunnat sätta upp en skylt så att man visste att det var där man skulle åka in och tanka.

Herr talman! Jag hoppar mellan stort och smått, men det är lite grann det som också är miljöfrågans kärna om vi ska kunna förstå problemet i framtiden. Det finns dock två andra saker som jag har lovat att ta upp här i dag som har oerhört stor betydelse för Sverige som välfärdsnation, som har oerhört stor betydelse för att människor ska kunna verka socialt – och också där spelar ekonomin en roll. Det ena är att regeringen ännu inte har kommit till skott när det gäller strandskyddsreglerna. Kommun efter kommun vill underlätta möjligheterna att bo och verka nära vatten. Uppenbarligen ska det gå bra för vissa regeringsföreträdare att få bygga och bo nära vatten, men man säger nej till i stort sett alla andra kommuner som ber att få utveckla den delen.

Dessutom finns det en stor fara i fråga om respekten för äganderätten, där man hellre vill förstatliga mark än se till att enskilda får fortsätta vara de som vet bäst hur marken ska vara. Det tycker jag också är en dubbelmoral. Ska vi klara utmaningen måste balansen mellan det ekonomiska, sociala och miljömässiga hänga ihop. Där brister tyvärr regeringen i dag.

Anf. 137 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Även i Vänsterpartiet tycker vi att det är viktigt att balansera på olika ben när det gäller miljöfrågor. Vi tycker kanske att Moderaterna kantrar över på *ett* ben, nämligen det ekonomiska. Jag har hört under debattens gång att Catharina Elmsäter-Svärd har pratat ganska mycket om dubbelmoral. Jag ser ju inte Moderaterna som ett speciellt grönt parti. När jag tittar på de motioner som finns i budgetsammanhang – nu kommer vi kanske att få en mer detaljerad budgetpolitik senare – noterar jag att om en majoritet avsätter lite över 4 miljarder kronor till Miljödepartementet så tror jag att Moderaterna säger att det räcker med 2,5 miljarder. Kan man egentligen föra en vettig miljöpolitik med de resurser som Moderaterna lägger fram förslag om? Tror Catharina Elmsäter-Svärd verkligen att det går?

Anf. 138 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Ja, det tror jag uppenbarligen eftersom jag faktiskt har varit med om att lägga fram de förslagen. Låt mig ta ett exempel. Det har varit uppe tidigare i debatten. Om vi tar bort, om man bara räknar i kronor och ören, nästan 1 miljard kronor, 890 miljoner kronor, från området biologisk mångfald, så gör vi inte det för att vi tror att miljön ska bli sämre. Vi gör det för att vi inte vill förstatliga mer mark i den takt som Sven-Erik Sjöstrands parti vill. Vi tror ju på att enskilda människor bättre kan företräda sin egen mark och vårda och värna den. Jag tycker personligen att det är mer bortkastat att använda 3 miljarder kronor till ett försök i Stockholm som människor inte vill ha och som kommer att försvåra för det sociala livet och arbetslivet, alltså att man inför trängselskatter.

Anf. 139 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Jag ska återgå till det här med dubbelmoral. Catharina Elmsäter-Svärd tog upp det här med miljölagstiftning. Vi har en diskussion i dag om Reach, som jag ser som ett otroligt viktigt reformpaket. Men jag är väldigt orolig för hur till exempel den konservativa gruppen i

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö

EU-parlamentet har agerat. Ibland är jag också lite orolig för de diskussioner som finns i EU-nämnden. Nu undrar jag: Hur ser Catharina Elmsäter-Svärd som ordförande i miljö- och jordbruksutskottet på Reach? Anser du att vi ska ha en tydlig lagstiftning som sätter höga mål?

Anf. 140 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi har en harmonisering inom EU när det gäller till exempel kemikalier, och jag tycker att det är bra att vi ska ha Reach. Jag tycker att det är mycket värre när man går före i Sverige nationellt, vilket Sven-Erik Sjöstrands parti vill, för att ha ytterligare särregler som förhindrar och fördyrar för företagande i Sverige och rentav gör att företag flyttar någon annanstans. Jag vill att vi ska ha en tydlig lagstiftning. Den ska gälla i hela EU, och det ska vara en bra lagstiftning.

Anf. 141 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! ”Hej Riksdagen! Jag tycker att ni borde satsa mycket mer pengar på miljövänliga bilar och industrier för vi måste bekämpa växthuseffekten. Om glassiärerna smälter så kommer alla städer vid kusten att bli mycket översvämade. Det blir ju inte så kul om vi förvandlas till levande kolbitar. Tacksam för svar. Hälsningar Lukas.”

Så mycket mer skulle inte behöva sägas. Ingen av oss vill ju ha en utveckling där Lukas och generationerna efter honom ser kolbitstillvaron närma sig eller bli verklighet. Alla vill vi ju bekämpa växthuseffekten även om vi kanske har lite olika uppfattningar om hur det bäst bör ske, och *kan* ske. Lukas är tio år och bor i Genarp utanför Lund. Det fick jag reda på när jag ringde för att fråga honom om det var okej att använda hans brev i mitt anförande. Han tycker att det är jätteviktigt att vi hjälps åt för att hindra den uppvärmning av jorden som hotar livsvillkoren för växter, djur och människor.

Det är, herr talman, inte bara Lukas, 10 år, som tänker och agerar. Nu ser vi hur en mycket stor medvetenhet om problemen och en massiv vilja att vara med om att förhindra en förödande utveckling växer fram. Naturvårdsverket har under sensommaren i år ställt frågor till svenska folket om växthuseffekten. Det visar sig att varenda kotte känner till växthuseffekten och att 95 % tycker att det är viktigt att göra något åt klimatförändringarna.

Sju av tio svenskar tror att de själva kan göra något för att bromsa växthuseffekten. Och de kan absolut tänka sig att köpa energisnåla hushållsapparater och köra bil på ett mer bränslesnålt sätt. Och åtta av tio kan tänka sig att betala mer för en vara eller en tjänst om de vet att tillverkaren arbetar för att begränsa växthuseffekten. Nästan alla tror att det kommer att bli mer viktigt för företagen att engagera sig i minskade utsläpp.

Jag tror att en verklig folkrörelse är på gång. Efterfrågan på bilar som drivs med förnybara bränslen ökar starkt liksom olika energisparande åtgärder i bostäderna även om mycket naturligtvis återstår på bägge dessa områden.

Energieffektiviseringsjakten inom industrin fortsätter med förnyad kraft, och andra former av policy och åtaganden för ett gott miljöuppfö-

rande utvecklas. Miljömedvetenhet skapar affärer, ger klirr i kassan och stärker varumärket.

Nu gäller det för regering och riksdag att hitta de rätta formerna för att stödja och uppmuntra en fortsatt och accelererande förändringsvilja. Om den politiska nivån ska vara trovärdig, och det vill vi ju, är det avgörande att vi inte samtidigt fattar beslut som direkt motsäger och motverkar ett folkligt engagemang.

En förtida avveckling av de i princip koldioxidfria kärnkraftverken, högre skatt på fossilfri kärnkraftsel och vattenkraft, straffbeskattning på dieslbilar som släpper ut betydligt mindre koldioxid än bensinbilarna, orättvis tilldelning av utsläppsrätter som gör det svårt för ny, effektiv och mer miljövänlig kraftvärme, snabblagstiftning om pumpar för alternativa bränslen på mackarna som ensidigt gynnar ett slags drivmedel för att inte tala om den galna och omoraliska fastighetsskatten som gör det dyrare att bo om man investerar i bergvärme eller andra former av energisparande driftformer är exempel på snedsitsar som inte ger den nödvändiga tillit och trovärdighet som krävs när riksdag och regering ställer nya och fördyrande krav på enskilda människor som inte alltid har möjlighet att snabbt ställa om till den nya tidens möjligheter.

Kristdemokraterna har en rad förslag i årets miljömotion som visar vägen in i en framtid där växthuseffekten kan motverkas och hejdas. Det handlar om utfasning av fossilbränslen i energiproduktionen och i transportsektorn, åtgärder för att öka kolbindningen i växtlighet, återvinning och eventuell lagring av koldioxid och inte minst om krav på ytterligare åtgärder på den internationella arenan.

Jag är, herr talman, fortfarande starkt berörd efter att i går ha lyssnat till före detta vicepresidenten Al Gores framträdande här i Stockholm. På ett mycket övertygande sätt tog han med oss på en resa via Kilimanjaro smältande glaciärer och Sibiriens tinande permafrost, årstidsförskjutningar, artutarmning, uppvärmda oceaner, orkaner, skyfall och samtidigt ofattbar torka in i en framtid där alla ekonomiskt, socialt och ekologiskt tjänar på att vi omgående gör vad vi kan för att hejda den globala uppvärmningen. Det är upp till oss alla att ta ansvar. Jag och Kristdemokraterna vill ta vår del av ansvaret. Jag hoppas och tror att ni andra drar ert strå till stacken. ”Det blir ju inte så kul om vi förvandlas till levande kolbitar.”

Anf. 142 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Tack, Sven Gunnar Persson, för det stora engagemanget här när det gäller växthusfrågan. Jag tycker att det var väldigt bra att du talade med så stor inlevelse om frågan. Att vi får bukt med växthuseffekten är kanske det allra viktigaste målet. Det är nog globalt sett den viktigaste frågan. I mitt parti försöker vi driva dessa frågor, och det här är en prioriterad miljöfråga för vår del. Och även vid förhandlingar om budgeten har vi försökt att lyfta fram dessa frågor, och vi har fått en del pengar. Detta kommer naturligtvis att tas upp i budgetdebatter och i andra sammanhang senare också. Jag tror att det är viktigt.

Det visar sig att kommuner och regioner behöver pengar. De behöver stimulanser för att ta itu med klimatarbetet. Och vi behöver se på alternativ. Nu vet jag att Kristdemokraterna vill satsa lite på det. Men till exempel Moderaterna vill inte satsa så mycket på klimatarbete. Då är min

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö

fråga: Kan Kristdemokraterna då ändå tänka sig att sitta tillsammans med Moderaterna i en regering och kanske tvingas säga nej till klimatsatser?

Anf. 143 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Min uppgift är att presentera kristdemokratisk politik. Och min uppgift är att driva arbetet i den allians som förhoppningsvis kommer att ta över regeringsmakten i Sverige efter nästa års val på ett sådant sätt att Kristdemokraterna får ett så starkt inflytande som möjligt. Och jag kan lova Sven-Erik Sjöstrand att jag tänker lägga ned all den kraft som kommer att behövas. Men jag tror inte att det kommer att behövas särskilt mycket eftersom jag tror att Moderaterna inser att insatser mot klimatförändringarna är viktiga och nödvändiga.

Men för vår del råder det ingen tvekan om att de klimatinvesterings-satser som vi vill ha utöver regeringens är nödvändiga eftersom de har visat sig vara mycket effektiva när det gäller att minska utsläppen av koldioxid lokalt och regionalt.

Anf. 144 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Oavsett valresultat tror jag att det är viktigt att samtliga partier här arbetar med just klimatfrågan. Det är globalt en väldigt stor fråga, och forskarna är eniga om det. Det är nu som vi måste ta itu med frågan. Vi kan inte vänta fem–tio år. Därför är det väldigt viktigt att det delas ut pengar till kommunerna och till regionerna så att projekt kommer i gång.

Jag välkomnar det arbete som Kristdemokraterna gör, och jag hoppas att ni kan övertyga Moderaterna i denna fråga.

Anf. 145 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är jag övertygad om att vi kommer att göra. När det gäller inriktningen att insatser behöver göras mot klimatförändringarna och för att hejda växthuseffekten så är vi inom alliansen eniga. Vi har lite olika uppfattningar om på vilket sätt det ska ske – vad som kan göras här hemma och vad som ska göras på europeisk och global nivå. Men för Kristdemokraternas del råder det ingen tvekan om att vi vill satsa både internationellt och i Sverige för att vidta de åtgärder som krävs.

Anf. 146 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! Runtom i Sverige finns det mängder av företag, entreprenörer och enskilda individer som dagligen gör insatser som förbättrar vår miljö. Men runtom i landet möter jag också människor som ställer frågan till mig: Varför ska det vara så svårt att vara miljövänlig, och varför ska det vara så jobbigt att vara miljövänlig?

Det är lite av två motsatsförhållanden. Man har insett att det går att tjäna pengar på miljön, och man gör insatser. Men samtidigt tycker man att det är jobbigt och svårt.

Och jag tycker att detta lite grann har präglat miljöpolitiken under de senaste åren. Man har sysslat med att lösa enskilda småfrågor. Det har tenderat att bli en snuttifiering där man går in och tittar på enskilda små delar i stället för att visa upp ett tydligt ledarskap när det gäller i vilken

riktning som samhället ska gå – ett ledarskap som innehåller tydliga och långsiktiga spelregler.

Som har framkommit i debatten här tidigare vet vi alla ganska väl vad som är de stora miljöproblemen. Vi ser dagligen hur klimatet försämras, och vi kan se hur Östersjöns miljö kontinuerligt förämrars och att Östersjön riskerar att dö, för att nämna något.

Men vi vet också att det där ute finns teknik, idéer och tankar på hur vi ska kunna ställa om detta samhälle och hur vi ska kunna minska belastningen från växthusgaser och miljögifter. Men tyvärr tycker inte jag och många med mig att teknikskiftet i riktning mot en bättre miljö och spridning av den kunskap som finns går tillräckligt fort. Och det finns en tröghet i systemen i Sverige, Europa och världen.

Vi i Centerpartiet vill att Sverige ska gå före. Vi ska visa att vi har nytänkandet, och vi ska genomföra detta teknikskifte för att ställa om till ett hållbart samhälle.

Låt oss gå tillbaka till åren 1991–1994. Vi vet alla att det då var en borgerlig regering. Vi vet alla också att Centerpartiet hade hand om miljöministerposten. Det var i samband med det som begreppet kretslopp inte bara blev ett begrepp bland dem som jobbar med miljöfrågor utan blev vidare spritt. Kretsloppstänkandet började spridas i de breda lagren.

Det visar att vi är beredda att ta hand om miljöfrågor. När vi gör någonting blir det stora skillnader. Med detta vill jag visa hur viktigt det är med tydligt ledarskap och visioner om vilken riktning man vill att utvecklingen ska ta. Vi vill nå det här teknikskiftet för att nå den hållbara utvecklingen. Där har vi politiker ett ansvar. Vi har ansvar för att visa de långsiktiga spelreglerna. Tyvärr tycker jag inte att den senaste tiden har varit något gott exempel på det. Vi har en regering och stödpartier som ena året halverar anslagen till energiforskningen för att året därefter göra en återställare på den egna politiken och dubblara anslaget till energiforskningen, vilket i och för sig är bra. Men vad sänder det för signaler till de forskare och företag som är beredda att satsa på och bidra till en bättre miljö och ett teknikskifte? Vad sänder det för signaler när man ska lagstifta om att varje tankställe ska ha en alternativbränslepump, som mina kolleger har tagit upp här innan? Vad sänder det för signaler om att vi i politiken inte ska styra i detalj? Vad sänder det för signaler till dem som är beredda att satsa på framtida bränslen men kanske inte riktigt är där än i dag och där det krävs mer forskning för att på sikt kunna nå fram till ett genombrott? Den signalen de får är: Nej, regeringen är beredd att bygga fast sig i ett system där vi kanske fastnar på bara en typ av bränsle.

Jag läste i tidningen och rapporterna i går att Vänsterpartiet inte är med på propositionen kring att lagstifta om alternativbränslepumpar vid varje mack. Min fråga till Vänsterpartiet är: Är ni beredda att stoppa det här lagförslaget? Är ni beredda att fälla regeringen i den delen är ni hjärtligt välkomna till oss fyra allianspartier. Vi är tydliga i vår kritik.

Herr talman! Att förbättra klimatet kräver som sagt teknikskifte och långsiktiga spelregler, men det kräver också att vi skickar signalen att det ska gå att tjäna pengar på att skapa en bättre miljö. Det måste löna sig att göra miljöförbättrande investeringar. Det kräver en fortsatt satsning på forskning och utveckling. Det kräver en fortsatt satsning på att sprida kunskaper.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö

Centerpartiet sätter teknikskiftet främst. Vi ser stora möjligheter för Sverige att nå stora tillväxtframgångar och framför allt att nå nya marknader och nya arbetstillfällen. Det finns idéer om hybridbilar, effektiva solceller, effektiv design, ultraeffektiva kolfiberbilar, idéer som bara väntar på att få sättas i verket. Vi som politiker, med tydliga signaler, tydliga spelregler och rejäla satsningar på forskning och utveckling, har chansen. Vi har chansen att sätta Sverige främst i teknikskiftet och omställningen till en hållbar utveckling.

Anf. 147 ALF ERIKSSON (s):

Herr talman! Cancer av asbestdamm, hjärnskador av lösningsmedel eller hörselskador av ett ständigt buller, ja, det var egentligen på dessa grunder som mycket av miljöengagemanget i vårt land började. Det var de fackliga organisationerna som ställde miljökrav på arbetsplatserna därför att medlemmarna skadades och blev sjuka av förorenad luft och allmänt osunda miljöer i fabrikslokalerna. Detta skedde ofta i hård strid med företagsledningarna, som vid den tiden inte visste vad återvinning var.

Det socialdemokratiska partiet drev igenom flera förbättringar av arbetsmiljölagstiftningen, och förhållandena förbättrades i snabb takt inom industrin. Men problemen flyttades till viss del utanför, med luft och vattenföroreningar som följd. Naturen tog stryk.

Med hjälp av lagstiftning och ekonomiska styrmedel har de stora punktutsläppen minskat kraftigt. Numera är det en mängd så kallade diffusa utsläpp som är det stora bekymret. Och det är ett bekymmer.

Vi nås nästan dagligen av forskningsrapporter om klimatförändringar som kommer att ske på grund av utsläppen av växthusgaser. Denna fråga är vår största utmaning, och den kan lösas bara genom internationella överenskommelser.

Herr talman! Det innebär inte att vi kan slå oss till ro på det nationella planet och förvänta oss att de återstående miljöproblemen kommer att lösas av andra. Tvärtom, vi måste fastställa färdriktningen genom relevanta miljömål och använda ekonomiska styrmedel och lagstiftning för att uppnå dem. Det hjälper inte enbart att göra vackra målformuleringar, de måste följas upp med aktiva politiska beslut. Att tro att marknaden ska sköta detta är naivt, det visar historien.

Genom kombinationen av lagstiftning och ekonomiska styrmedel har kunskapen och teknikutvecklingen satt fart. Med dessa signaler har svensk miljöteknik utvecklats och är på många områden världsledande.

Med denna kunskap i bagaget står Sverige väl rustat när vi vill vara pådrivande i internationella sammanhang för att lösa de globala miljöproblemen. Det handlar om att kunna visa upp en verktygslåda med kunskande och teknik. Vi har exempelvis kunnat visa upp att det mycket väl går att ha en hög tillväxt i ekonomin och minskade koldioxidutsläpp.

Resultatet av vårt system har blivit att det finns ett stort internationellt intresse för svensk miljöteknik. Som sagt är vi världsledande på flera områden. Det gör att vår miljöteknikexport växer. Enligt en rapport som kom i veckan beräknas den i år att uppgå till 20 miljarder kronor. Det är mångdubbelt mer än statens utgifter för miljövärd.

Herr talman! På samma sätt som industrin en gång lärde sig att tjäna pengar på att förbättra miljön genom återvinning tjänar landet nu pengar

på miljökunskande. Allt har växt fram efter krav och användande av ekonomiska styrmedel. Än en gång visar det sig att marknaden inte klarar av att lösa problem utan smörjmedel.

Finns det något alternativ till den här politiken? I sin budgetmotion fortsätter Moderaterna att motarbeta omställningen till en långsiktigt hållbar politik. Inga ekonomiska styrmedel redovisas, inga nya satsningar, inga investeringar, inte ett grönt ord.

I stället föreslår man att klimatinvesteringsprogrammen ska läggas ned. Programmen möjliggör för kommunerna att satsa på olika miljöbefrämjande projekt tillsammans med det lokala näringslivet och olika organisationer. Det är just dessa små och medelstora företag som är så framgångsrika när det gäller miljöteknikutveckling och export. Vad är det för fel på sådana arbetstillfällen?

Utan visioner och styrmedel händer ingenting. De andra tre borgerliga partiernas miljöambitioner blir bara drömmar i sällskap med Moderaterna.

Anf. 148 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Jag tyckte att Alf Eriksson gjorde en bra inledning i sitt anförande. Han beskrev hur arbetarna gick i clinch med företagen för att få igenom miljöförbättrande åtgärder. Nu har jag snarare upplevelsen att vi har kommit till en situation där det är företagen som måste gå i clinch med Arbetarepartiet socialdemokraterna.

Jag tog i mitt anförande upp miljölagstiftningen, som av många upplevs som otydlig, byråkratisk och framför allt kostsam. Vi har den situationen att investeringar i offentlig och privat sektor är låga, vilket inte gynnar teknikutveckling, inte gynnar miljön.

Nu vet vi att Naturvårdsverket har tagit fram ett förslag när det gäller tillstånds- och anmälningsplikten för att förenkla och förtydliga och göra det smidigare för företagen och även för myndigheter och administration. När ska detta förslag genomföras?

Anf. 149 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Naturligtvis finns det i alla regelsystem behov av ständig översyn för att de ska vara så enkla och lätta att tillämpa som möjligt. Jag vet inte på stående fot när rapporten kommer.

Jag lyssnade noga på Catharina Elmsäter-Svärd's anförande, och jag lade märke till att Moderaterna tycker att transportarbetet ska öka. Samtidigt vet vi att alla andra sektorer än transportsektorn minskar sina koldioxidutsläpp. Men de ökar kraftigt i transportsektorn. Vilka ytterligare transporter är det som Moderaterna vill ha? Den frågan skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 150 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Förslag från Naturvårdsverket har det funnits framme i snart ett års tid. Detta finns också med i diskussionen i Miljöbalksutredningen, som har hållit på i ett antal år. Nu väntar vi bara på att det hela ska träda i kraft någon gång. Vi saknar ledarskapet.

När det gäller transporter så är det vår bestämda uppfattning att människor ska kunna ha ett arbete och en socialt fungerande vardag. Då är det inte ytterligare kostnader, förbud och hinder och att stoppa transpor-

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö

ter som är det bästa för miljön. Det bästa måste ju vara att man kan transportera sig, men utsläppen ska vara bättre i bemärkelsen att de är mindre.

Anf. 151 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Som bekant har vi omfattande transporter i vårt land. Vår uppfattning är att vi har för mycket transporter. Vi borde minimera dem, och vi borde effektivisera samhället på så sätt att alla dessa transporter inte behövs i så stor utsträckning. Många av oss har varit ute och tittat på produkter som har dansat runt på flera ställen i Europa och bearbetats än här, än där innan de kommer fram till konsumenten.

Vi behöver nog minska transporterna samtidigt som vi i väsentlig grad behöver få ned utsläppen och energianvändningen från transporterna. Det är på så sätt vi ska kunna möta problemet med växthuseffekten.

Anf. 152 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! I mitt anförande tog jag upp vikten av att riksdag och regering är trovärdiga i sina krav på medborgarna när det gäller åtgärder mot växthuseffekten.

Jag nämnde som exempel stängningen av koldioxidfria kärnkraftverk, högre skatt på fossilfri kärnkrafts el och vattenkraft, straffbeskattning på dieselmotorer, som släpper ut betydligt mindre koldioxid än bensinmotorerna, orättvis tilldelning till kraftvärmen, snabblagstiftning om pumpar för alternativa bränslen som ensidigt gynnar ett bränsle och den galna och omoraliska fastighetsskatten som höjer boendekostnaderna för den som gör energiinvesteringar.

Tycker Alf Eriksson att det är konsistenta och trovärdiga innehållsbiter i miljöpolitiken när vi samtidigt ställer ökade krav på enskilda människor att betala kostnaderna för att minska utsläppen av koldioxid?

Anf. 153 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Jag blir aningen fundersam när Sven Gunnar Persson ställer den frågan. När jag tittar i årets budgetförslag från de olika borgerliga partierna så ser jag att Kristdemokraterna vill minska anslaget till energiforskning med motivet att det ändå inte gör någon nytta. Det är väl ändå att ge upp!

De exempel som Sven Gunnar Persson nämner – jag hinner inte gå in på dem alla – äger inte alla sin riktighet. Vi överväger just nu förslag om att miljöinvesteringar inte ska påverka taxeringsvärdena i fastigheterna. Sammantaget med något av de andra förslagen gör detta att vi måste ha ekonomiska styrmedel och regler. Det är klart att något av styrmedlen ibland kommer att innebära ökade kostnader, men andra kommer att vara en morot som innebär minskade kostnader. Det är så vi styr utvecklingen framåt.

Anf. 154 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna halverade förra året anslagen till energiforskning på Energimyndigheten. Vi ökar dem tillbaka i något långsammare takt än Socialdemokraterna. Det är sanningen.

Man överväger att förändra fastighetsskatten för att inte energiinvesteringar ska slå igenom. Men så gör någonting i stället då! Det kommer att ta årtal innan detta slår igenom. Det är helt orimligt att som Socialdemokraterna attackera små, enskilda människor som inte har en möjlighet att välja och snabbt ställa om medan man själv sitter i glashus och tillåter ökade utsläpp av koldioxid exempelvis genom stängning av kärnkraften i förtid.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö

Anf. 155 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller kommande beslut har Sven Gunnar Persson en metod att alltid ta upp det till debatt som ska debatteras vid nästa tillfälle. Vi kommer att få möjlighet att diskutera de här förslagen mycket ingående någonstans i mitten på november.

Anf. 156 SVERKER THORÉN (fp) replik:

Herr talman! Det var ett tydligt och klagande inlägg här tidigare från Alf Eriksson om hur synen på miljöpolitik har drivits fram. Det var fackets och kollektivets och inte de enskildas engagemang som drev detta.

Jag vet som liberal att Naturskyddsföreningen och Turistföreningen har haft oerhört stor betydelse för miljövårdsarbetet i Sverige.

Det är trevligt att höra lovsången till ekonomiska styrmedel, speciellt som vi vet att den samlade vänstern långt in på 70-talet var helt emot dessa. De har ju nu visat sig vara verkningsfulla.

Det fanns ett stort intresse för miljöteknik. Det har tagit sju år att få till myndigheten Svantech nere i Göteborg, och den har ännu inte funnit någon plats. Speciellt med tanke på detta vore det intressant att veta om Alf anser att det är en myndighet eller företagarklimatet som är det viktiga för att få fram ny miljöteknik som kan säljas och driva utvecklingen framåt.

Anf. 157 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Naturligtvis har miljöorganisationerna historiskt sett också haft betydelse för det ökade miljömedvetandet; det är inte tu tal om saken.

Men miljöorganisationerna levde i en ganska undanskymd tillvaro under den här tiden, när problemen fanns inne på arbetsplatserna. De kom senare, och de har haft stor betydelse längre fram i processen när det gäller att öka miljömedvetenheten.

Vad gäller myndighet eller inte och miljöteknik så kan vi konstatera, Sverker Thorén, att Sverige är framgångsrikt på det här området. Varför ska vi då inte hellre bygga vidare på ett positivt sätt på det här än att hålla på att bråka om ifall det ska heta myndighet eller inte eller om vi ska ha det ena eller det andra?

Nu försöker vi bygga ut verksamheten. Vi ska använda den som ett argument i förhandlingarna om att förbättra klimatet på vårt klot. Vi ska använda den så att vi också kan tjäna pengar här i Sverige. Vi vill gärna fortsätta med det instrumentet även i framtiden.

Anf. 158 SVERKER THORÉN (fp) replik:

Herr talman! För Alf's kännedom har Naturskyddsföreningen en hundraårig historia, och vad jag vet har Turistföreningen en ännu längre historia.

Det är mycket klargörande att höra att det företagarklimat som måste vara grunden för en ny företagsamhet och tillväxt av miljöteknik och export inte på något sätt poängteras. Det är fortfarande myndigheten som gäller. Jag hoppas att det är många som har hört det.

Anf. 159 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Företagarklimatet visar sig på det sättet att när det finns konsumenter av den produkt eller den kunskap som man tillverkar eller står för finns det också möjligheter att starta företag. Det har startats företag på grund av att vi har ställt krav och använt ekonomiska styrmedel så att det har funnits konsumenter. Då har också företagsamheten ökat. Det är en samverkan mellan politiska beslut och marknadskrafterna som visat sig vara framgångsrik.

Anf. 160 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! ”Hur är det möjligt att i ett land med bara nio miljoner människor, ett land med en decentraliserad, platt och lättillgänglig politisk kerkår, ett land med stor rikedom och internationellt erkända forskare, ett land som länge varit en drivande kraft inom miljöpolitiken – hur är det möjligt att på bara några år har regering och myndigheter förvandlats till reaktionära, reaktiva handläggare i stället för offensiva och ledande nationella tjänstemän?”

Dessa ord är hämtade ur det inledningsanförande som chefen för Världsnaturfondens hav- och kustprogram, Katarina Veem, höll vid Världsnaturfondens stora Östersjöseminarium den 16 augusti i Stockholm på temat Hur kan Östersjön räddas? Det är starka, smått sensationellt hårda ord från en stor och ansedd miljöorganisation som inte är känd för konfrontation utan som i stället tidigare valt tålmodigt samarbete nära regering och myndigheter för att nå resultat. Men nu är tydligen måttet rågat.

Veem minns de viljeyttringar som bland annat statsministern uttryckt vid Världsnaturfondens seminarium för två år sedan och konstaterar irriterat att mycket lite hänt. ”Trots miljömål, löften, upprop och artiklar, angelägna rön – kan jag bara konstatera att miljöpolitiken för Östersjön gått i stå.” Detta säger Veem.

Herr talman! Jag har varje höst denna mandatperiod i någon av debatterna försökt att lyfta in citat och bilder från svensk miljöpolitisk verklighet – en verklighet som skarpt skiljer sig från den gröna folkhemsretorik och den ”vi är bäst i miljöklassen internationellt”-retorik som vi i och utanför denna kammare matats med i regeringsförklaringar och högtidstal. Hållbar utveckling måste bli mer än ord! Det är tyvärr inte enbart havsmiljöpolitiken som gått i stå.

I en mängd utredningar och rapporter har under de senaste åren framförts kritik mot miljöpolitiken och arbetet för att nå hållbar utveckling, senast i Riksrevisionsstyrelsens redogörelse för miljömålsrapporteringen till riksdagen. Där får nuvarande system och struktur svidande kritik. Uppföljningen mot miljömålen och rapporteringen från uppföljningen

ska ju vara centrala underlag för oss i riksdagen när vi gör miljöpolitiska ställningstaganden.

Granskningen visar att viktiga delar i rapporteringen saknas och att rapporteringen inte följer riktlinjerna och har allvarliga brister eller är svårtolkad. Dessutom ges olika budskap i olika rapporteringar. Miljöproblemens orsaker ges inte tillräckligt utrymme, och målkonflikter behandlas nästan inte alls. Dessutom, som om detta inte var illa nog, påpekar Riksrevisionen att Miljömålsrådet, som ju är satt att utvärdera och komma med förslag till förändringar, ”inte har en ställning, sammansättning eller uppgifter som är väl balanserade till varandra” – det vill säga: Hur troligt är det att generaldirektörer som sitter i rådet kommer att kritisera eller lägga fram förslag till radikala förändringar i den egna eller kollegernas verksamhet?

Herr talman! Miljöpolitiken måste ständigt utvärderas, och resultaten av dessa utvärderingar måste så att säga ge faktiska konsekvenser. För att miljöarbetet ska ha fortsatt stöd av alla i samhället och för att arbetet för hållbar utveckling ska få en nytändning krävs det rejäl förändring av utvärderingen och uppföljningen av miljöpolitiken. Det är och har varit Folkpartiet liberalernas budskap hela denna mandatperiod.

Vi har föreslagit att en ”hållbarhetskommision” tillsätts för att se över vilka effektiviseringar och moderniseringar av organisation, regelverk och styrmedel som behöver göras för att underlätta arbetet i riktning mot ett hållbart samhälle och skapa miljödriven tillväxt. En sådan oberoende, fristående expertkommision innebär att ett nytt och viktigt avstamp kan tas för att finna och åtgärda de systemfel som motverkar hållbar utveckling. Folkpartiets förslag har nu fått stöd av många och är ett gemensamt allianskrav i vår gemensamma miljömålsmotion.

Herr talman! Sverige har genom mångas bidrag haft ett bra miljöpolitiskt utgångsläge. Men nu står vi, enligt många, och stampar när vi i stället borde utvärdera, våga ifrågasätta och därefter fokusera! I miljöpolitiken *måste* vi våga fokusera och prioritera. Vi kan inte göra allt på en gång. Miljömålen och miljömålsarbetet får inte bli miljöpolitikens samvete och hindra nödvändiga akuta satsningar och prioriteringar. Folkpartiets prioriteringar har denna mandatperiod varit tydliga. Förutom en rejäl oberoende miljöpolitisk utvärdering gäller det klimatpolitik och den havsmiljöpolitik som enligt Världsnaturfonden nu gått i stå!

Herr talman! Några poster i bokslut över den socialdemokratiska miljöpolitiken har jag nyss givit exempel på. Förutom detta med att vilja göra allt samtidigt präglas den fortfarande av detta med att lägga till och dra ifrån utan att vilja eller våga ifrågasätta om organisation, styrmedel och systemet som helhet bidrar till det man vill uppnå.

Herr talman! Sverige kan bättre och, som Al Gore konstaterade vid sitt besök i Stockholm i går: ”Political will is a renewable resource.” Den resursen kan förnyas, även i Sverige, vid nästa val. Folkpartiet liberalerna ser fram emot att medverka till detta!

Den allmänpolitiska debatten var härmed avslutad.

Prot. 2005/06:15
14 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö

Kammaren beslutade kl. 14.36 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 15.30 då de för dagens bordläggning aviserade ärendena väntades föreligga.

Återupptagna förhand-

lingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.30.

7 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

2005/06:4 Statligt stöd för kvinnors organisering

Utrikesutskottets betänkanden

2005/06:UU3 Norden

2005/06:UU4 Ett enklare förfarande vid inspektioner enligt konventionen om förbud mot kemiska vapen

Kulturutskottets betänkanden

2005/06:KrU2 Kulturmiljövård

2005/06:KrU3 Spel- och lotterifrågor m.m.

Näringsutskottets betänkande

2005/06:NU5 Utveckling av nya bilmotorer och alternativa drivmedel

Socialutskottets betänkande

2005/06:SoU7 Tilläggsdirektiv till Assistanskommittén (S 2004:06)

8 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 13 oktober

2005/06:36 av *Torkild Strandberg* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Avgifter i skolan

2005/06:37 av *Gabriel Romanus* (fp) till statsminister Göran Persson
Kasinoverksamheten

2005/06:38 av *Yvonne Andersson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Konsumentens rätt vid bostadsköp

2005/06:39 av *Kaj Nordquist* (s) till socialminister Berit Andnor
Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

2005/06:40 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Johansson

Behovet av en cancerplan

den 14 oktober

2005/06:42 av *Ola Sundell* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Försvarsberedningens fortsatta arbete

2005/06:43 av *Tina Ackefors* (fp) till statsrådet Jens Orback
JämO:s politiserade roll

2005/06:44 av *Krister Hammarbergh* (m) till näringsminister Thomas
Östros

Utförsäljning av statliga företag

Interpellationerna 2005/06:36–41 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 oktober.

Interpellationerna 2005/06:42–44 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 oktober.

9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 14 oktober

2005/06:141 av *Marie Wahlgren* (fp) till statsminister Göran Persson
Sekretariat för EU:s Innovative Medicines-initiativ

2005/06:142 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
40 timmars studievecka

2005/06:143 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Rättelse av högskolebetyg och omprövning av högskolebetyg

2005/06:144 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Disciplinåtgärden ”avstängning från prov”

2005/06:145 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Rätt till examensbevis inom två månader

2005/06:146 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Lokala författningssamlingar i högskolorna

2005/06:147 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Högskolornas rätt att besluta om regler

2005/06:148 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Verket för högskoleservices (VHS) juridiska service

2005/06:149 av *Gunnar Axén* (m) till vice statsminister Bosse Ringholm
Brottslighet på statliga kasinon

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 oktober.

10 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 11 oktober

2005/06:55 av *Veronica Palm* (s) till statsrådet Ibrahim Baylan
Bättre skolmat

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 oktober.

11 § Kammaren åtskildes kl. 15.31.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 §
anf. 34 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 96 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.36 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Särskild debatt om situationen i vissa utsatta bostadsområden	1
Anf. 1 Statsrådet JENS ORBACK (s)	1
Anf. 2 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	2
Anf. 3 LARS LEIJONBORG (fp)	4
Anf. 4 STEFAN ATTEFALL (kd)	5
Anf. 5 KALLE LARSSON (v)	7
Anf. 6 KERSTIN LUNDGREN (c)	8
Anf. 7 YVONNE RUWAIDA (mp)	10
Anf. 8 Statsrådet JENS ORBACK (s)	11
Anf. 9 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	13
Anf. 10 LARS LEIJONBORG (fp)	13
Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd)	14
Anf. 12 KALLE LARSSON (v)	15
Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (c)	15
Anf. 14 YVONNE RUWAIDA (mp)	16
Anf. 15 Statsrådet JENS ORBACK (s)	16
Anf. 16 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	17
Anf. 17 LARS LEIJONBORG (fp)	18
Anf. 18 STEFAN ATTEFALL (kd)	18
Anf. 19 KALLE LARSSON (v)	19
Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (c)	20
Anf. 21 YVONNE RUWAIDA (mp)	20
Anf. 22 Statsrådet JENS ORBACK (s)	21
2 § Meddelande om val.....	21
3 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden hösten 2005	21
4 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	22
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	22
6 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 14)	22
<i>Integration.....</i>	<i>22</i>
Anf. 23 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	22
Anf. 24 BÖRJE VESTLUND (s) replik	24
Anf. 25 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	24
Anf. 26 BÖRJE VESTLUND (s) replik	25
Anf. 27 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	25
Anf. 28 LISELOTT HAGBERG (fp)	25
Anf. 29 ANNIKA QARLSSON (c)	27
Anf. 30 BÖRJE VESTLUND (s) replik	28
Anf. 31 ANNIKA QARLSSON (c) replik	28
Anf. 32 BÖRJE VESTLUND (s) replik	29
Anf. 33 ANNIKA QARLSSON (c) replik	29
Anf. 34 NIKOS PAPADOPOULOS (s)	29
Anf. 35 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	31

Anf. 36	NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik	31
Anf. 37	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	31
Anf. 38	NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik	31
Anf. 39	ANNIKA QARLSSON (c) replik	32
Anf. 40	NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik	32
Anf. 41	ANNIKA QARLSSON (c) replik	32
Anf. 42	NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik	32
<i>Skola och utbildning</i>		33
Anf. 43	STEN TOLGFORS (m)	33
Anf. 44	MIKAEL DAMBERG (s) replik	34
Anf. 45	STEN TOLGFORS (m) replik	35
Anf. 46	MIKAEL DAMBERG (s) replik	35
Anf. 47	STEN TOLGFORS (m) replik	35
Anf. 48	ULF NILSSON (fp)	36
Anf. 49	MIKAEL DAMBERG (s) replik	37
Anf. 50	ULF NILSSON (fp) replik	38
Anf. 51	MIKAEL DAMBERG (s) replik	38
Anf. 52	ULF NILSSON (fp) replik	38
Anf. 53	TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	38
Anf. 54	BIRGITTA SELLÉN (c)	40
Anf. 55	MIKAEL DAMBERG (s) replik	42
Anf. 56	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	42
Anf. 57	MIKAEL DAMBERG (s) replik	42
Anf. 58	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	43
Anf. 59	INGER LUNDBERG (s)	43
Anf. 60	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	44
Anf. 61	INGER LUNDBERG (s) replik	44
Anf. 62	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	45
Anf. 63	INGER LUNDBERG (s) replik	45
Anf. 64	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	45
Anf. 65	INGER LUNDBERG (s) replik	45
Anf. 66	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	46
Anf. 67	INGER LUNDBERG (s) replik	46
Anf. 68	ULF NILSSON (fp) replik	46
Anf. 69	INGER LUNDBERG (s) replik	46
Anf. 70	ULF NILSSON (fp) replik	46
Anf. 71	INGER LUNDBERG (s) replik	47
Anf. 72	TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	47
Anf. 73	INGER LUNDBERG (s) replik	47
Anf. 74	TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	47
Anf. 75	INGER LUNDBERG (s) replik	48
Anf. 76	MARGARETA PÅLSSON (m)	48
Anf. 77	MIKAEL DAMBERG (s) replik	49
Anf. 78	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	49
Anf. 79	MIKAEL DAMBERG (s) replik	50
Anf. 80	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	50
Anf. 81	HANS BACKMAN (fp)	50
Anf. 82	Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd)	51
Anf. 83	AXEL DARVIK (fp)	53

Anf. 84	INGER LUNDBERG (s) replik	54
Anf. 85	AXEL DARVIK (fp) replik	54
Anf. 86	INGER LUNDBERG (s) replik	55
Anf. 87	AXEL DARVIK (fp) replik	55
<i>Jord- och skogsbruk</i>		55
Anf. 88	CECILIA WIDEGREN (m)	55
Anf. 89	ANITA BRODÉN (fp)	56
Anf. 90	ROLF LINDÉN (s) replik	58
Anf. 91	ANITA BRODÉN (fp) replik	58
Anf. 92	ROLF LINDÉN (s) replik	58
Anf. 93	ANITA BRODÉN (fp) replik	58
Anf. 94	DAN KIHLESTRÖM (kd)	58
Anf. 95	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	60
Anf. 96	CECILIA WIDEGREN (m) replik	62
Anf. 97	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	62
Anf. 98	CECILIA WIDEGREN (m) replik	62
Anf. 99	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	62
Anf. 100	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	63
Anf. 101	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	63
Anf. 102	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	63
Anf. 103	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	63
Anf. 104	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	63
Anf. 105	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	64
Anf. 106	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	64
Anf. 107	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	64
Anf. 108	JAN ANDERSSON (c)	64
Anf. 109	INGEGERD SAARINEN (mp)	65
Anf. 110	CECILIA WIDEGREN (m) replik	67
Anf. 111	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	67
Anf. 112	CECILIA WIDEGREN (m) replik	67
Anf. 113	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	67
Anf. 114	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	68
Anf. 115	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	68
Anf. 116	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	68
Anf. 117	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	68
Anf. 118	ANITA BRODÉN (fp) replik	69
Anf. 119	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	69
Anf. 120	ANITA BRODÉN (fp) replik	69
Anf. 121	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	69
Anf. 122	ROLF LINDÉN (s)	69
Anf. 123	ANITA BRODÉN (fp) replik	71
Anf. 124	ROLF LINDÉN (s) replik	71
Anf. 125	ANITA BRODÉN (fp) replik	71
Anf. 126	ROLF LINDÉN (s) replik	71
Anf. 127	CECILIA WIDEGREN (m) replik	72
Anf. 128	ROLF LINDÉN (s) replik	72
Anf. 129	CECILIA WIDEGREN (m) replik	72
Anf. 130	ROLF LINDÉN (s) replik	72
Anf. 131	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	72

Anf. 132 ROLF LINDÉN (s) replik	73	Prot. 2005/06:15
Anf. 133 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	73	14 oktober
Anf. 134 ROLF LINDÉN (s) replik	73	
Anf. 135 KARIN ÅSTRÖM (s)	73	
<i>Miljö</i>	74	
Anf. 136 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m)	74	
Anf. 137 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	76	
Anf. 138 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik.....	76	
Anf. 139 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	76	
Anf. 140 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik.....	77	
Anf. 141 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	77	
Anf. 142 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	78	
Anf. 143 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	79	
Anf. 144 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	79	
Anf. 145 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	79	
Anf. 146 CLAES VÄSTERTEG (c).....	79	
Anf. 147 ALF ERIKSSON (s).....	81	
Anf. 148 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik.....	82	
Anf. 149 ALF ERIKSSON (s) replik	82	
Anf. 150 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik.....	82	
Anf. 151 ALF ERIKSSON (s) replik	83	
Anf. 152 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	83	
Anf. 153 ALF ERIKSSON (s) replik	83	
Anf. 154 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	83	
Anf. 155 ALF ERIKSSON (s) replik	84	
Anf. 156 SVERKER THORÉN (fp) replik	84	
Anf. 157 ALF ERIKSSON (s) replik	84	
Anf. 158 SVERKER THORÉN (fp) replik	84	
Anf. 159 ALF ERIKSSON (s) replik	85	
Anf. 160 SVERKER THORÉN (fp).....	85	
Ajournering	86	
Återupptagna förhandlingar	87	
7 § Bordläggning	87	
8 § Anmälan om interpellationer	87	
9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	88	
10 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	89	
11 § Kammaren åtskildes kl. 15.31	89	

